BANA'S

KADAMBARI

In Kanarese

ಬಾಣಕವಿಯ

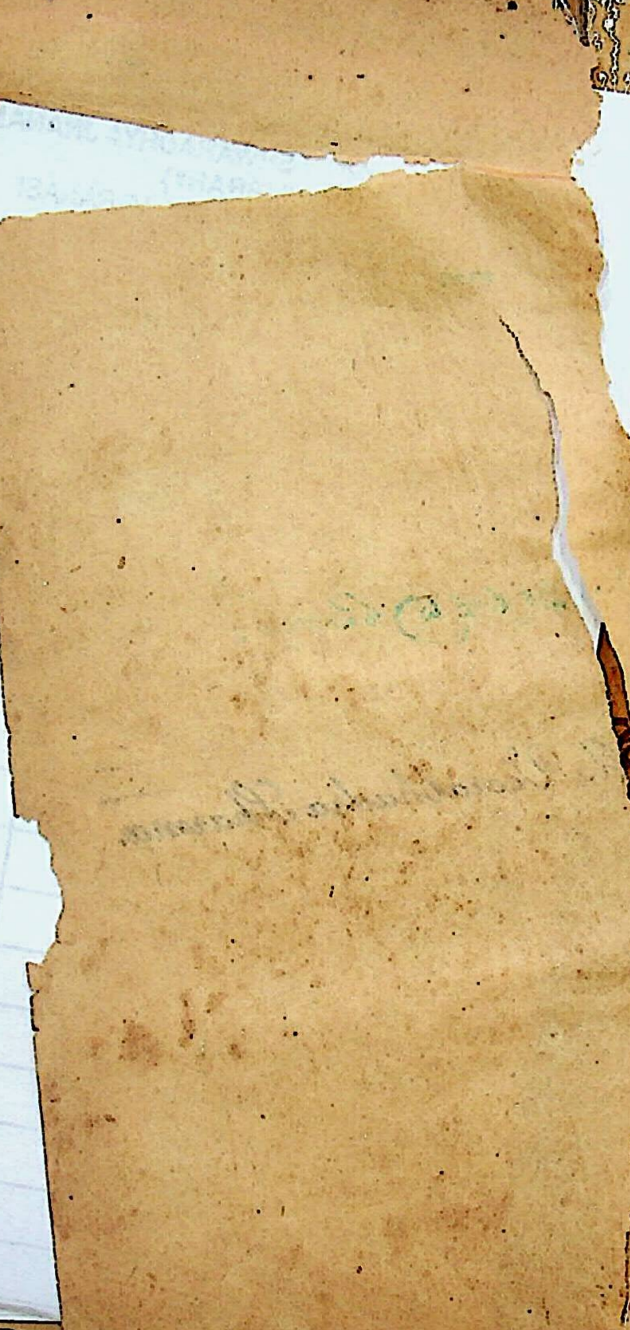
ಕಾದಂಬರಿ

...ಯು.

ಕ್ರಯ ೮ ಆಣೆ.] [Price: 8 As.

BANA'S

KADAMBARI

INTO

CANARESE

COMPOSED BY

The late Gangadhar Madiwaleshwar Turmari

AND REVISED BY

llikarjun Shivlingappa Rainapur B. A.
Revenue Department, Belgaum.

PRINTED & PUBLISHED BY

ABAJI RAMCHANDRA SAVANT,

t " Shri Ram-Tatva " Prakash Printing Press,

BELGAUM.

1915

PRICE 8 AS.

ಕನ್ನಡ

ಕಾದಂಬರೀಕಥೆ.

ಇದನ್ನು

ಬಾಣಕವಿಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದಿಂದ

ಕೈ. ವಾ. ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ತುರಮರಿ

ಇವರು ಬರೆದರು,

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪಾ ರೈನಾಪೂರ ಬಿ. ಎ.

ರೆವಿನ್ಯೂ ಡಿಪಾರ್ಟಮೆಂಟ ಬೆಳಗಾಂವ.

ಇವರು ಸುಧಾರಿಸಿದರು.

ಮತ್ತು

ಆಬಾಜೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಾವಂತ,

ಇವರು

ತಮ್ಮ ಶ್ರೀರಾಮತತ್ವ-ಪ್ರಕಾಶ ಮುದ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿ

ಮುದ್ರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದರು.

ಸನ್ ೧೮೮೧೫ ಇಸ್ವಿ.

ಕ್ರಯ ೮ ಆಣೆ.

ಸೂಚನೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯರೂಪ, ಪದ್ಯರೂಪವೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳುಂಟು. ಗದ್ಯರೂಪ, ಪದ್ಯರೂಪಗಳೆಂದರೆ ಏನೆಂಬಬಗ್ಗೆ ಹಲವರು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, 'ಗದ್ಯ'—'ಪದ್ಯ' ಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, 'ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಆಗಲೇ ಅವರ ಭ್ರಾಂತಿಯು ದೂರಾಗುವದು. 'ಗದ್ಯ' (ಗದ್=ಮಾತಾಡು) ಅಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯಂತೆ ರಚನೆಯು; 'ಪದ್ಯ' (ಪದ್=ಛಂದದ ಪ್ರಕಾರ ರಚಿಸು) ಅಂದರೆ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕೃತ್ರಿಮ ರಚನೆಯು; 'ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ' ಅಂದರೆ ರಸಯುಕ್ತವಾದದ್ದೇ ಕಾವ್ಯವು; ರಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸದು. ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ, ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ರಸವೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು. ರಸವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೂ, ಯಮಕಪ್ರಾಸ ಶ್ಲೇಷವರ್ಣಮಾಧುರ್ಯಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದರಚನೆಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ತರುವಾಯ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟುವದೊಂದು ಸಾಧಾರಣ ನಿಯಮವದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಮೇಲೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಿಳವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದಾಗ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ತಿಳವಳಿಕೆಯಾದಾಗ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ; ಆಗ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಎಳೆಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ವಿಷಯಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕೃತ್ರಿಮರಚನೆಯು ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ; ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗಿನ ಬಾಷೆಯೇ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವವು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಪಾಠವಾಗಿ, ಗ್ರಂಥರಚಿಸುವ ರೀತಿಯು ಇದೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರುಹೇ ಸರಿ. ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗುವ ಸ್ವರಸಂಯೋಗ, ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದ ಬಾಹ್ಯಸಾಧನಗಳು, ಕವಿತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ, ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಬರೇ ಒಳಗಿನ ಅರ್ಥದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಮಂಜಸತನದಿಂದಲೂ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಓದುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಂಜನೆಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂಥ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಸುಬಂಧು, ದಂಡಿ ಎಂಬ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣನೇ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು.

ಬಾಣಕವಿಯ ತಂದೆ ಚಿತ್ರಭಾನು; ತಾಯಿ ರಾಜದೇವಿ. ಇವನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ ತಂದೆ ತೀರಿದನು. ಭದ್ರನಾರಾಯಣ, ಈಶಾನ, ಮಯೂರ ✢ ರೆಂಬವರು ಬಾಣಕವಿಯ ಬಾಲಮಿತ್ರರು. ಬಾಣನ ಮನೆಯು ಶೋಣನದಿಯ ಪಡುವಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಕೂಟವೆಂಬ ಊರೊಳಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಷ್ಟಿಗೃಹವೆಂಬದೊಂದು ಗ್ರಾಮವದೆ. ಈ ಊರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಶ್ರೀಕಂತವೆಂಬ ದೇಶವಿದೆ. ಆ ನಾಡೊಳಗೆ ಹರ್ಷರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಿತ್ತು. ಬಾಣಕವಿಯು ಆ ಹರ್ಷರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಸನ್ ೬೫೦ ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣನು ಜೀವಂತನಿದ್ದನೆಂಬದಾಗಿ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಂದಿದೆ.

ಬಾಣಕವಿಯು 'ಕಾದಂಬರೀ,' 'ಹರ್ಷಚರಿತ,' 'ಚಂಡಿಕಾಶತಕ', 'ಪಾರ್ವತೀಪರಿಣಯನಾಟಕ', 'ರತ್ನಾವಲೀನಾಟಕ' ಎಂಬ ಐದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಇವೈದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರೀಗ್ರಂಥವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

✢ ಈ ಮಯೂರನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾದನು. ಈತನು ರಚಿಸಿದ ಸೂರ್ಯಶತಕವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ.

ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗದ್ಯರೂಪವದೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆಯುಂಟು. ಈ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ನಿಕೆಯು ನಾಯಿಕೆಯಿರುವದರಿಂದ, ಕವಿಯು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂತಲೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವನು.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತೂ ಅಲಂಕಾರಗಳೂ, ಗುಣಗಳೂ ಉಂಟು. ಶೃಂಗಾರಕರುಣಾರಸಗಳಂತೂ ತಾವೇ ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿವೆ; ಅದ್ಭುತರಸವೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟು; ನಡುನಡುವೆ ನೀತಿಯ ಉಪದೇಶಗಳುಂಟು; ಸಂವಿಧಾನಕ ಸಾಧಿಸಿದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. ಬಣ್ಣಿಸುವ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಬಣತಿಯು ಬಾಣನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವದೆಂಬುವದು "ಬಾಣೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ" ಎಂಬ ವಚನದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯು ಮೊದಲೇ ಮನೋಹರವು; ಅದರೊಳಗೆ ಬಾಣ*ನಂಥ ಜಾಣನ ಕೈವಶವಾದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು !

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳವೆ; ಅವು ಕವಿಯಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಕಾಲನಿಂದಾದವು ! ತುಸು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ವರೆಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಆಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬಾಣನನ್ನು ಕಾಲನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಒಯ್ದನು.

ಬಳಿಕ ಬಾಣನ ಮಗನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ 'ಪೂರ್ವಾರ್ಧ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ತಾನು 'ಉತ್ತರಾರ್ಧ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕಾದಂಬರೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ತಂದೆಯ ವರ್ಷಶ್ರಾದ್ಧವಾಗುವದರೊಳಗೆ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಅದರಂತೆ ಮುಗಿಸಿದನೆಂದು

---

* ಜಾತಾ ಶಿಖಂಡಿನೀ ಪ್ರಾಕ್ ಯಥಾ ಶಿಖಂಡೀ ತಥಾವಗಚ್ಛಾಮಿ ||
ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಮಧಿಕಮಾಪ್ತುಂ ವಾಣೀ ಬಾಣೋ ಬಭೂವೇತಿ || ೧ ||

ಅರ್ಥ—ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿನಿಯು ಶಿಖಂಡಿಯಾದಂತೆಯೇ ವಾಣಿಯು (ಸರಸ್ವತಿಯು) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಾಣತನ ಬರಲೆಂದು ತಾನೇ ಬಾಣಕವಿಯಾದಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಹೆಸರು ತಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಆತನ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೂ, ಪಿತೃಭಕ್ತಿಗೂ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.

ಈ ಕಾದಂಬರೀಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭದಿಂದ ಕಡೆತನಕ ಓದಿ, ಇದರೊಳಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನಕವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದರೆ, ಮನಸಿಗೆ ಆನಂದವೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಗದೆ ಇರದೆಂದು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಓದಿದರೂ, ಮತ್ತೂ ಓದಬೇಕೆನಿಸುವಂಥ ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾದ ಸಂವಿಧಾನಕವೂ, ವರ್ಣನೆಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅನೇಕಗುಣಗಳಿಂದ ರಮಣೀಯವಾದದರಿಂದಲೂ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹನ್ನೆರಡುನೂರುವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಓದುವವರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ, ಆ ಕಾಲದ ಅರಸರ ಐಶ್ವರ್ಯ, ನಡೆ ನುಡಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಂದ ಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂದರಿಂದ ಬಾರವೆಂಬದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗಿನ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶಬಾಂಧವರ ಸಲುವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪದರೊಳಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಚತುರ್ಥಾಂಶವಾದೀತು. ಇದರಲ್ಲಿ, ರಾಜವೈಭವದ ವರ್ಣನೆ, ವಿಂಧ್ಯಾಟವೀವರ್ಣನೆ, ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ಬೆಳೆಸಿದ ವನದ ವರ್ಣನೆ, ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಇದ್ದಾಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪಂಪಾಸರೋವರದ ಹತ್ತರ ಸಪ್ತತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಲ್ಮಲೀವೃಕ್ಷದ ವರ್ಣನೆ, ಮಾತಂಗ ಮುಂತಾದ ಕಿರಾತರ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ, ಶುಕಶಿಶುವಿಗೆ ಬಂದ ಕಷ್ಟಕಾಲದ ವರ್ಣನೆ, ಜಾಬಾಲಿ ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ಮಹಾ ಋಷಿಗಳು ಇದ್ದ

ತಪೋವನದ ವರ್ಣನೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಶೋಭೆಯು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಶುಕನಾಸನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ ರಾಜನೀತಿ, ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದ ವರ್ಣನೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೆಂಬ ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ನಿಕೆಗೆ ಮೋಹಿತನಾದ ಪುಂಡರೀಕನೆಂಬ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಅಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಪಿಂಜಲಋಷಿಯು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಪ್ರಭಾವ, ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಕಾದಂಬರೀಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ವರ್ಣನೆ, ಹಿಮಗೃಹದ ವರ್ಣನೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನೋರಥ ಕೈಗೂಡಿದ ಸಂಗತಿ, ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬ ಗಿಳಿಯ ಪರಿಣಾಮ, ಇಷ್ಟು ವಿಷಯುಗಳುಂಟು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಸಂಕಟಬಂದಾಗ, ತಾವು ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಹಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಾಪವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗದೆ ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುವದಕ್ಕೆ ದೇವರ ಧ್ಯಾನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೋಧವಾಗುವಂತಿರುವದು.

ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ,

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ.

ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಕರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಕೈಲಾಸವಾಸಿ ಗಂಗಾಧರಯ್ಯನವರು ಸಟೀಕ ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ, ಕವಿತಾಪದ್ಧತಿ, ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸದ ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ, ಕವಿತಾಸಂಗ್ರಹ, ಶಬ್ದಮಂಜರೀಕೋಶ ಕಾದಂಬರೀಕಥೆ ಮೊದಲಾದ ಉಪಯುಕ್ತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಯ್ಯನವರ ಆಯುಷ್ಯ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ಅಯ್ಯನವರ ಸಟೀಕ ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ ಕವಿತಾಪದ್ಧತಿ, ಎಂಬೆರಡು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಹುದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮುದ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆವು. ಅಯ್ಯನವರು ದಿವಂಗತರಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವರ ಆಪ್ತರೊಬ್ಬರು ನಮಗೆ ಕಾದಂಬರೀ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ನಾವು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿ ನೋಡಿದೆವು. ಅದು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಿದ್ದರೂ ಮಾತೃಗ್ರಂಥದ ಸಾರಿನಸಾರವಿದ್ದದರಿಂದ ವರ್ಣನಾಭಾಗವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಿಂದೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುದ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿಟ್ಟೆವು. ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಆ ಕೆಲಸವು ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಈಗ ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುದ್ರಿಸಿರುವೆವು. ಬಾಣಭಟ್ಟನ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷವೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿದ್ದು ಅಯ್ಯನವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷವು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯದೆ. ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಾಗೀತು. ಬಾಣನ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಶ್ಲೇಷದ ಪರಿಚಯವು ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಓದಬಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕವರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಗಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ಲೇಷದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಅಯ್ಯನವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅರ್ಥವು ಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ವರ್ಣನಾಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತೃಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದು. ಈಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆದರಕ್ಕೆ ನಿಃಸಂದೇಹವಾಗಿ ಪಾತ್ರವಾಗುವದೆಂದು ನಂಬಿರುವೆವು. ಅಂಥ ಯೋಗವು ಬಂದು ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಶ್ಲೇಷಕ್ಕೂ ವರ್ಣನಾಂಶವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಿಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವೆವು.

ಕಾದಂಬರೀ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಬರುವವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶೂದ್ರಕ—ವಿದಿಶಾಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು. (ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮ.)

ಕುಮಾರಪಾಲಿತ—ಶೂದ್ರಕನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮಾತಂಗ—ಕಿರಾತನು.

ಜಾಬಾಲಿ—ಋಷೀಶ್ವರನು. (ಈತನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ದಿನಗಳೆಯಿತು.)

ಹಾರೀತ—ಜಾಬಾಲಿಯ ಮಗನು.

ತಾರಾಪೀಡ—ಉಜ್ಜಯಿನೀಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು.

ವಿಲಾಸವತೀ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ—ತಾರಾಪೀಡನ ಮಗನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಚಂದ್ರನು.)

ಪತ್ರಲೇಖಾ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ದಾಸಿ. (ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ರೋಹಿಣಿ.)

ಶುಕನಾಸ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮನೋರಮಾ—ಶುಕನಾಸನ ಹೆಂಡತಿ.

ವೈಶಂಪಾಯನ—ಶುಕನಾಸನ ಮಗನು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ನಿತ್ಯ ಮಿತ್ರನು (ಪುಂಡರೀಕನ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮ.) ಈತನೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಪದಿಂದ ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಇಂದ್ರಾಯುಧ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕುದುರೆ. (ಕಪಿಂಜಲನ ಎರಡನೇ ಜನ್ಮ).

ಶ್ವೇತಕೇತು—ತಪಸ್ವಿಯು.

ಪುಂಡರೀಕ
ಕಪಿಂಜಲ } —ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಾದ ಋಷಿಕುಮಾರರು.

ಹಂಸ
ಗೌರಿ } —ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು

ಮಹಾಶ್ವೇತಾ—ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆ.

ತರಲಿಕಾ—ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದಾಸಿಯು.

ಚಿತ್ರರಥ
ಮದಿರಾ } —ಕಾದಂಬರಿಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.

ಕಾದಂಬರೀ—ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆ.

ಕೇಯೂರಕ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸನು.

ಮದಲೇಖಾ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸಿಯು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ—ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು.

ಕನ್ನಡ
ಕಾದಂಬರೀಕಥೆ.

ಮಾಳವದೇಶದಲ್ಲಿ ವೇತ್ರವತೀನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ವಿದಿಶಾ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿತ್ತು; ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಕನೆಂಬ ಅರಸನು ಎರಡನೆಯ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಸಕಲ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಬಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವತ್ತು ಜಂಬೂದ್ವೀಪವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅರಸರು ಈತನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಜನ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈತನಿಗಿದ್ದವು. ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ ಈತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರೇಷಾರೂಪವಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿ ಚಿನ್ಹಗಳಿದ್ದವು. ಮಹಾದೇವನಂತೆ ಈತನು ಮದನಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕಾರ್ತಿಕಸ್ವಾಮಿಯಂತೆ ಈತನ[1] ಶಕ್ತಿಯು[2] ಅಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈತನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಂತೆ ರಾಜಹಂಸ[3] ಮಂಡಳದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಣ[4] ಮಾಡುವವನೂ, ಸಮುದ್ರನಾಥನಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಉತ್ಪಾದಕನೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರತಿದಿವಸ ಉದಯವನ್ನು ಹೊಂದುವವನೂ ಮತ್ತು ಮೇರುವಿನಂತೆ ಸಕಲ ಭುವನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ದಿಗ್ಗಜದ ಕರದಂತೆ[5] ಈತನ ಕರವು[6] ಸದಾ ದಾನೋದಕದಿಂದ[7] ಆರ್ದ್ರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈತನು ತನ್ನ ಭುಜಬಲಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಎಲ್ಲ ವೈರಿಭೂಪರನ್ನು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಂಡಲಿಕಭೂಪಾಲ

---

೧. ಕಾರ್ತಿಕಸ್ವಾಮಿಯ ಶಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಆಯುಧವು. ೨ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ೩ ಪಕ್ಷಿವಿಶೇಷ; ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಜ. ೪ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವನು; ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಏರಿ ಹೋಗುವವನು. ೫ ಸೊಂಡಿ. ೬ ಕೈ. ೭ ಮದೋದಕ. ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡೋಣ.

ರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ರಾಜನೀತಿಯಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದದರಿಂದ, ಯಾವತ್ತು ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಹಾಡಿ ಹರಸಿ, ಈತನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲೆಂತಲೂ, ಈತನೇ ಚಿರಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಲೆಂತಲೂ, ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಡುವ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೊಡಗೈಧೊರೆ ಈತನೇ ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಅರಸನು, ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣನಾಗಿ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಾಗಿದ್ದನು.

ಈತನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮದವಿಕಾರವಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈತನ ನಾಡೊಳಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಖಡ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಂಕವಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಜನರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಚಿಂತನವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ತೆರವಾದ ಮನೆಗಳು, ಪಗಡೆಚತುರಂಗಪಟಗಳ ಮೇಲಲ್ಲದೆ, ಶೂದ್ರಕನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಕನಸಿನ ಹೊರ್ತು, ಜನರೊಳಗೆ ಅಸಂಗತ ಭಾಷಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಈತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನವರಿಗೆ, ಪರಲೋಕದ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಯಾತರದೂ ಅಂಜಿಕೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಕೊಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣ[೧]ಸಂಕರವಲ್ಲದೆ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕವಿತಾರಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೃಢ[೨]ಬಂಧವಲ್ಲದೆ ಎರಡನೆಯ ಕಡೆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುವರ್ಣ[೩]ದಂಡವೂ, ಧ್ವಜಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರ[೪]ಕಂಪನವೂ, ಗೀತಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರಾ[೫]ಗವೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಕ್ರ[೬]ತ್ವವೂ, ಪೈಜಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಬ್ದ[೭]ಬಾಹುಲ್ಯವೂ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕರಗ್ರ[೮]ಹಣವೂ ಇದ್ದವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ.

೧. ಮಿಶ್ರವಾದ ಬಣ್ಣ; ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರವಾದ ಜಾತಿ. ೨ ಚಕ್ರಪದ್ಮಾದಿ; ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಪ್ರತಿಬಂಧನವು. ೩ ಬಂಗಾರದ ಕೋಲ ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣದಂಡವೆಂಬ ಶಿಕ್ಷೆಯು. ೪ ನಡುಗೋಣ. ೫ ಪದದಲ್ಲಿಯ ರಾಗ ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟು. ೬. ಡೊಂಕತನವು. ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಕುಟಿಲ ವರ್ತನವು. ೭ ಬಹಳ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುವದು ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಾತಾಡೋಣವು. ೮ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವು; ಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಕರವೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಹಣವು.

ಈ ಅರಸನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲಪರಂಪರಾಗತರಾದಂಥ, ಕುಲೀನರಾದಂಥ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದಂಥ, ನಿರ್ಲೋಭಿಗಳಾದ ವಿದ್ವಾಂಸಮಂತ್ರಿಗಳು ಅನೇಕರಿದ್ದರು. ಇವರು ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದಲೂ, ತತ್ಪರತೆಯಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ, ಅರಸನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಈ ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಂತ್ರಿಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸ್ತ್ರೀಸುಖಕ್ಕೆ ಈತನ ಮನಸ್ಸು ಎಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಲ್ವಿಕೆಯಿಂದ ರತೀದೇವಿಯನ್ನು ನಾಚಿಸಿ ತಲೆಬಾಗಿಸುವಂಥ, ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುವಂಥ, ವಿನಯಗುಣದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂಥ, ಕುಲೀನ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಅರಸನು ಅವರ ಭೋಗಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಿದ್ದನು ಕಾರಣವೇನಂದರೆ, ಈತನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಅರಸುಮಕ್ಕಳೊಡಗೊಂಡು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವೀಣಾಮೃದಂಗ ಬಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪಂಡಿತಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಾವ್ಯನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಿಷಯ ವಿವೇಚನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಯತಿಗಳಿಗೂ ಆದರಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಣದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಬರುವಾಗ್ಯ, ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸನದ ಮೇಲೆ ಆದೇ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಬಿಳೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು, ನಡುವಿನ ಎಡಗಡೆ ಜೋತಾಡುವ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ಪಯುಕ್ತವಾದ ಚಂದನದ ಬಳ್ಳಿ

ಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು, ಸಿಂಹಾಸನದ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಮೊಣಕಾಲೂರಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ, ಅರಸನಿಗೆ ಮುಜರೆ ಮಾಡಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ, ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕಭೂಪಾಲರ ಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಗಳೊಳಗೆ ಅವಳ ಪಡಿನೆಳಲು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅರಸನ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವರು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೊ, ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಇಂಥ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು, ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು,—“ ಜೀಯಾ ಚಿತ್ತೈಸಬೇಕು ! ತೆಂಕಣನಾಡಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು, ಕೈಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರ ಹಿಡಕೊಂಡು, ಆ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ, ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ದೊರೆಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ನಡಕೊಳ್ಳುವೆನು. ” ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಳು. ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅರಸನು, ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕರ ಮುಖನೋಡಿ, “ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಬರಲಿ ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ, ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಹೋಗಿ, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ, ಆಕೆ ದೂರಿಂದ ಸಭೆಯ ನಡುವೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದೊಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂಲೆಗೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿದ್ದವು ಆ ಕಂಬಗಳ ತುದಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ನಾಲ್ಕು ಸರಪಳಿಗಳನ್ನು ತೊಡಕಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಬಿಳೇ ರೇಶಿಮೆಯ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನ ದಂಡೆಹಿಡಿದುಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಸಾಲ್ಗೊಳಿಸಿ ಜೋಲುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಜೆಲ್ವಾದ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ, ಅರಸನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಂತು, ಬಂಗಾರದ ಕಾವಿನ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೆಗವಿ ಸೊಕ್ಸರಿದು ಡಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಸಿನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಿಳೇ ಉಡಿಗೆಯು, ಇಂಗಡಲೊಳಗಿನ ಬೆಳ್ನೊರೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವದು; ಎದೆಗೆ ತೊಡೆದ ಅರಗಜ, ಅಷ್ಟಗಂ

ಧಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಸುತ್ತಲೆ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವದು. ಸೊಸಲೊಳಗಿನ ಊರ್ಣಾ ಎಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮಚಿನ್ಹವು, ಮೃಣಾಲತಂತುವಿನಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು; ಕಿರೀಟದ ಮೇಲೆ ಹವಳಮಲ್ಲಿಗೆಹೂವಿನ ತುರಾಯುವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಅರಸನ ನೆಳಲು, ಪೃಥ್ವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೃದಯದೊಳಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೋ, ಏನೋ ಎಂಬುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಶೂದ್ರಕರಾಜನನ್ನು ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು ನೋಡಿ, ದೂರ ನಿಂತು, ತಾನು ಬಂದದ್ದು ಸರ್ವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ, ಕಂಕಣಗಳು ಝಣರೆನ್ನುವಹಾಗೆ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯೆತ್ತಿ, ಬಿದರಜಳಿಕೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಲು, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆದ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ, ಶೂದ್ರಕನ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕಮುಕುಟವರ್ಧನರೆಲ್ಲರು, ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದರು.

ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು—"ಜೀಯಾ, ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು." ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅರಸನು ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಅವಳ ಮುಂದೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಳೀಬಟ್ಟೆಹೊತ್ತಂಥ ಒಬ್ಬ ದಿನಹೋದ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದನು; ಅವನು ಹೊಲೆಯನಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಸೌಮ್ಯಪುರುಷನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನಿದ್ದನು; ಅವನೂ ಹೊಲೆಯರವನೇ. ಆ ಹುಡುಗನ ಎರಡೂ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಜುಲುಪಿಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಬಂಗಾರದ ತಂತಿಯ ಪಂಜರ ಹಿಡಿದಿದ್ದನು; ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಳಿಯಿತ್ತು. ಅದರ ಹಸರುಬಣ್ಣದಿಂದ ಆ ಪಂಜರವು ಪಚ್ಚೆರತ್ನದ ಪಂಜರದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು ಬಹಳ ಕಪ್ಪು ಇದ್ದದರಿಂದ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಗೊಂಬೆಯು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವಳು. ಹಿಮ್ಮಡತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕರೇನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಸೆಲ್ಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು; ತಲೆಗೂದಲೊಳಗೆ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಹಣಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದರಿಂದ, ಅದು ನೀಲವರ್ಣದ ಆಕಾ

ಶಟೊಳಗಿನ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಅವಳ ನೊಸಲೊಳಗಿನ ಗೋರೋಚನದ ಬೊಟ್ಟು, ನೆಟ್ಟಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಅಲತ್ತಿಯುರಸವನ್ನು ತೊಡೆದದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಅಡಿಗಳು ಅಶೋಕದ ತಳಿರುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು. ಕಾಲೊಳಗಿನ ಪೈಜಣದ ರತ್ನಪ್ರಭೆಯು ಅವಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವದು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದನದ ಎಳೆದಳಿರು ಮುಡಿದು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಲಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ನೂತನಯೌವನದಿಂದಲೂ, ಸರಿಯಾದ ಆಕಾರದಿಂದಲೂ, ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದಲೂ, ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನಳಿದ್ದಳು. ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೊಂದೇ ಕುಂದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಭುವನಸುಂದರಿಯಾದ ಮಾತಂಗಕನ್ನಿಕೆಯುನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಬೆರಗಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—“ಆಹಹಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಂಥ ಹುಚ್ಚನು! ಎಂಥಲ್ಲಿ ರೂಪಲಾವಣ್ಯದ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಇಟ್ಟನು ! ಆಕೃತಿಯಿಂದ ಅತಿಮನೋಹರಳಾದಾಗ್ಯೂ, ಹೊಲೆಯರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇವಳು ದೂಷಿತಳೇ ಸರಿ. ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಸಕಲ ಲೋಕದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಈಕೆ ಸೋಲಿಸಲೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಇವಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಚಲ್ವಿಕೆಯಿಟ್ಟನೋ! ಇಲ್ಲವೆ, ಮುಟ್ಟದರೆ ಮಾಸುವಳೆಂತಲೂ, ಮಾಸಿದರೆ ತಾನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ ಸುಕುಮಾರತನಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆಂತಲೂ ಬಗೆದು, ಇವಳ ಚಲ್ವಿಕೆಯು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಲೆಂದು, ಮುಟ್ಟಬಾರದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನೋ! ಏನೋ ! ” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು, ಅರಸನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ನಮಿಸಿ, ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಆ ಮುದುಕನು, ಆ ಹುಡುಗನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ವಿನಯದಿಂದ—“ಜೀಯಾ, ಈ ಗಿಳಿಯು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನೂ ಕಲಿತದೆ; ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಸಂಗೀತ, ಸುಭಾಷಿತ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲದು; ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುವಲ್ಲಂತೂ ಮೇಲಾದದ್ದು; ವೀಣಾಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಬಲ್ಲದು; ಇದರ ಹೆಸರು ವೈಶಂಪಾಯನ; ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳುಂಟು; ಇದೂ ಒಂದು ರತ್ನವು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಡೆಯರ ಅಡಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ; ದಯಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು." ಎಂದು ಆ ಪಂಜರವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದನು.

ಕೂಡಲೇ ಆ ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಅರಗಿಳಿಯು ಅರಸನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಲಗಾಲೆತ್ತಿ—"ಭೂಲೋಕದೊಡೆಯನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!" ಎಂದು ಹರಿಸಿ, ಅರಸನನ್ನು ಅನುಲಕಿಸಿ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅಂದಿತು.

ಆರ್ಯಾವೃತ್ತಂ।
ಸ್ತನಯುಗಮಶ್ರುಸ್ನಾತಂ ।
ಸಮೀಪತರ ವರ್ತಿಹೃದಯ ಶೋಕಾಗ್ನೇಃ ॥
ಚರತಿ ವಿಮುಕ್ತಾಹಾರಂ ।
ವ್ರತಮಿವ ಭವತೋರಿಪುಸ್ತ್ರೀಣಾಮ್ ॥ ಬಾಣ ॥

ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಂದಪದ್ಯವು । ವೀರರವೀರ ವಿಮುಕ್ತಾ ।
ಹಾರಂ ಭವದರಿವಧೂಸ್ತನದ್ವಿತಯಂಕ ॥
ಣ್ಣೀರಿಂ ಮಿಂದೆರ್ದೆಗಿಚ್ಚಿಂ ।
ದೋರಂತಿರೆ ಬೆಂದು ಚರಿಸುತಿರ್ಪುದು
ತಪಮಂ ॥ ನಾಗವರ್ಮ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ—ದೊರೆಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ವೈರಿಗಳ ಹೆಂಡರ ಎದೆಗಳು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತವೆಯೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಂತೆ, ಇವೂ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ತೊಯ್ಯುತ್ತವೆ; ಅವರು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಇವೂ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ; ಅವರು ಆಹಾರವನ್ನು ತೊರೆಯುವಂತೆ ಇವೂ ಆ (ಮುತ್ತಿನ) ಹಾರವನ್ನು ತೊರೆದಿರುವವು.

ಅರಸನು ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮಾನನಾದ ಕುಮಾರಪಾಲಿತನೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗೆ, ಹರ್ಷದಿಂದ–"ನೀವು ಈ ಗಿಳಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಿರೋ! ಇದರ ಸ್ವರವೆಷ್ಟು ಮಂಜುಳವು! ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರವೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವು! ಬಹುತರವಾಗಿ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು ಆಹಾರನಿದ್ರಾಭಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಸಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯವು. ಈ ಪಕ್ಷಿಯು, ತಾನು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿ, ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅಂದಿತು. ಇದು ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವು" ಅಂದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕುಮಾರಪಾಲಿತನು—"ಜೀಯಾ ಇದರೊಳಗೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ಗಿಳಿ, ಗೊರವಂಕ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಕಲಿಸಿದರೆ ಕಲಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥದರೊಳಗೂ ಇವು, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಧರ್ಮಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ, ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರನೀತಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಲಿಯಬಹುದು." ಎಂದು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆರು ತಾಸಿನ ಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿತು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸ್ನಾನದ ಸಮಯವಾಯಿತೆಂದು, ಓಲಗದೊಳಗಿವ ಸರ್ವ ಮಾಂಡಲಿಕಭೂಪರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅರಸನು ಸಭಾಮಂಟಪದಿಂದ ಎದ್ದು, ತಾನೇ ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಗೆ "ಸ್ವಸ್ಥದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ವೈಶಂಪಾಯನವನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಯ್ದು ಏನಾದರು ತಿನ್ನಿಸೆಂದು, ತನ್ನ ತಾಂಬುಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸ್ತ್ರೀಯಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

ಬಳಿಕ ಅರಸನು, ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಗರಡೀಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡಿ, ಲೋಡು ತಿರುವಿ, ಕುಸ್ತೀಹಿಡಿದು ಜೋರನೆ ಬೆವತನು; ಆಗ ಆತನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬೆವರ ಹನಿಗಳು ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಸೇವಕರು ಸ್ನಾನಗೃಹದೊಳಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಿ, ಕೆಳಗೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಚೌಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಗಂಧೋದಕತುಂಬಿದ ಬಂಗಾರದ ಡೋಣೆಯನ್ನು, ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ

ಘನುಗುಜವಾದಿ ಬೆರೆದ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಬೆಳ್ಳೀಕೊಡಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟು, ಸ್ನಾನದ ಸರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅರಸನು ಬಂದು, ಸ್ಫಟಿಕದ ಚೌಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಕೂಡಲೆ, ಮಾರ್ಗನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ವಾರನಾರಿಯರು, ತವಕದಿಂದ ತಮ್ಮ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ಒಡ್ಯಾಣದೊಳಗೆ ತೊಡಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂಗೈಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಲೊಳಗಿನ ಪೈಜಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮುಂದಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು, ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಲೊಳಗೆ ಅವಚಿಹಿಡಕೊಂಡು, ಅರಸನ ಮೈಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಪೂಸಿ, ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಮೈತೊಳೆದರು. ಆಗ ಜಲದೇವತೆಗಳು ವರುಣನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿತು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಅರಸನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಿಳೇ ಮಡಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಬಿಳೇ ರೇಶಿಮೆಯ ಶಾಲನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮಂತ್ರೋದಕದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಕೊಟ್ಟು, ಪಿತೃತರ್ಪಣಮಾಡಿ, ದೇವರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಶಿವಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಹೋಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಕರ್ಮವನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ವಿಲೇಪನಗೃಹದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಹಣೆಗೆ ಕೇಶರಗಂಧದ ಬೊಟ್ಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕಸ್ತೂರೀಕರ್ಪೂರಗಳಿಂದ ಬೆರೆದ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೂ ಲೇಪನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೈಮೇಲೆ ಬಲುಬೆಲೆಯ ಶಾಲುಜೋಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಭೋಜನಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ದಿನಾಲು ತನ್ನ ಪಙ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಬುವ ಆಪ್ತರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರೊಡಗೊಂಡು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಷಡ್ರಸಾನ್ನವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದನು.

ಬಳಿಕ ತ್ರಯೋದಶಗುಣತಾಂಬೂಲಸವಿದು, ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ, ಸ್ಫಟಿಕದ ಗೋಡೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಿಳೇ ಪರದೆಗಳು ಇಳಿಬಿಟ್ಟದ್ದವು. ಕಸ್ತೂರಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆದ ಚಂದನೋದಕದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರಳಮಲ್ಲಿಗೆ

ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹರವಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ನೆಲವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಆಕಾಶಮಂಡಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂಲೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳು ಗೃಹದೇವತೆಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಮಂಚವಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಂಸತುಪ್ಪಳದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಮೇಲೆ ಆಗ ಅರಳಿದ ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವುಗಳ ತನಿಗಂಪಿನಿಂದಲೂ, ಅಗರುಧೂಪದಿಂದಲೂ, ಘಮಘಮಿಸುವ ಬಿಳೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಮೇಲ್ಕಡೆಗೆ ಕುತ್ನಿಯ ತಲೆಗಿಂಬು, ಕಾಲದೆಸೆಗೆ ಶಾಲಜೋಡೀ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಅರಸನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಯಾವಾಗ ಆ ಗಿಳಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಅದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳೇನೆಂದು ಲವಲವಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ "ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ವೈಶಂಪಾಯನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ" ಎಂದು ಹತ್ತರ ನಿಂತ ತೊತ್ತಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ತೊತ್ತು ಆ ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ, ಅರಸನು ಗಿಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ,—" ರಾಣಿವಾಸದೊಳಗೆ ನೀನು ಏನೇನು ತಿಂದಿ? " ಎಂದು ಕೇಳಲು—"ಜೀಯಾ, ಜೇಂಗೊಡದೊಳಗಿನ ನೆಲ್ಲೀಕಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಸೊಕ್ಕಿದ ಕೋಗಿಲಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳ ಬಣ್ಣದ ನೀರಲಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಸಿಂಹನ ಉಗುರ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ನೆತ್ತರಗೂಡಿ ಅದೇ ಉದುರಿಬಿದ್ದ ಆನೆಯ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ದಾಳಿಂಬಬೀಜಗಳನ್ನೂ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ರಾಣಿದೊರೆಗಳು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ನನಗೆ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿನಿಸಿ, ಬಳಿಕ ರಾಯನೆಲ್ಲೀ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರು; ಆ ಫಲಗಳೆಲ್ಲ ಅಮೃತದಂತೆ ನನಗೆ ಸವಿಹತ್ತಿದವು." ಎಂದು ಆ ಗಿಳಿಯು ಹೇಳುವಾಗ ನಡುವೆ ಅರಸು—" ಬಳ್ಳೇದು ಇದು ಇರಲಿ; ಮೊದಲು ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳು? ನೀನು ಯಾವ ನಾಡೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಿ ? ನಿನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಯಾರು? ನಿನಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ? ನಿನಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಹ್ಯಾಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ? ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ ? ಯಾವನಾದರೂ

ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ವರದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ? ಇಲ್ಲವೆ ಪಕ್ಷಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಗುಪ್ತದಿಂದಿರುವ ಯಾವನಾದರು ಮಹಾಪುರುಷ ನಿರುವಿಯೋ? ನೀನು ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ? ಹುಟ್ಟಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸವಾಯಿತು? ನೀನು ಇಷ್ಟು ಜಾಣನಿದ್ದು, ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಣವೇನು ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಆದ್ಯಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಆ ಗಿಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅರಸನು ಆದರದಿಂದ ತಾನಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಆನಂದಪಟ್ಟು, "ಜೀಯಾ, ನನ್ನ ಕಥೆಯು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವದೆ, ತಮಗೆ ಬೇಸರು ಬಂದೀತು, ಆದರೂ ಕೇಳುವ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು."

ಮೂಡಣಗಡಲ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಪಡುವಣಗಡಲ ಪರ್ಯಂತರ ಹಬ್ಬಿದಂಥ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯುಂಬದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅರಣ್ಯವದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಕಾಡಾನೆಗಳ ಮದೋದಕಬಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲ ನೆನೆಯುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮರಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಹೂವುಗಳು ಆಕಾಶದೊಳಗಿನ ತಾರೆಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುವವು. ಆ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳ ಭಯಂಕರ ಧ್ವನಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ; ಅದರೊಳಗಿನ ಮರಿ ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಲುಹಾಕಿ ಎಳೆದೆಳೆದು ಉದುರಿಸಿದ ತಮಾಲತಳಿರುಗಳ ತನಿಗಂಪು, ಕಡಿವಡೆದ ಚಂದನವೃಕ್ಷಗಳ ಇನಿಗಂಪು, ಓಡಾಡುವ ಕಸ್ತೂರೀ ಮೃಗ, ಪುನುಗಿನ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ಮೈಗೆಂಪು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ವನವೆಲ್ಲ ಘಮಘಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಮಾವು ಮುಂತಾದ ಮರಗಳೂ, ಕೇದಗಿ ಬಾಳೆಗಳ ಬನಗಳೂ, ಎಲೆ ಯಾಲಕ್ಕಿಗಳ ತೋಟಗಳೂ, ಬಿದುರು ಬೆತ್ತಗಳೂ ಒಪ್ಪುವವು. ದಣಿದು ಬಂದ ದಾರಿಕಾರರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಸಿದ ಲವಂಗ

ಲತೆಗಳ ಎಳೆದಳಿರುಗಳೂ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪಗಳೂ ಶೋಭಿಸು ತ್ತವೆ. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಕೋಗಿಲಗಳ ಪಂಚಮಸ್ವರವೂ, ಕೆಲವೆಡೆ ಯಲ್ಲಿ ತಾಳ ವೃಕ್ಷಗಳ ಫಲಗಳ ತೂತಿನೊಳಗೆ ಗಾಳಿ ಹೋಗುವದ ರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿಗಳೂ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲ ಲ್ಲಿಗೆ ನೀರಿನ ಝರಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಮಂಗಗಳು ಮರಗಳ ಟೊಂ ಗೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಮುರಿದು ಚೆಲ್ಲಿ, ಇತ್ತಿಂದತ್ತ; ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಹಾರಾ ಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯೊ ಳಗೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವೆಂಬದೊಂದು ಪ್ರದೇಶವದೆ. ಅದರ ಮೇರೆಯ ಮೇಲೆ ಸಕಲಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮ ವುಂಟು. ಆ ಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರ ಮದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನೂ, ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿ, ತಾನೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟೇ ಕಟ್ಟಿ, ದಿನಾಲು ನೀರು ಹಣಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಜೆಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವರ ಮಗನಾದ ದೃಢದಸ್ಯು ಎಂಬವನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಪರ್ಣಕುಟಿಯೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲು ಬಾಳೆಯ ಬನವಿರುವದರಿಂದ, ಆ ಆಶ್ರಮದ ನಾಲ್ಕು ಮಗ್ಗಲುಗಳು ಹಚ್ಚಗೆ ಸೊಂಪಾಗಿ ಶೋಭಿ ಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಾಳೆಯ ಬನದ ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ಮಗನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ತಂದೆಯ ವಚನವನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿ ಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದೊರೆದು ಬಂದು, ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೈಯಿಂದ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಸೀತೆಸಹಿತ ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದನು. ಅದೇ ಸ್ಥಾನ ದಲ್ಲಿ ಮಾರೀಚನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಕಾಂಚನಮೃಗ ವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸೀತೆಗೆ ಲೋಭಹುಟ್ಟಿಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಮೋ ಸಗೊಳಿಸಿ ದೂರ ವೈಯ್ದುದ್ದರಿಂದ, ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊ ಯ್ದನು. ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದ ರಾಮಲ

ಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಯೋಜನಬಾಹುಕಬಂಧರೆಂಬ ದೈತ್ಯರು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ತಡೆಯಲು, ರಾಮನು ಕಾದಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಂದನು. ಸ್ತ್ರೀವಿರಹದ ವ್ಯಥೆಯು ತನಗಾಗಬಾರದೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ ರಾಮನು ಸೀತೆಯಂಥಾದ್ದೊಂದು ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು; ಅದು ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಗಿದಗಿದು ತೆಗೆದ ತೆಗ್ಗುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ, ಪುರಾತನಕಾಲದ ಕುರುಹುಗಳು ಆ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮದ ಹತ್ತರವೇ ಪಂಪಾಸರೋವರ ಉಂಟು. ಆ ಸರೋವರದ ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ರಘುವೀರನ ಕೂರಂಬುಗಳ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಕಡಿವಡೆದ ಸಪ್ತತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರೆಯಲ್ಲಿಯೇ, ಒಂದು ಬಹುಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಶಾಲ್ಮಲೀವೃಕ್ಷ (ಬೂರಲಮರ) ವದೆ. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುದಿ ಹೆಬ್ಬಾವು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಕಟ್ಟೇ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮರದ ಟೊಂಗೆಗಳು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗಗನಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿರುವದರಿಂದ, ಅದು ತನ್ನ ಮಾರು ಹಾಕಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು. ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಾವಿನ ಪರೆಗಳು ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಿಳೇ ಶೆಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡದಿಂದ ತುದಿ ತನಕ ಸಾವಿರಾರು ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಬ್ಬಿರುವದರಿಂದ, ಮುಪ್ಪಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಮೈಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಎದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು. ಅದರ ಮುಳ್ಳುಗಳು, ಮೈತುಂಬ ಎದ್ದ ನರವುಲಿಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು. ಅದರ ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಅರಳೆಯು ನರೆಗೂದಲುಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುವದು.

ಆ ಮರದ ಹೊದರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾಡುನಾಡುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಾವಿರಾರು ಗಿಳಿಗಳು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಆ ಮರವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಏರಲಸಾಧ್ಯವಾದದರಿಂದ, ಆ

ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಹೆದರಿಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹಳೇದಾದದರಿಂದ ಆ ಮರದ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿಹೋದಾಗ್ಯೂ, ಆ ಗಿಳಿಗಳೇ ಅದರ ದಟ್ಟ ವಾದ ಹಸುರೆಲೆಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಪಕ್ಕಬಲಿತು ಹಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಗೂಡುಗಳೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಗಿಳಿಗಳು ಹಗಲು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಹಾರ ತಂದು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗುಟುಕು ಕೊಟ್ಟು, ಇರುಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಗ್ಗಲೊಳಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಆ ಮರದ ಮೇಲೆ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅದೇ ಮರದ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಹಳೆ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ, ಒಂದು ಮುದಿಗಿಳಿಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ದೈವ ಯೋಗದಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ, ನನ ತಾಯಿ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯು ಮುಪ್ಪಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ತದರಿಂದ, ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು; ಆದರೂ ಆ ಸ್ತ್ರೀಶೋಕವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು ಪುತ್ರಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಅತನ ಹಲವು ಗರಿಗಳು ಉದುರಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಕಾಳು ಮುಂತಾದ ಕಠಿಣ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಕುಕ್ಕಿ ಅವನ ಚುಂಚುಪುಟವು ಮೊಂಡವಾ ಗಿತ್ತು; ಅವನಿಗೆ ದೂರ ಹಾರಿಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಂಥಾದ ರೊಳಗೂ ನಡುನಡುಗುತ್ತ ಆ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಿನ್ನುವಾಗ ಅವುಗಳ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ಬಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನೂ, ಹಾಲುಗಾಳುಗಳನ್ನೂ ತಂದು, ನನಗೆ ಗುಟುಕು ಕೊಟ್ಟು, ಉಳಿದವು ತಾನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ, ಎಂಟೂ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾ ಗಿಯೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿಯೂ ತೋರಹತ್ತಿದವು; ಎಳೆಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದ ದರಿಂದ, ಕಾನನದೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೂವುಗಳು ಚಂದ ವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು; ಆ ಹೂವುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ, ಕೊಳದೊಳ ಗಿನ ತಾವರೆಗಳ ಮೇಲೆಯೂ, ತುಂಬಿಗಳೆರಗಿ ಝೇಂಕಾರಸ್ವರಮಾಡ ಹತ್ತಿದವು; ನವಿಲುಗಳೆದ್ದು ಆಡಲನುವಾದವು; ಸಿಂಹಗಳು ಆಕಳಿಸ ಹತ್ತಿದವು; ಮಲಗಿದ ಮದೋನ್ಮತ್ತವಾದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾನೆ

ಗಳು ಎಬ್ಬಿಸ ಹತ್ತಿದವು; ಇರುಳು ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳು ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂಜಿನ ಹನಿಗಳ ಭಾರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕೊದುರಿದವು; ಋಷಿಗಳ ತಪೋವನದೊಳಗಿನ ಹೋಮಧೂಮವು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತ್ತು; ಮಂಜಿನ ಹನಿಗೂಡಿ ತಂಪಾದಂಥ, ತಾವರೆಗೊಳದ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಕಂಪಾದಂಥ, ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂದಮಾರುತವು ಸುಳಿಯಹತ್ತಿತ್ತು; ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಆಕಾಶದೊಳಗೆ ಹಾರತೊಡಗಿದವು; ಎರಳೆಯ ಹಿಂಡುಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಿರುಗಾಡ ಹತ್ತಿದವು; ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಕೋರ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಮರಾಳ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಿಲಿಕಿಲಿಸಹತ್ತಿದವು; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಏರಿತ್ತು; ನಾನು ಇರುವ ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗಿಳಿಗಳೆಲ್ಲ, ಆಹಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಕಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಹೋದವು; ಗೂಡುಗಳೊಳಗೆ ಅವುಗಳ ಮರಿಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಆ ಮರದ ಮೇಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ಕಾರಣ ನಾನೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯೂ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಆ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡ ಬಂದ ಭಿಲ್ಲರ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಯಾವತ್ತು ಕಾಡುಮೃಗಗಳು ಹೌಹಾರಿ ಕಾಲದೆಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು; ಆನೆಯ ಮರಿಗಳು ಅಂಜಿ ಘೀಳಿಡುತ್ತ ಓಡಿದವು; ಕಾಡಹಂದಿಗಳು ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಮುಂದೆ ವರಿದವು; ಕಾಡಕೋಣಗಳು ಕೊಂಯಿಕಿಡುತ್ತ ಓಡಿದವು; ಗವಿಗಳೊಳಗೆ ಮಲಗಿದ ಸಿಂಹಗಳು ಎದ್ದು ಗರ್ಜಿಸಿದವು; ಅಂಥಾ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಗಡಿದು ಹಾಕಿದವು; ನನ್ನ ಎದೆ ಒಡೆದು, ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ, ಅಂಜಿ ತಂದೆಯ ಮಗ್ಗುಲೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಅಡಗಿಕೊಂಡೆನು.

ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವಾಗ ಆ ಬೇಟೆಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ–"ಎಲೆಲೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು! ಕಾಡಾನೆಗಳು ಮುರಿದ ಹಾಲಮಡ್ಡಿಯ (ಧೂಪದ) ಗಿಡಗಳು ಎಷ್ಟು ನಾರುತ್ತವೆ ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ಮರಿಆನೆಗಳು ತುಳಿತುಳಿದು ಚೆಲ್ಲಿದ ತಂಗೊಳದೊಳಗಿನ ತಾವ

ರೆಗಳ ಸುವಾಸವೆಷ್ಟು ಘಮಘಮಿಸುತ್ತದೆ! ಅತ್ತ ನೋಡಿರಿ ! ಕಾಡ
ಕೋಣಗಳು ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಹಾರಿಸಿದ ಹುತ್ತಿನ
ಕೆಂಧೂಳವೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ! ಮೆಲಕಾಡಿಸುವಾಗ ಎರಳೆ
ಗಳ ಬಾಯೊಳಗಿನ ಬುರುಗವೆಷ್ಟು ಬಿದ್ದದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡುಮಿಕ
ಗಳು ಕೋರೆಗಳಿಂದ ಅಗಿದು ತಿಂದು ತಿಂದು ಚೆಲ್ಲಿದ ಜೇಕಿನ ಗಡ್ಡೆ
ಗಳೂ, ಬಾಳದ ಬೇರುಗಳೂ ಎಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿವೆ ನೋಡಿರಿ ! ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡೆ
ಮ್ಮೆಗಳು ತಿಕ್ಕಿದ ರಾಯನೆಲ್ಲೀಗಿಡದ ತೊಗಟೆಯ ಬಾಸ ಬರುತ್ತದೆ.
ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗುರೆಗಳು ಓಡುತ್ತವೆ; ಅತ್ತಕಡೆ ಕಾಡಹಂದಿಗಳು
ಕೆಸರೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವು; ಆಚೇಕಡೆ ನವಿಲುಗಳು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ
ತೋರುತ್ತವೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ನೋಡುತ್ತೀರಿ ? ಹೊರಗಿಂದ
ಹೋಗಿ ಕಣವೀ ಬಾಯಿಗೆ ದಾರೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿರಿ; ಗುಡ್ಡದ
ವಾರೀ ಹಿಡಿದು ಅಡ್ಡಾಡಿರಿ; ಮರವೇರಿ ನೋಡಿರಿ; ಕೊರಳ ಕುಣಿಕೀ
ಉಚ್ಚಿ ನಾಯೀ ಬಿಡು; ಕವಣೆ ಹೊಡೆ; ಕಲ್ಲು ಒಗೆ; ಬಿಲ್ಲು ಏರಿಸು;
ಬಾಣ ಹೂಡು; ಕೋಲು ತಿವಿ; ಬಲೆ ಹಾಕು; ಮೊಲ್ಕಹೊಡೆ; ಕೊಲ್ಲೆಲೆ
ಕೊಲ್ಲು; ಕಡಿಯಲೆ ಕಡಿ; ಕಾಲಗ್ಯಾರೀ ಹಿಡಿದು ಎಳಿ " ಎಂದು
ಒದರಾಡುವ ಬೇಟೆಗಾರರ ಅಬ್ಬರವು ಅರಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು.
ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಗೊಂದಲವೇ ಮುಸುಕಿರುವದು. ಬೇಟೆಗಾರ
ರಿಗೆ ಅಂಜಿ ಸಿಂಹಗಳು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿದವು. ನಾಯಿಗ
ಳು ಬೆನಟ್ಟಿ ಬಂದು ಹಿಡಿದು, ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹರಿದುದ
ರಿಂದ ಚಿಗುರೆಗಳು ಒದ್ದಾಡಿದವು. ಎಳೆಗರುಗಳು ಅಂಜಿ, ಎತ್ತ ತಪ್ಪಿ
ಸಿಕೊಂಡು ಹೋದವೋ ಎಂದು, ಕಾಡಾಕಳುಗಳು ಅಂಬಾ ಎಂದು
ಒದರುತ್ತ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಹತ್ತಿದವು. ಸಾವಿಗಂಜಿ ಸಾವಿ
ರಾರು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈ ಮರದಿಂದ ಆ ಮರಕ್ಕೆ, ಆ ಮರದಿಂದ ಈ
ಮರಕ್ಕೆ, ಹಾರಾಡುತ್ತ ಕಿಲಿಕಿಲಿಸ ಹತ್ತಿದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಬಿಲ್ಲಾ
ಳುಗಳು ಹೆದೆಯನ್ನು ಕಿವಿವರೆಗೆ ಜಿಗ್ಗಿ ಜಿಗ್ಗಿ ಅಂಬುಗಳನ್ನು ಎಚೆ
ಯುವಾಗ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಠಣತ್ಕಾರವೂ, ಕಡುಗಲಿಗಳು ಎಡೆ
ಬಿಡದೆ ಎದೆಮಾಡಿ ಕಡಿಯುವಾಗ ಕಾಡಕೋಣಗಳ ಕೋಡಿಗೆ
ತಾಕಿದ ಖಡ್ಗಗಳ ಖಣಖಣಾಟವೂ, ಬೆದರಿ ಕಂಡಕಡೆಗೆ ಓಡುವ
ಗಂಡೆರಳೆಗಳ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದ ಬೇಟೇ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳಾಟವೂ,

ಹಿಡಿ ಹಿಡೀರಿ, ಹೊಡಿ ಹೊಡೀರಿ ಎಂಬ ಕುಲ್ಲ ಭಿಲ್ಲರ ಗುಲ್ಲುಗಳೂ ಒಬ್ಬುಳಿಗೂಡಿ ತುಂಬಿದ್ದದರಿಂದಂತೂ, ಬಿರುಗಾಳಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಕಡಲು ಘೋರ್ಗರೆಯುವಂತೆ, ಕಾನನವೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡಿರುವದು.

ಇಷ್ಟು ಆರ್ಭಟವು ಯಾತರದೆಂದು ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು, ತಲೆ ಎತ್ತರಿಸಿ, ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂದತ್ತ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದಲೇ ಹಣಕಿನೋಡಹತ್ತಿದೆನು. ಆಗ, ಆ ಕಾನನದೊಳಗಿಂದ ಎದುರಿಗೆ, ಯಮನಾಳುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ ಬ್ಯಾಡರ ದಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ತಂಡದ ನಡುವೆ, ದಂಡಿನ ಒಡೆಯನು ಕಠ್ರಗೆ ಕಾಲನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಆದೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಹರೆಯ ಬಂದು, ಮಕಮೀಸಿ ಒಡೆಯುಹತ್ತಿದದರಿಂದಲೂ, ಅವನ ಮೈಕಟ್ಟು ಬಲುಘಟ್ಟಿ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಂಡುಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಉಂಗುಗಗೂದಲುಗಳು ಹೆಡಕಿನ ಮೇಲೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಆನೆಯ ಮದೋದಕದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಸಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು.—ಅವನ ಹರವನ್ನ ಹಣೆಯೂ, ಉದ್ದನ್ನ ಮೂಗೂ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅವನ ಎಡಗಿವಿಯೊಳಗೆ ಜೋತಾಡುವ ರತ್ನದ ಬಾವುಲಿಯ ಕೆಂಬೆಳಗು ಕೆನ್ನೆಯಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಅದೇ ಕೊಂದ ಆನೆಯ ಮದೋದಕವನ್ನ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡದರಿಂದ, ಕೃಷ್ಣಾಗರುಚಂದನವನ್ನು ತೊಡಕೊಂಡವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಆತನ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂತೆ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವವು. ಮೊಣಕಾಲತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಅವನ ನಿಡಿದೋಳುಗಳು, ಕಾಡಾನೆಯ ಶುಂಡಿಲದಂತೆ, ದುಂಡಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅವನು ತನ್ನ ಮುಂಡಿಯೊಳಗಿನ ತಿಂಡಿಯ ರಕ್ತವನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿವಿದು ತೆಗೆತೆಗೆದು, ವನದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮುಂಡಿಗಳಿಗೆ ಗುಂಡ ಗುಂಡನ್ನ ಕಲೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅವನ ಹರವನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆವರ ಹನಿಗಳು, ಕಾಡ ಮಿಕಗಳನ್ನು ಒತ್ತರದಿಂದ ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಹತ್ತಿದ ನೆತ್ತರ ಹನಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರದು,

ಗುಂಜಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪೋಣಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡಿದವನಾದದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯು ತೆಳ್ಳಗೆ, ತೊಡೆಗಳು ಗಡುತರವಾಗಿ ಬಹು ಚಂದಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿನವನಿದ್ದದರಿಂದ ಹಣೆಯು ಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಉಬ್ಬಿ, ಹುಬ್ಬುಗಂಟು ಹಾಕಿ ಭಯಂಕರನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿಗಳು ತೇಕುತ್ತ, ನಾಲಿಗೆ ತೆರಕೊಂಡು, ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆ ಬ್ಯಾಡರೊಡೆಯನ ಬೆಂಗೊಂಡು ಬರುವ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಬೇಟೆಕಾರರೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಚವರೀಮೃಗಗಳ ಬಾಲಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಯ ಕೋರೆಗಳನ್ನೂ, ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕೆಲವರು ಜೇನ ಹುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎಲೆಯ ದೊನ್ನೆಗಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಲವರು ಪಿಶಾಚಗಳಂತೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಹಲವರು ಹುಲಿದೊಗಲು, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಸಿಂಹಸ ಚರ್ಮ, ನವಿಲುಗರಿ, ನಾರಂಗದಕೋಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬ್ಯಾಡರು ಮೈಮೇಲೆ ಕರೇ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಥಾ ಬ್ಯಾಡರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಬರುವವನ ಹೆಸರು ಮಾತಂಗನೆಂದು ಹಿಂದಣಿಂದ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಆ ಬ್ಯಾಡರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಬಾಳುವೆಯ ಬಗೆ ಎಂಥಾ ಭಯಂಕರವು ನೋಡಿರಿ! ಅವರ ಹೊಲಸು ನಡತೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ನರಮಾಂಸವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವದೇ ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯತಕ್ಕ ಹೆಂಡಕಂಡಗಳೇ ಅವರ ಆಹಾರವು. ಬೇಟೆಯಾಡುವದೇ ಅವರ ಕುಲದ ಉದ್ಯೋಗವು. ನರಿಗಳ ಕೂಗುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಚನಗಳು. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಜಾತಿಯ ಗುರ್ತು ಹಿಡಿಯುವದೇ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾಯಿಗಳ ಗೆಳೆತನವೇ ಗೆಳೆತನ. ರಣಗುಟ್ಟುವ ಕಾನನವೇ ಅವರ ಬಿಡಾರದೆಡೆ. ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳೇ ಅವರ ಗಳಿಕೆಯ ಇಡಿಗಂಟು. ಮರುಳ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿ

ಸುವ ಸಿಳ್ಳು ಕೊಳಲುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಇಂಪಾದ ಗಾಯನವು. ಅವರಿಗೆ ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳ ನೆರೆಯೇ ನೆರೆ. ಕಾಡ ಮಿಕಗಳ ರಕ್ತದಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದೇ ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಕಳವು ಕೊಲೆ ಮುಂತಾದ ಕೀಳ ಕೆಲಸಗಳೇ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮನದೊಳಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಆ ಮಾತಂಗನು, ಬೇಟೆಯ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ನಾನು ಇದ್ದ ಶಾಲ್ಮಲೀ ವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿಗೆ ಬಂದು, ಹೆಗಲಮೇಲಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ ನೆಲದ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಆಳು ಹಾಕಿದ್ದ ಎಲೆಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಒಬ್ಬ ಬ್ಯಾಡನು ಓಡುತ್ತ ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಾವರೆಎಲೆಯ ದೊನ್ನೆಯೊಳಗೆ ತಣ್ಣನ್ನ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ಮಾತಂಗನು ಆ ನೀರು ಕುಡಿದು, ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಉಳಿದ ಬ್ಯಾಡರು ನೀರು ಕುಡಿದು ಆತನ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದರು. ಅವರೊಳಗಿನವನೊಬ್ಬ ಮುದಿಬ್ಯಾಡನು, ಏನೂ ಬೇಟೆ ದೊರಕದ್ದರಿಂದ ಗಿಳಿಗಳನ್ನಾದರೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು, ಅದೇ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹಿಂದುಳಿದನು.

ಆ ದಂಡು ಪರೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ, ಮರವನ್ನು ಎತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ಹತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ, ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಿಡಿಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ, ಯಾವತ್ತೂ ಗಿಳಿಮರಿಗಳ ಜೀವವು ನೆತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಯಿತು. ಜೀಯಾ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಯಾವದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು. ನೋಡಿರಿ; ಆ ಮರವು ಎಷ್ಟೋ ತಾಳಿಯ ಮರದುದ್ದವಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳು ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಆ ಮುದಿಬ್ಯಾಡನು ತೊಂದರೆಗೊಳ್ಳದೆ, ಸುಲಭದಿಂದ ಅದನ್ನು ಏರಿದನು. ಕೆಲವು ಮರಿಗಳು, ಪುಚ್ಛ ಬಾರದೆ, ಗೋಣುನಿಲ್ಲದೆ, ಹಾರುವ ಶಕ್ತಿ

ಯಿಲ್ಲದೆ, ಮೈಮೇಲಿನ ಕೆಂಬಣ್ಣವು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಆ ಬೂರಲಮರದ ಹೂವುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು; ಕೆಲವು ಪುಚ್ಛ ಬಲಿತ ಮರಿಗಳು ಅದರ ಕಾಯಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು, ಇಂಥಾ ಮರಿಗಳನ್ನು, ಕೈಹಾಕಿ ಗೂಡುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಿರಿದು, ತಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂದು, ನೆಲದಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದನು. ಆ ರಕ್ಕಸನಂಥ ಬ್ಯಾಡ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು, ಸಾಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂ ತೆಂದು ಹೌಹಾರಿ, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲೆಂದು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೀರು ತಂದು, ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿದನು; ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲುಗವಿದು, ಕುತ್ತಿಗೆ ನರಉಬ್ಬಿ, ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ನನ್ನ ನೆನಪಾ ದದರಿಂದಂತೂ ಅವನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಳವಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನ ನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನು ಯತ್ನ ಮೀರಿತೆಂದು ಪಕ್ಕ ದೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆಶೆದೊರೆದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಕಿರಾತನು ನಮ್ಮ ಗೂಡಿನ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಕರೇ ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ, ಕಾಡಹಂದಿಯ ನೆಣದಿಂದ ಹೊಲಸು ನಾರುವಂಥ, ಬಿಲ್ಲು ಹಿಡಿದು ದಡ್ಡು ಬಿದ್ದಂಥ, ತನ್ನ ಎಡ ಗೈಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಸಂಕಟದಿಂದ ಅವನ ಕೈಕಚ್ಚಿ, ಫಡಫಡನೆ ಪಕ್ಕ ಜಾಡಿಸಿ, ವಳ ಹೊಕ್ಕು ಒದರಿದಾಗ್ಯೂ, ಆ ಚಾಂಡಾಲನು ಆ ಮುದಿಗಿಳಿಯನ್ನು ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಿರಿದು, ಗೋಣು ಮುರಿದು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆದನು. ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರುವದಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪಾಪಾ ತ್ಮನು ನನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಾಗ ಗಾಳಿಬಿಟ್ಟದರಿಂದ, ತರಗೆಲೆಯ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದ ಕಾರಣ, ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಪೆಟ್ಟೂ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಬ್ಯಾಡನು ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರೊ ಳಗೇ ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದಾಡಿ ಜೀವದಾಶೆಗಾಗಿ ಆ ತರಗಲೆಗಳೊ ಳಗೆ ಹೊಕ್ಕೆನು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಬಣ್ಣವೂ ಆ ಎಲೆಗಳ ಬಣ್ಣವೂ ವಂದೇ ಇದ್ದದರಿಂದ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಸತ್ತದ

ರಿಂದ ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯುತಕ್ಕದ್ದು; ಅಂಥಾದರೊಳಗೆ ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ತಂದೆಯ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಉರುಳಾಡುತ್ತ, ಯಮನಬಾಯೊಳಗಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಎರಬನೇ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆನು. 'ಸತ್ತವರ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದವರ ಕೈಯೊಳಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ, ಆ ಮರವು ನನಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟಿತು. ಇತ್ತ, ಆ ಬ್ಯಾಡನು ಮರದಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಬಿದ್ದ ಗಿಳಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡು ಹಾಕಿ, ಎಲೆಗಳೊಳಗೆ ಸುತ್ತಿ, ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಿಗಿಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮಾತಂಗನು ಹೋದ ಹಾದೀ ಹಿಡಿದು ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಹೋದನು. ಅವನು ಅತ್ತಹೋದಬಳಿಕ ನನಗೆ ಹುಸು ಜೀವದ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ, ತಂದೆ ಸತ್ತ ದುಃಖದಿಂದಲೂ, ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದದರಿಂದಲೂ ಬಳಲಿಕೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಕ್ರೂರನು ದೂರ ಹೋದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು, ಅಂಜಂಜುತ್ತ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿದೆನು. ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಆ ದುರುಳನೇ ಮರಳಿ ಬಂದನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಸಂಶಯಗೊಂಡು ಹೆದರುವೆನು. ಅಂಥದರೊಳಗೆ ಗಂಟಲಾರಿ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನೀರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾವು, ಎಂದು ಹುಡುಕುವ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ, ಆ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಟೆನು. ಆಗ ನನ್ನ ಪಕ್ಕ ಬಲಿತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಗೋಣು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ನಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಲೊಳಗೆ ಕಸುವು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮೋರೆಯು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡೆಯುವದು; ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೋಳಮ್ಮೈಲಿ ಬೀಳುವೆನು; ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಮೈಯಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಾಯಿತು; ಹೆಜ್ಜೆಜ್ಜೆಗೆ ತೇಕುಹತ್ತಿ ವಕವಕ ಬಾಯಿಬಿಡಹತ್ತಿದೆನು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ! ಸ್ವಾಮಿ, ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯ

ಕರವಾದದ್ದು ಜಗದೊಳಗೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ ! ನೋಡಿರಿ ! ಅಂಥಾ ನನ್ನ ದಯಾಳು ತಂದೆ ತೀರಿದನೆಂಬ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನೇ ನಾನು ನೋಡಿದೆನು. ಅದರಿಂದ ನನ್ನಂಥ ನಿರ್ದಯನೂ, ನಿಷ್ಠುರನೂ, ಕೃತಘ್ನನೂ, ತಂದೆಗೆ ಮರುಗದವನೂ, ಲೋಕದೊಳಗುಂಟೇ ! ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಯಸದೆ ಬದುಕುವವನ ಬಾಳ್ವೆ ಯಾತರ ಬಾಳ್ವೆ ! ನೋಡಿರಿ, ನಾನು ಎಂಥ ಕಲ್ಲು ಮನಸ್ಸಿನವನು. ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ದು:ಖವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು, ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿ, ಕಡೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಗ್ಗಲೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ನಾನು ಆಗಲೇ ಮರೆತೆನು. ಇದರಿಂದ ಜೀವವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಿಯಕರವು ನೋಡಿರಿ ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನೋಡಿ ಸಲವಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡೆನು. ಅಂಥ ದು:ಖಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ನನಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಿರ್ದಯತನದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಗ ನನಗೆ ಅಂಥ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತೋ ಏನೋ ! ಕಲಹಂಸಗಳ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯು ದೂರಿಂದ ಕೇಳಬಂದದರಿಂದಲೂ, ಅರಳಿದ ತಾವರೆಗಳೊಳಗಿನ ತನಿಗಂಪು ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಹರಿದು ಹೋಗಿ ತುಸು ತುಸು ಬಂದದರಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಸರೋವರವು ಎಷ್ಟು ದೂರವದೆಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ನನ್ನ ಹರಣ ಹಾರಿತು. ಬಿಸಲೇರಿ ನೆಲ ಕಾದದರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವದಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಾಗ—ಹಾರೀತನೆಂಬ ಋಷಿಯು ಹಲವು ಮುನಿಕುಮಾರರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾಧು ಪುರುಷರ ಹೃದಯವು ಅತಿ ಕೋಮಲವೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ; ಅವರ ಅಂತ:ಕರಣಗಳು ಬೇಗನೆ ಕರಗುತ್ತವೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹಾರೀತ ಋಷಿಯು—“ ಅದು ನೋಡು ಆ ಮರದ ಮೇಲಿಂದಲೋ, ಗಿಡಗನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದಲೋ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಳಿಯಮರಿಯು ಬಿದ್ದದೆ;

ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಪುಚ್ಚ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಓಡು ಓಡು, ಬೇಗನೆ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ'' ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸರೋವರದ ದಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ದಂಡಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಆತನ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಾಯೊಳಗೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ತುದಿ ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೀರ ಹನೀ ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಚೇತನ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ತಾವರೆ ಬಳ್ಳಿಯ ನೆರಳೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಸರೋವರದೊಳಗಿನ ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರನ್ನು ಕಮಂಡಲದೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಮುಂದೆ ಬರಬರುತ್ತ ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದೊರಗುವ ಗಿಡಗಳಿಂದಲೂ ರಮಣೀಯವಾದದ್ದೊಂದು ತಪೋವನವನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಕೇದಗಿಯ ಹೊಡೆಗಳೊಳಗಿನ ಹುಡಿಯುದುರಿ ಆ ಆಶ್ರಮದ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಅರಿಶಿಣ ಬಣ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹೂವುಗಳೇ ಹಾಸಿದ್ದವು; ಆ ತಪೋವನದೊಳಗಿನ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲೀಕಾಯಿ, ಬೋರೇಹಣ್ಣು, ಬಾಳೇಹಣ್ಣು, ಲವಂಗ, ಅಂಬಸೋಲು ಮುಂತಾದವುಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೆ, ರಾಜಗಿರಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಒಣಗ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುನಿಪಟುಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕಸಾರಿಕೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಮರಳಿಮರಳಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವವು. ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ಆಡುವ ಮುನಿಗಳ ಮಕ್ಕಳ ಮೈಯನ್ನು ಎರಳೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕೋಮಲವಾದ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಕಿದ ಮಂಗಗಳು ಕುರುಡರೂ ಮುದುಕರೂ ಆದ ಮುನಿಜನರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೋಲ ಹಿಡಿದು ಅವರನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕಡೆಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಡೆರಳೆಗಳು ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಡ್ಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಿಗಳಿಂದ ಗಿಡದ ಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ನೀ-

ರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಡಹಂದಿಗಳ ಕೋರೆಯಲ್ಲಿ ತಡೆದು ನಿಂತ ಕಮಲದ ಕಂದಗಳನ್ನು ಮುನಿಕುಮಾರರು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ನವಿಲುಗಳು ತಮ್ಮ ಗರಿಗಳ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಮುನಿಗಳ ಕುಂಡದೊಳಗಿನ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಗ್ನಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳ ಸುವಾಸವು ಸುತ್ತಲೂ ಸುವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಆಶ್ರಮದೊಳಗಿನ ಹಲವು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಅನೇಕ ತರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಪರ್ಣಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಮಿದುವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ,ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ಪರಲೋಕ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವರು. ಸುಳ್ಳು, ಸಿಟ್ಟುಗಳೆಂಬವು ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾಮನಿಗೆ ಎದೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೂ, ತಪದ ತೇಜದಿಂದಲೂ, ಒಪ್ಪುವ ಯತೀಶ್ವರರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು.

ಆ ತಪೋವನದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವದೆ. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳು ಅಲತಿಗೆಯ ರಸದೊಳಗೆ ಎದ್ದಿ ತೆಗೆದಂತೆ ಕೆಂಪನೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಟೊಂಗೆಗಳಿಗೆ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನೂ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನೂ ತೂಗು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದರ ಕಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ನಿಂತ ನೀರನ್ನು ಜಿಗುರೆಯ ಮರಿಗಳು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವವು. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಭಾಗದ ನೆಲವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ನೆರಳೊಳಗೆ ಚರ್ಮಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಯೋವೃದ್ಧನಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮಹರ್ಷೀಶ್ವರನು ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಜಪಮಾಲೆ ಹಿಡಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಉಗ್ರತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಆತನ ಮೈಬಣ್ಣವು ಬಿಳಿದಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಮಸ್ತಕದ

ಮೇಲಿನ ಬಿಳೀ ಜಡೆಗಳು ಮೈಮೇಲೆಯೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೂ ಬಿದ್ದಿರುವವು. ಹುಬ್ಬುಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಆ ಋಷೀಶ್ವರನ ಹಸನಾದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಆತನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೋಮರಸದ ತೇಗು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಋಷಿಯು ಬಹಳ ತೆಳ್ಳಗೆ ಇದ್ದದರಿಂದ ಗಲ್ಲಗಳು ಒಳಶಿಕ್ಕು ಮೂಗೂ ಗದ್ದವೂ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಯ್ದಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣೆವೆಗಳು ಉದುರಿ ಅಂಗಲವಾಗಿದ್ದವು; ಕಿವಿಯಾಲೆಗಳು ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಗಡ್ಡಮೀಸೆಗಳು ಹೊಕ್ಕಳತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮೈತುಂಬಾ ನರಗಳು ಎದ್ದದ ರಿಂದ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತು ಹಾಕಿದ ಬಹುಕಾಲದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಉದಕ ತುಂಬಿ ದ್ದೊಂದು ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಮಂಡಲುವಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ತಪಸ್ವಿಯ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಶಾಂತ ಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆತನ ತಪಶ್ಚರ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡು ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆತನ ಹೆಸರು ತಕ್ಕೊಂಡರೆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾದೀತು; ಅಂಥ ತಪೋಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದೆಡೆಯೇ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವು. ಅಂಥ ಆಶ್ರಮವಿರುವ ಭೂಮಿಯೇ ಪವಿತ್ರವು. ಅಂಥಾ ಕುಲಗುರುವಿನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ಇರಳೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುವ ಮುನಿಗಳೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಇಂಥ ಮಹಿಮನ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ರುವ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ ಧನ್ಯಳು. ಈ ಮಹಾ ಮುನೀಶ್ವರನ ಮುಖವೇ ವೇದಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಕವಾದ ಹೊಳೆಗಳು ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದಂತೆ ಕಲಿಕಾಲದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಯಾವತ್ತು ವಿದ್ಯೆಗಳು ಈ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಪುನಃ ಸ್ವಚ್ಛವಾದವು. ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದರ್ಪಣನಾದಂಥ, ಸತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾದಂಥ, ತಪೋಧನಕ್ಕೆ ಭಾಂಡಾರನಾದಂಥ, ಮದಮತ್ಸರಾದಿ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದಂಥ ಜಾಬಾಲಿಋಷೀಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸೋಜಿಗವೆಷ್ಟು ನೋಡಿರಿ! ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ವಾಪದಗಳುಸಹ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವೈರಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು,

ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ನಡಕೊಂಡು, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ, ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿ ಸುತ್ತಿರುವವು. ಚಿಗುರೇ ಮರಿಗಳು ಸಿಂಹಶಿಶುಗಳ ಕೂಡ ಆಟ ಈಲಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಾಯೀ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹನ ಮೊಲೆ ಕುಡಿ ಯುವವು. ಆನೆಯು ಮರಿಗಳು ಸಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಶುಂಡ ಸುತ್ತಿ ಚೆಲ್ಲಾಟದಿಂದ ಎಳೆದಾಡುವಾಗ ಆ ಸಿಂಹವು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂ ಡು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವದು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕುಳಿತಂಥ ಮುನಿಕುಮಾ ರರಿಗೆ ಮಂಗಗಳು ಗಿಡದ ಮೇಲಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡು ವವು. ಸೊಕ್ಕಾನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮದೋದಕವನ್ನು ನೆಕ್ಕುವದಕ್ಕೆ ಗಲ್ಲದಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ ಭ್ರಮರಗಳನ್ನು ಕಿವಿಬೀಸಿ ಹಾರಿಸು ತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಮನದೊಳಗೆ ಸೋಜಿಗಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಹಾರೀತನು ಆ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟು ತಂದೆಯಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಯ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ ದೂ ದರ್ಭಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮುನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಶುಕಶಿಶುವು ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತು ? ಎಂದು ಹಾರೀತನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾರೀತನು— “ ನಾವು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯಹತ್ತರ ಒಂದು ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದ ಇದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು; ಬಿಸಲಿಗೆ ಬಳಲಿ ಬಾಯಿಬಿಡಹತ್ತಿ ಈಗ ಸಾಯುತ್ತ ದೋ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಯುತ್ತದೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಇಡಬೇಕಾದರೆ ಮರದ ಮೇಲೇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಇತ್ತ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದೆನು; ಪಕ್ಕ ಬಲಿತು ಹಾರುವದಕ್ಕೆ ಬರುವ ತನಕ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜೋಕೆ ಮಾಡುವಾ. ಅನಾಥ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವದೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು. ಪಕ್ಕಬಲಿತ ಬಳಿಕ ಇದು ಬೇಕಾದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೂ ಸರಿಯೇ, ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸರಿಯೇ ” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡು ವಾಗ ಆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ನನ್ನ ಗುರ್ತು ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಶಾಂತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ— “ ತನ್ನ ಮೈಸೊಕ್ಕಿನ ಫಲವನ್ನು

ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ." ಎಂದು ಅಂದರು. ತಪಃಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತ್ರಿಭುವನವನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಹೀಗೆ ಆಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು 'ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಏನು ವೈಸೊಕ್ಕು ಮಾಡಿತು ? ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಯಾವನು? ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣವೇನು? ಈತನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹ್ಯಾಗಾಯಿತು ? ಈತನ ಹೆಸರೇನು ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ದಯಮಾಡಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು." ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಆಗ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು-" ಇದರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಥೆಯು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಡೆ. ಈಗ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು, ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಡವಾದೀತು. ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಹಾರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ನಿಮಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು. ಈ ಬಾಲಕನಿಗೂ ಆಹಾರ ಹಾಕಿ ಇದನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಗೊಳಿಸಿರಿ; ಇದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಇದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸಂಗತಿಗಳು ಕನಸಿನೊಳಗಿನ ಮಾತುಗಳು ಜಾಗೃತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುವಂತೆ ನೆನಪಾಗುವವು." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಸಂಧ್ಯಾಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಶೋಭಿಸಹತ್ತಿತ್ತು. ಮರಳಿ ಅದೇ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಬಂದು ವೇತ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಹಾರೀತಕುಮಾರನು ನನಗೆ ಹಣ್ಣು ತಿನಿಸಿ, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ. ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಯಾವತ್ತೂ ಮುನಿಗಳೊಡಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು-" ಜೀಯಾ, ತಾತನೇ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಅದ್ಭುತ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ, ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು." ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ,—" ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯರೇ, ಈ ಸೋಜಿಗದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿರಿ." ಎಂದು ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಹೇಳಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದರು.

ಕಥಾರಂಭವು.

ಅವಂತೀಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀತೀರದ ಮೇಲೆ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಎಂಬದೊಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಪಟ್ಟಣವದೆ. ಅದರಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಾಲ್ಕುಸುತ್ತಿನ ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯುಂಟು; ಆ ಕೋಟೆಯ ಸುತ್ತು ಹೊರಮಗ್ಗಲು ಆಳವಾದ ಅಗಳತವದೆ. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಪಗಡಿಸಾಲ ಪೇಟೆಯೊಳಗಿನ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಮುತ್ತು ಅಂಗಡಿಗಳೊಳಗೆ ಹವಳ, ವಜ್ರ, ಪಚ್ಚ ರತ್ನ ಗಳೂ ತರತರದ ಆಭರಣಗಳೂ ಅಂದಗೊಂಡು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯೊಳಗಿನ ದೇವಗಂಧರ್ವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವರೆಲ್ಲರು ಈ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರದೊಳಗಿನ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುವದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಗುಡಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಬಂಗಾರದ ಕಲಶಗಳು ಮುಗಿಲನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ನೀರು ಪುಟಿಯುವ ಕಾರಂಜಿಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಆ ನಗರದೊಳಗೆ ಪರನಾರೀ ಸಹೋದರರಾದಂಥ, ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದಂಥ, ಹಲವು ಬರಹಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲಂಥ, ಮಹಾಭಾರತ ರಾಮಾಯಣ ಇತಿಹಾಸಾನುರಾಗಿಗಳಾದಂಥ, ದಾನಶೀಲರಾದಂಥ, ಧಾರ್ಮಿಕರಾದಂಥ, ಹಲವು ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೋಟ್ಯಾಧೀಶರಾದಂಥ, ಸವಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವಂಥ, ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾದ ಜನರು ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿನ ಗಚ್ಚಿನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಆ ಊರೊಳಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನ ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಇರುವಾಗ ಅರಗಿಳಿಗಳು ಮಾತಾಡುವ ಮಂಜುಳ ಮಾತುಗಳೂ, ವಂದಿಗಳು ಅನ್ನುವ ಮಂಗಳಗೀತಗಳೂ ದಿನಾಲು ಕೇಳಬರುವವು; ವೇದಘೋಷವಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಗಿರುವದು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು! ಯಾವಾತನ ಚರಣಧ್ಯಾನವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ದೇವದಾನವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ ಇಲ್ಲಿ "ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರ" ನೆಂಬ

ಹೆಸರು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಣಸ್ತೋಮದೊಡನೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಈ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂಥ ತಾರಾಪೀಡನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಅರಸನು ಆಳಿದನು. ಆ ಅರಸನು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಿದ್ದನು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಮಾಂಧಾತೃ, ನಹುಷ, ನಳ, ಅಂಬರೀಷ, ಸಗರ ಮುಂತಾದ ಮಹಾರಾಜರಂತೆ ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈತನ ಶುಭ್ರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಹಗೆಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪು ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವದು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪಾಲಕನಾಗಿಯೂ, ದೊಡ್ಡ ದಂಡು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಕಾಲದಂಡನಾಗಿಯೂ, ಧರ್ಮದ ಅವತಾರನೋ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿನ ಅರಸರು ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು! ಈತನ ಐಶ್ವರ್ಯನೋಡಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಹಾ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ಆಳುವಾಗ ಈತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಅನ್ಯಾಯುವೂ ಅಧರ್ಮವೂ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಗಿದ್ದವು; ಆದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅರಸನಿಗೆ ಶುಕನಾಸನೆಂಬ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಇದ್ದನು. ಆ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಗುಪ್ತಚರರನ್ನು ಕಳುಹಿ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ತಿಳುಕೊಳ್ಳುವನು; ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಏನೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪರಚಕ್ರರೆಂಬವರು ಯಾರೂ ಉಳಿಯದ್ದರಿಂದ ತಾರಾಪೀಡ ರಾಜನು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನು ವಿಷಯ, ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೂದೋಟದೊಳಗೆ

ಹೋಗಿ ವಿಹರಿಸುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿಗೊಳದೊಳಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆ ಯಾಡುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಯಾಡುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವೀಣೆ, ಜಲತರಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿ ಕಾಲಕ್ರಮಿಸುವನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅತಿರಮಣೀಯವಾದಂಥ, ಸುಖಕಾರಕವಾದಂಥ, ತನಗೂ ತನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಗೂ ಆ ಆ ಋತುಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನನಾಗದೆ ಮಿತವಾಗಿ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಡುನಡುವೆ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಓಲಗದೊಳಗೆ ಬಂದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಡೊಳಗೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥತೆ ಇದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವದು ಅರಸರಿಗೆ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.

ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯಾದರು ಜಾಣತನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಅರಸನಂತೆ ಸಹಜವೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ತಡಮಾಡದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ತೀರಿಸಿಕೊಡುವನು; ಆದರಿಂದ ಈತನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟರು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಾನ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಈತನಿಗೂ ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳು ಹೋದವು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಿಲ್ಲೆಂಬದೊಂದೇ ಕೊರತೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವಸುಖದ ಕೊರತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ದಿನಹೋದವು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬಮಾತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆನಪಾದ ಕೂಡಲೆ, ಈ ವಿಷಯಸುಖವನ್ನೂ ಈ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದು ತಾನು ಕುರುಡನೆಂತಲೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಾನು ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ತನಗೆ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲೆಂತಲೂ ಬಗೆದು ಉಸು

ರು ಹಾಕಿ ಅರಸನು ಬಹಳ ಉಮ್ಮಳಿಗೊಳ್ಳುವನು. ಆತನಿಗೆ ಹಲವು ಹೆಂಡಂದಿರಿದ್ದರು; ಅವರೊಳಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಸೋಜಿಗಗೊಳಿಸುವ ವಿಲಾಸವತಿ ಎಂಬವಳೇ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯು.

ಒಂದು ದಿನ ಅರಸನು ವಿಲಾಸವತಿಯು ಇರುವ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಆಕೆ ತನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ, ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಆಕೆಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದದೆ, ರಾಣಿವಾಸದೊಳಗಿನ ದಾಸಿಯರೆಲ್ಲರು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ, ಚೋಪದಾರರು ಮನದಣಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ತುಟಿ ಎರಡು ಮಾಡಲೊಲ್ಲರು, ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮುದುಕೆಯರು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೆರೆದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅರಸನು ಕೈಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿರಿಸಿ ಅವಳ ಹತ್ತರ ತಾನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರಸಿ,—“ ಪ್ರಿಯಳೇ, ಈ ಪರಿ ದುಃಖಿಸುವ ಕಾರಣವೇನು? ಬೇಡ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸ ಬೇಡ! ಮಾತಾಡು! ಸುಮ್ಮನೇ ಅತ್ತರೇನಾಗುವದು! ದುಃಖದಿಂದ ಉಸುರು ಹಾಕುವಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಳಹಳಗೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲದು, ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಆಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು! ದಾಸದಾಸೀ ಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರು ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೋ ಹ್ಯಾಗೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಳಬೇಡ ! ” ಎಂದು ಅರಸನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ್ಯೂ ಆಕೆ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅರಸನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ತೊತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಅರಸಿಯ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಮಕರಿಕೆಯೆಂಬ ದಾಸಿಯು—“ ಜೀಯಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಅಂಥಾದ್ದು ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಕೃಪೆ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಅರಸಿಯವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯುವ ಹಾಗೆ ಎದುರುತ್ತರಕೊಡುವ ಎದೆ ಯಾರಿಂದಾದೀತು? ಆದರೆ ಮಕ್ಕ

ಕಿಲ್ಲೆಂಬ ದುಃಖವು ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ಅವರ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಾವು ಕೊರಳು ಬೀಳುವದರಿಂದಲೂ, ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದಲೂ, ಅವರು ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದೊರೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖೇದವಾದೀತೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಮನ ದೊಳಗಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥದರೊಳಗೆ ಇಂದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯೆಂದು ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು; ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಪುರಾಣವು ನಡೆದಿತ್ತು; ಅದರೊಳಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿ ಲ್ಲೆಂತಲೂ, ಪುನ್ನಾಮಕ ನರಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಪುತ್ರನೆನಿಸುತ್ತಾನೆಂತಲೂ, ಆ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲೆಂತಲೂ ಹೊರಟಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಅಳಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅರಸಿಯುವರ ದುಃಖವು ನಿಲ್ಲಲೊ ಲ್ಲದು; ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಏಳಲೊಲ್ಲರು; ಮೈಮೇಲಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಚಲ್ಲಿದರು; ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವರು; ಈಗ ತಾಸುಹೊತ್ತು ಆಯಿತು ಎಷ್ಟು ಹಲು ಬಿದರೂ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ಒಂದೇಸ ವನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಈ ದಾಸಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಸನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಟು ಸುರು ಬಿಟ್ಟು—“ ವಿಲಾಸವತೀ, ಇದು ದೈವಾಧೀನದ ಮಾತು, ಮನುಷ್ಯರ ಕೈಯೊಳಗಿನದಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಶೋಕಮಾಡಬೇಡ; ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಬಳಿಕ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಲುಬಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥ ವೇ ಸರಿ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿ ನಾವು ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಪಡ ಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಬೇಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಾವು ? ಅತ್ತರೆ ಆಗುವದೇನು? ನೋಡು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಗಧದೇಶದ ಬೃಹದ್ರ ಥನೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಚಂಡಕೌಶಿಕ ಋಷಿಯ ವರದಿಂದ ಜರಾಸಂಧ ನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ದಶರಥರಾ ಯನಿಗೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, � ಋಭಾಂಡಕ ಋಷಿಯು ಪುತ್ರನಾದ

ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇದರಂತೆ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಅರಸರು ಪುತ್ರಸಂತತಿ ಪಡಕೊಂಡದ್ದು ನೀನು ಕೇಳಬಲ್ಲಿಯಷ್ಟೆ. ನೀನಾದರು ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರು; ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರು; ಬಡವರಿಗೆ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರು; ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಋಷಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ನಾನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಮರುಗುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಾದರು ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡುವ ಕಂದನ ಕಂಡೇನೇ ಎಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದರಿಂದ ಈ ಜಗವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹಾಳಾಗಿದೆ; ಮಾಡುವದೇನು ! ಮನದನ್ನಳೇ, ಇನ್ನು ಅಳಬೇಡ ! ದೇವರನ್ನೇ ಮೊರೆ ಹೋಗು, ದೇವರೇ ನಮ್ಮ ಮೊರೆ ಕೇಳಬೇಕು. ” ಎಂದು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಅವಳ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಅರಸನು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬಳಿಕ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಶೋಕ ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಮುಂಚಿನಂತೆ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು ಉಂಡಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಋಷಿಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅತಿಥಿಗಳ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಡವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯ ಹತ್ತಿದಳು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿನ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಇರುಳು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಾಗ ವಿಲಾಸವತಿಯ ಮುಖದೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿತ್ತು. ಅರಸನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಹರ್ಷದಿಂದ ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಈ ಕನಸು ಹೇಳಿದನು. ಶುಕನಾಸನು ಅರಸನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಕನಸು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ—“ ಸ್ವಾಮೀ, ಬಹುದಿನದಿಂದ ಹಾರೈಸಿದಂಥ ನಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು; ಇನ್ನು

ತಮಗೆ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ನನಗೂ ಇಂದಿನ ಇರುಳು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಿಳೇ ಬಟ್ಟೆಯುನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೈಯೊಳಗೆ ಅರಳಿದ ಬಿಳಿದಾವರೆಯುನ್ನು ಹಿಡುಕೊಂಡು, ಆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನು ನನ್ನ ಹಿರೇಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮನೋರಮೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದೃಶ್ಯನಾದಹಾಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿದ್ದಿತು. ಜೀಯಾ, ಶುಭಚಿನ್ಹಗಳು ಮುಂದಾಗುವ ಆನಂದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಯಾವ ಆನಂದವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ಕನಸುಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದದರಿಂದ, ನಿಶ್ಚಯುವಾಗಿ ವಿಲಾಸವತೀ ದೇವಿಯುವರಿಗೆ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಡಿದ ಶುಕನಾಸನ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅರಸನು ಆತನ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು ವಿಲಾಸವತಿಯ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಗೆ ಈ ಸ್ವಪ್ನದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ಬಹಳಆನಂದ ಭರಿತಳಾದಳು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಬಸುರಾಗಿ, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಬಸುರು ಬೆಳೆಯ ಹತ್ತಿದಹಾಗೆ ಮೇಲ್ನಡಿಗೆಯೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಆಕಳಿಕೆಗಳೂ, ಕೇದಗಿಯ ಹಾಗೆ ಆದ ಮೈಬಣ್ಣವು ಶೋಭಿಸಿದವು; ಬಯಕೆ ಹತ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನವು ಸವಿಹತ್ತದ ಹಾಗಾ ಯಿತು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು, ಹತ್ತರಿರುವ ತೊತ್ತುಗಳು ಅರಸಿಯರ ಬಸುರು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳುಕೊಂಡರು; ಆ ತೊತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲು ಅರಸನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಕುಲವರ್ಧನೆ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯು ಒಂದು ದಿನ ಮೂರೂ ಸಂಜೆಯ ಶುಭ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಸನ ಕಿವಿ ಯೊಳಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಬಸುರಿದ್ದ ಸುದ್ದೀ ಹೇಳಿದಳು. ಅಮೃತದಂಥ ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಅರಸನು ಆನಂದದಿಂದ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುಲವರ್ಧನೆಗೆ ಉಚಿತವ ಕೊಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ಅರಸನು ವಿಲಾಸವತಿಯ ಬಯುಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದನು. ಒಂಭತ್ತು

ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕಶುಭತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಗಂಡುಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಶಿಷ್ಯರೇ, ಆ ಸಮಯದ ಆನಂದವನ್ನು ಕೇಳುವದೇನು ! ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರಿಗೂ, ಬಹಳ ಹರ್ಷವಾಯಿತು; ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಗಳೂ, ಮಂಗಳ ಭೇರಿ, ಮೃದಂಗ, ಸೌಬತ್ತು ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳೂ, ನರ್ತಕಿಯರ ನರ್ತನವೂ, ಗಾಯಕರ ಗಾಯನವೂ ನಡೆದವು; ಅರಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆದ ಕುರುಡ, ಕುಂಟ, ಕಿವುಡ, ಮೂಕ, ಜೋಗಿ, ಜಂಗಮ ಮುಂತಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಬೊಕ್ಕಸದೊಳಗಿನ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಣ ತೆಗೆತೆಗೆದು ದಾನಕೊಟ್ಟರು; ಈ ಆನಂದದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುದ್ದಿಹೇಳಿದ ತೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೈಮೇಲಿನ ಪೊಂದೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆತೆಗೆದು ಉಚಿತವ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಸಡಗರವೇ ಸಡಗರವಾಗಿರುವದು. ಚಂದ್ರೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೆ ಸಮುದ್ರವು ಉಕ್ಕೇರಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಆನಂದವೇ ಆನಂದವಾಗಿರುವದು. ಯಾವಾಗ ಮಗನನ್ನು ನೋಡೇನೋ ಎಂದು ಉತ್ಕಂಠೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅರಸನು ಶುಕನಾಸನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಸೂತಿಕಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಕೆಲ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಿಳೇ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಕೋಮಲವಾದ ಕರಿಕೆಯನ್ನೂ ಸರಗೊಳಿಸಿ ಮಂಗಲಕರವಾದ ಮಾಲೇಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು; ಗೋಡೆಗೆ ಸುಣ್ಣಾ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಂಚವರ್ಣದ ರೇಶ್ಮಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಡುತ್ತಿರುವರು; ಕೆಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರು ಅರಿಸಿನದಿಂದಲೂ ಕುಂಕುಮದಿಂದಲೂ ಸ್ವಸ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವರು; ಕೆಲವು ಸುಂದರಿಯರು ಹೊನ್ನಿನ ಚೌಕಿಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವರು; ಮಂಗಲ ದೀಪಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಶೂರರಾದ ಶಿಪಾಯಿಗಳು ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತ ಸುತ್ತಲು ಪಹರೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಸೂತಿಕಾಗೃಹದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಉದಯಕಾಲದ ಬಾಲಸೂರ್ಯನೋ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೋಮಲ ವಾದ ಚಿಗುರೆಲೆಯೋ, ಅದೇ ಅರಳಿದ ಕೆಂದಾವರೆಯೋ, ಮೃತ್ಯು ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಬಂದ ಮಂಗಳನೋ, ದೇವಾಂಗನೆಯ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕಂದನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವಂಥ, ಸಕಲ ಸುಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದಂಥ ಆನಂ ದದಾಯಕವಾದಂಥ ಶಿಶುವನ್ನು ಅರಸನು ಕಂಡನು. ಮಗನ ಮುಖ ವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಆದ ಅರಸನ ಆನಂದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾರೆನು. ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯನಾದೆನೆಂತಲೂ ತನ್ನ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳು ಇಂದಿ ಗೆ ಸಫಲವಾದವೆಂತಲೂ ಅರಸನು ಸಡಗರದ ಕಡಲೊಳಗೆ ಈಸಾ ಡಹತ್ತಿದನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕೂಸಿ ನ ಅವಯುವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ--" ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ, ಇತ್ತ ನೋಡಬೇಕು, ಇನ್ನೂ ಈತನ ಅವಯುವಗಳು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷಣಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ, ನೋಡಿರಿ; ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವಿನ ಉರ್ಣಾ- ರಾಜಚಿನ್ಹವೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ, ನೋಡಿರಿ; ಈತನ ನಿಡಿ ದಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅರಳಿದ ನೀಲೋತ್ಪಲಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ; ಈ ನೆಟ್ಟನ್ನ ಮೂಗು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಂಪಿಗೆಯ ತೆನೆಯೇ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು; ಇವೇನು ತುಟಿಗಳೋ ಹವಳದ ಕುಡಿಗಳೋ ನೋಡಿರಿ; ಇವನ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಶಂಖಚಕ್ರಮುಂತಾದ ಚಿನ್ಹಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ! ಈಗಲೇ ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ; ಇವೇನು ಈ ಕಂದನ ಕೋಮಲವಾದ ಕಾಲುಗಳೋ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಎಳೆದಳಿರುಗಳೋ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ; ಇಪ್ಪ ಗಳ ಮೇಲಿನ ರೇಖಾಂಕಿತವಾದ ಧ್ವಜ, ರಥ, ತುರಗ, ಛತ್ರ, ಕಮ ಲಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ನೋಡಿರಿ; ಈ ಯಾವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಣಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಈತನು ಸಾವಿರಾರು ಅರಸರಿಂದ ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯಾಗುವನೆಂಬದಾಗಿ ಈಗಲೇ ಕಂ ಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ರೋದನಸ್ವರವೆಷ್ಟು ಗಂಭೀರವದೆ ನೋಡಿರಿ"

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆತನು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಂಗಲಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ತ್ವರದಿಂದ ಅರಸನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಹರಿಸಿ—“ ಜೀಯಾ ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಈ ಶುಕನಾಸ ಪ್ರಧಾನರ ಹಿರೇ ಹೆಂಡರು ಮನೋರಮಾತಾಯಿಯವರು ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತರು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಅರಸನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ—“ ಜನರು ಅನ್ನುವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ದುಃಖಿಗಳು ಬರಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಬರುತ್ತವೆ; ಸುಖಗಳು ಬರಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಒಂದೇಸವನೆ ಬರುತ್ತವೆ.” ಎಂದು ಆಡಿ, ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಶುಕನಾಸನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ಶಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಸಿದು ಮಂಗಲಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು,ಆತನೊಡಗೊಂಡುಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಟು ವಂದಿ ಮಾಗಧ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರ ಗಡಣದೊಡನೆ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರ ಸಮೂಹಸಹಿತ ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುಂಚಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸವ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಹತ್ತನೇ ದಿವಸ ಅರಸನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಡವರಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಡಿಸಿದನು; ಶುಕನಾಸನೂ ಅರಸನನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಗನಿಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಡಿಸಿದನು.

ಮುಂದೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಚೂಡಾಕರಣ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಆಗಿ, ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆ ಹೋಗಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ, ಅರಸನು ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗೆ ಅರ್ಧ ಹರದಾರಿಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀತೀರದಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅದರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೇ ಹಾಕಿಸಿ, ಹೊರಮಗ್ಗಲು ಆಳವಾದ ಅಗಳತವನ್ನು ಕಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಅಗಸೀ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿದ್ದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಾಗಿಲು ತೆರದಿರುವದು. ಆ ಕೋಟೆಯ ಒಳಮಗ್ಗಲು ಒಂದುಕಡೆ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯನ್ನೂ, ಒಂದುಕಡೆ ರಥಶಾಲೆಯನ್ನೂ, ಕೆಳಗಡೆ ಗರಡೀ ಮನೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದನು. ಒಂದೊಂದು

ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ತರಿಸಿ, ಆ ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವರನ್ನು ಆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಆ ಗುರುಗಳ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗುರುಪುತ್ರರ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆಯಾರ ಗೆಳೆತನವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆಟದ ಒಡಿವೆಗಳಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಸಿಂಹನ ಮರಿಯಂತೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಷ್ಟದೊಳಗೆ ಇದ್ದನು. ಅರಸನೂ ಅರಸಿಯೂ ದಿನಾಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾದರೂ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಗ್ರಾಹಕಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಗುರುಗಳು ಆತನಿಗೆ ಬಹು ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಮಾಣಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜನೀತಿ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಆನೆ ಕುದುರೆ ರಥಗಳೇರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದನು, ವೀಣಾ ಮೃದಂಗ ಜಲತರಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವನು, ಹಲವು ಭಾಷಾಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನು ಆದನು. ಭೀಮನ ಹಾಗೆ ಈತನ ಮೈಯೊಳಗೆ ಬಲ ಉಂಟಾಯಿತು. ಈತನು ಆನೆಯ ಮರಿಯ ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಉಲುಕಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಖಡ್ಗದಿಂದ ಒಂದೇ ಕಡತಕ್ಕೆ ತಾಳೇ ಮರವನ್ನು ತಾವರೆಯ ದೇಂಟಿನ ಹಾಗೆ ಕಡಿದು ಕೆಡವುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ಬಾಣವು ಪರಶುರಾಮನ ಬಾಣದ ಹಾಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯೊಳಗಿಂದ ತಡಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವದು. ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡುವಾಗ ನೆಗವುವ ಈತನ ಲೋಡು ಹತ್ತು ಮಂದಿಗೆ ಆಯಾಸದಿಂದ ಎತ್ತುವದು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಂತೆ ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆತನಂತೆ ಕಸುವು ಮಾತ್ರ ಇವನಿಗೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡೇ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತದರಿಂದಲೂ, ಕೂಡೇ ಇರುವದರಿಂದಲೂ, ಸಮವಯಸ್ಕರಾದುದರಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಜೀವದ ಗೆಳೆಯ

ರಾಗಿದ್ದರು; ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿವಸ ಹೋದ ಬಳಿಕ, ಒಂದು ದಿನ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಯೌವನವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದು ಕಂಡು, ಗುರುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಬಲಾಹಕನೆಂಬ ತನ್ನ ದಳಪತಿಯ ಕೂಡ ರಾಹುತ ರಥಿಕರನ್ನೂ ಕಾಲ್ಬಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತರ ಕಳುಹಿದನು.

ಬಲಾಹಕನು ಆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಾನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಮುಖದಿಂದ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, ತಲೆಬಾಗಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಪ್ಪಣೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವಿನಯದಿಂದ—"ಜೀಯಾ, ನೀವು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಅರಸರು ಇಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆದು, ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಯಾವಾಗ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡೇವೋ ಎಂದು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ರಾಜಪುತ್ರರು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಈ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷವಾಯಿತು; ಬರುವಾಗ ಆರು ವರ್ಷದವರಿದ್ದಿರಿ; ಈಗ ನಿಮಗೆ ಹದಿನಾರನೇ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ಇನ್ನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖಕೊಟ್ಟು ನೀವೂ ರಾಜ್ಯ-ಸುಖೋಪಭೋಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧವೆಂಬ ಕುದುರೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದು ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಅಶ್ವರತ್ನವನ್ನು ಪಾರಸೀದೇಶದ ಬಾದಶಹನು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ವೇಗವು ವಾಯುವೇಗಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರನ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉಂಟೆಂದು ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಲಾಹಕನು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಯ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಇಂ

ದ್ರಾಯುಧನನ್ನು ಒಳಗೆ ತರಹೇಳಿದನು. ಒಳಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಸಕ
ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ
ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—“ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಐ
ರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಮಿಗಿಲಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗಲೋ
ಕದಲ್ಲಿ ಸಹ ದುರ್ಮಿಳವಾದ ರತ್ನಗಳು ಈತನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಟು. ನೋಡಿರಿ ! ಈ ಕುದುರೆಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋ
ಇದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವನಾ
ರು ಗಂಧರ್ವಪುರುಷನು ಖುಷಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಹ
ಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಏನೋ ? ಸಾಧಾರಣ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಅಲೌಕಿ
ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ತ
ದಿವ್ಯ ಕಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪಶ್ವಾದಿಗಳ ಕಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳ
ತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲಶಿರಾ ಎಂಬ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯ ಶಾಪದಿ
ದ ರಂಭೆ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯು ಸ್ವರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಅಶ್ವಿನೀ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮತ್ತಿಕಾವತೀ ನಗರದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟ
ಶತಧನ್ವ ರಾಜನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಇದ್ದಳು. ಮತ್ತೂ ಹ
ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಶಾಪಮೂಲಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗ
ನ್ನು ತಾಳಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬದಾಗಿ ಪು
ಣಾಂತರ ಕಥೆಗಳುಂಟು. ಇದಾದರೂ ಶಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಭೋ
ಸುವಂತೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಎದ್ದು ಮೇಲೆ ಹತ್ತ
ಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, “ ಮಹಾತ್ಮನೇ, ನೀನ
ಯಾವಾತನಿದ್ದೀಯೋ ಇರು, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಣ ಮಾಡು
ತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಕ್ಷಮಿಸು. ” ಎಂದು ಪುನಃ ಮನದೊಳಗೆ ಅ
ದನು. ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು ಆರೋಹಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಆ
ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತದೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಇಂದ್ರಾಯುಧವು
ತನ್ನ ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಓರೆಗಣ್ಣಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋ
ಡಿ, ಬಲಗಾಲಿನಿಂದ ನೆಲ ಕೆದರಿ ಹೇಕರಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಆರೋಹಿ
ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹೊರಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ
ಬಂದ ರಾಜಪುತ್ರರು ನಾ ಮುಂಚೆ ನೀ ಮುಂಚೆ ಎಂದು ಮುಂದು

ರಿದು ಬರಲು, ಬಲಾಹಕನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿವರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆದರದಿಂದ ಅಪ ರವರ ಭೆಟ್ಟೀ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ಆ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನೊ ಡಗೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಆ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ವಂದಿಮಾಗಧರ ಸ್ತುತಿಪಾಠಗಳ ಉಗ್ಘಡಣೆಯಿಂದ ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ಇತ್ತ ಊರೊಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆ ಯಿಂದ ಹಲವರು ಮಾಳಿಗೆ ಏರಿ, ಹಲವರು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆ ಹತ್ತಿ, ಕೆಲವರು ಕಿಡಿಕೆಗಳೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಬಾಗಿಲುಗಳೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದಿನ ಕಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಿಂತು ನೋಡು ತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿದ್ದ ರಾಜಬೀದಿಗಳು ಬಹು ಅಗಲ ಇದ್ದಾ ಗ್ಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ದಟ್ಟಣೆಯಾಯಿತು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಜನರೆಲ್ಲರು—"ಇಂ ದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವು ಫಲಿಸಿತು! ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೃಪ್ತವಾದವು. ಈ ದೊರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಧನ್ಯರಾದೆವು ! ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿಂತನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದರು. ನಗರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರ ದಿಂದ ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸ ವರ್ಧ ಕೈಯೊಳಗೇ—ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಎಡಗೈಯ್ಯೊ ಳಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನೂ ಬಲಗೈಯ್ಯೊಳಗಿನ ಕುಂಕುಮದ ಕರ ಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೋಡುವ ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು; ಕಾಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಅಲತಿಗೆಯ ರಸವು ಇನ್ನೂ ಆರಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟರೊಳಗೇ ನೋಡುವ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಹಲವು ತರುಣಿಯರು ಒಳಗಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು; ಕೊರ ಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಿಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳೀ ಸರ ಗಳು ಹಾಗೇ ಅವರ ಕೈಯೊಳಕೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವವು; ಬಾಲೆಯರು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಚಿನ್ನದ ಬಟ್ಟಲಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂವಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ತವಕದಿಂದ ಓಡಿಬಂದರು; ಅವ

ನರದಿಂಡ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆ ಏರುವಾಗ ಹಲವು ನಿತಂಬಿನಿಯರ ನಡು
ವಿನ ಪಟ್ಟೆಗಳು ಸಡಲಿ ಬಿದ್ದವು; ಹಲವರ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಹಾರಗ
ಳು ಹರಿದು ಮುತ್ತುಗಳುದುರಿದವು; ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ
ಕೈಕಾಲುಗಳೊಳಗಿನ ಕಂಕಣ ಪೈಜಣಗಳ ಝಣತ್ಕಾರ ಧ್ವನಿಯೇ
ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆ ನಗರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯ
ರು ಸೌಧಾಗ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡು
ವಾಗ ಉಂಟಾದ ಅಪ್ರತಿಮ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ
ತೀರದು; ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು—"ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ
ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲುವರಿವ ಚೆಲ್ವ ಬಿಳೇ ಚಾಮರಗಳೊಳಗೆ ಮೋರೆ ಎ
ಷ್ಟು ಚಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರೇ! ಅದು ನೋಡು! ಆತನ
ಮುಂಡಾಸದ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ತುರಾಯಿ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರ
ವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ! ನೋಡು ನೋಡು ವೈಶಂಪಾಯನನ ಕೂಡ
ಮಾತಾಡುವಾಗ ಆತನ ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯು ನೋಡು
ವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ; ಇಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ
ವೂ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ, ಜಗದೀಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ
ವಲ್ಲದೆ ಕಂಡವರಿಗೆ ಬರುವವೇ? ಈ ಪುರುಷನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸು
ವ ಪುಣ್ಯವಂತಳು ಯಾವಾಕೆ ಇದ್ದಾಳೋ ತಿಳಿಯದು, ಆಕೇ ಲೋಕ
ದೊಳಗೆ ಧನ್ಯಳು! ಅವಳ ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲ; ಇಂಥ ಪುತ್ರರತ್ನ
ವನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಮ್ಮ ವಿಲಾಸವತೀ ರಾಣಿಯವರ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆ
ಯೇ?" ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ
ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದ ಕೊಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ರಾಜಮಂದಿರದ
ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುದುರೆ ಇಳಿದು, ವೈಶಂಪಾಯನನ
ಕೈಹಿಡಿದು, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಲಾಹಕನು ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸು
ತ್ತಾನೆ, ಚೋಪದಾರರು "ಪರಾಕು" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ,
ವಂದಿಗಳೂ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ರೈತರೂ ರಾಹುತರೂ
ಮುಜುರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ವೃದ್ಧನಾರಿಯರು ಅಂತಃಪು
ರದೊಳಗಿಂದ ಬಂದು ಆರತೀ ಮಾಡಿ ನಿವಾಳೀ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಸಂಗ
ಡ ಶೂರರಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮುಕುಟವರ್ಧನರು ವಿನಯದಿಂದ ಬರು

ತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದು ಸರದಾರರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೂರಿಂದಲೇ ತಲೆವಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ "ಬಾ, ಮಗನೆ" ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅದರಂತೆ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ "ಮಗನೇ, ನಿನ್ನ ಹಡದಾಕೆಯೂ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಯಾವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡೇವೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಹೋಗು, ಅವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗು" ಎಂದು ಅರಸನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅರಸುಮನೆತನದೊಳಗಿನ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಪುರಾಣ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತ ತಾಯೀ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದನು. ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ನೂರಾರು ಮಂದಿ ದಾಸಿಯರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಾಗ್ಯೂ ತಾನೇ ಆನಂದದಿಂದ ಆರತೀ ಮಾಡಿ, ನಿವಾಳೀ ತೆಗೆದು ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂಡಾಡಿ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, "ಮಗನೆ, ನೀನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಗುರುಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ, ಅವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಿಟಗೊಳಿಸಿದಿ; ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಗೂ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು; ನಿನ್ನಿಂದ ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆನು! ಇನ್ನು ಸದ್ಗುಣ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕುಲೀನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡೇನು!" ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ಮಗನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಉಳಿದ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಏರಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಸಹಿತ

ಆಗಸು ಮಕ್ಕಳೊಡಗೊಂಡು ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋ ದನು. ಆತನ ಮನೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಆನೆಗಳು ಝುಳು ಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಚೌಘಡೆಯ ವಾದ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಕುದುರೆಗಳೂ ಥಗಳೂ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಸಂದಣಿಗೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದವು; ರಾಜಸ ವಕರು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಇತ್ತಕಡೆಯಿಂದ ಅತ್ತ, ಅತ್ತ ಕ ಯಿಂದ ಇತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಪಾಲಿಕ, ಜೈನ ಬೌದ್ಧ, ಮುಂತಾದ ಮತಸ್ಥರು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು; ಸಂದಣಿಯೊಳಗಿಂದ ಹೋಗಿ, ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಇಳಿದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯವನ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು, ಮುಂ ಮುಂದೆ ಭಾಲದಾರರು ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಲು, ಮಾಂಡಲಿಕಭೂಪಾ ಲರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಶುಕನಾಸನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೂರಿಂದಲೇ ಅರಸನಿಗೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂ ಆತನಿಗೂ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದನು. ಶುಕನಾಸನು ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ವೈಶಂಪಾಯವನನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೇವಕರು ರತ್ನಖಚಿವಾದ ಆಸನ ವನ್ನು ತವಕದಿಂದ ತರಲು, ಆದನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀ ಡನು ಕೆಳಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ—“ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಪುಣ್ಯವು ಇಂದಿಗೆ ಫಲಿಸಿತು; ಯಾವತ್ತೂ ಗುರು ರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದವು; ನಮ್ಮ ಹರಕೆ ಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿದವು. ಭರತ ಭಗೀರಥರನ್ನು ಹೋಲುವ ನಿಮ್ಮಂಥ ಪಾಲಕರು ಪ್ರಾಪ್ತರಾದುದರಿಂದ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಪ್ರ ಗಳೂ ಧನ್ಯರೇ ಸರಿ. ತಾವು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಚಿರಕಾಲವಾಳಬೇಕೆ ಬದಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊ ಳಗೆ ಹೋಗಿ ವೈಶಂಪಾಯವನ ಮಾತೆಯಾದ ಮನೋರಮಾ ತಾಯಿಯ ದರ್ಶನತಕ್ಕೊಂಡು, ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿದ ಕುಮಾ ರಭವನೆಂಬ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿತ್ಯಕ

ರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಶಯನಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇಂ
ದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮಣಿಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದನು. ಮ
ರುದಿವಸ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂ
ಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡ ಹೋಗಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ತಿರಿಗಿ ಬಂದ
ಕೂಡಲೆ, ಸ್ನಾನಗೃಹದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿ
ಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕುಲವರ್ಧನೆ ಮೊದಲಾದ ದಾಸಿಯರು ಮಲ್ಲಿಗೆ
ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಗರಾಗಗಳನ್ನು ಚಂದವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ
ಮೈಗೆ ತೊಡೆದು, ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ಮಿ
ತ್ರರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಷಡ್ರಸ
ಯುಕ್ತವಾದ ಸುಗ್ರಾಸವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿದನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಲವು ದಿ
ವಸಗಳು ಹೋದ ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ವಿಲಾ
ಸವತೀದೇವಿಯವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಕೈಲಾಸಕನೆಂಬ ಕಾರಕೂ
ನನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ
ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ವಂದನೆ ಮಾಡಿ—" ಸ್ವಾಮೀ, ವಿಲಾಸವತೀ ಅಮ್ಮ
ನವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಚಿ
ತ್ತವಿಡಬೇಕು.—ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳು ಕುಲುತೇಶ್ವರರಾಜನ
ಮೇಲೆ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಾಳೀಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಜಯಿ
ಸಿ, ರಾಜ್ಯಪದದಿಂದ ತಳ್ಳಿ, ಆತನ ಮಗಳಾದ ಈ ಪತ್ರಲೇಖೆಯೆಂಬ
ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದು ರಾಣಿಯವರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು;
ಇವಳು ತೀರ ಸಣ್ಣಾಕೆ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ ಅರಸನ ಮಗಳಾದುದರಿಂ
ದಲೂ ದೇವಿಯವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆ ಈಕೆ
ಯನ್ನು ಜೋಕೆ ಮಾಡಿ, ಈಗ ತಮ್ಮ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿ
ಯುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವಳೆಂದು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ
ದಾಸಿಯರೊಳಗೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಎಣಿಸಬಾರದೆಂತಲೂ, ಬಹು ದಿವಸ
ಜೋಪಾನಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಈಕೆಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ಣ
ಉಂಟೆಂತಲೂ, ನೀವಾದರೂ ಈಕೆಯ ಕೂಡ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸ
ಬೇಕೆಂತಲೂ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಕೆ ದೊಡ್ಡ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ
ದಾಕೆ; ಮರ್ಯಾದೆಶೀಲಳು; ಈಕೆಯ ರೀತಿಗಳು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿ

ಲ್ಲದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.'' ಎಂದು ಕೈಲಾ
ಸಕನು ಕೈಮುಗಿದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ರಾಜಪು
ತ್ರನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದಳು
ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ—'' ಒಳ್ಳೇ
ತಾಯೀ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡಕೊಳ್ಳುವೆನು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿ
ಕೈಲಾಸಕನಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಪತ್ರ
ಲೇಖೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಹತ್ತಿರ
ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆತನು ಕಾನನಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡ ಹೋಗಲಿ,
ಮನೆಗೆ ಅರಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ, ತನ್ನ ಸೌಧಾಗ್ರದ
ರಲಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈನೆಳಲಿನಂತೆ ಅವಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣ
ಹೊತ್ತು ಸಹ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡ
ನಾದರೂ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಲೋಭ ಮಾಡುತ್ತ
ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಿತದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿ
ಯುವರಾಜಪಟ್ಟಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿ
ಶುಕನಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಸಾಮುಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಯುವರಾಜ್ಯಾ
ಭಿಷೇಕವಾಗುವದು ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನವಿರುವಾಗ ಚಂದ್ರಾ
ಪೀಡನು ಶುಕನಾಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಶುಕನಾ
ನು—'' ಯುವರಾಜರೇ, ನೀವು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿದವ
ಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇ
ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೂ, ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನ
ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಕು. ತಾರುಣ್ಯದ ಯೋ
ದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ತಮವು (ಅಜ್ಞಾನವು) ಉಳಿದ ಅಂಧ
ಕಾರದಂತೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದೇನು ನಷ್ಟವಾಗುವದಲ್ಲ
ಅಂಥ ಗಹನವಾದದ್ದು. ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮದ
ಐಶ್ವರ್ಯ ಹೋದಾಗ್ಯೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾ
ದ್ದು. ಗರ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾಪವು ಶೀತೋಪಚಾರಗಳಿಂದೇನ

ಶಾಂತವಾಗುವದಲ್ಲ, ಅಂಥ ಉಗ್ರವಾದದ್ದು. ವಿಷಯವೆಂಬ ನಂಜಿನಿಂದ ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ್ಯೂ ಮನುಷ್ಯರು ಅದರ ಸವಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅಂಥ ಮೋಹಕವಾದದ್ದು. ಕಾಮಲಂಪಟವೆಂಬ ಮಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದವರು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ವಿರಳ; ದಿನಾಲು ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಈ ಮಲವು ಹೋಗುವದಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯಸುಖವೆಂಬ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಗಾದಾಗ್ಯೂ ಎಚ್ಚರವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಅರಸರು ಸಹ ಇನ್ನೂ ಈ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗೇ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥ ಘೋರ ನಿದ್ರೆ ಇದು, ಸ್ವಾಮೀ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು. ಗರ್ಭಶ್ರೀಮಂತತನ, ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯ, ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅಲೌಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಾಕು; ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರಂತೂ ಕೇಳುವದೇನು ? ಎಂಥ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಾರುಣ್ಯ ಒದಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಂದೇನಾದೀತು ಏನಾಗದೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಎರಳೆಗಳು ಸುಖೋಪಭೋಗವೆಂಬ ಮೃಗಜಲಕ್ಕೆಳಸಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ತುಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ನೀರಸವಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ವಿಷಯಗಳೇ ಮುಂದೆಯೌವನ ಮದದ ಮಬ್ಬು ತಲೆಗೇರಿದಾಗ ಇಂಪಾಗಿಯೂ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿಯೂ ತೋರುವವು; ಇಂಥ ಸದುಪದೇಶವು ನಿಮ್ಮಂಥ ವಿಚಕ್ಷಣರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಮನಸ್ಸಿಗೂ, ದುಷ್ಟರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲವು ಇದೇ ಸರಿ; ಯಾಕಂದರೆ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ವಿಷಯ ರಸದ ಸವಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸುದುಪದೇಶವು ಕಾಮನ ಕೂರಂಬುಗಳು ನಟ್ಟವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಡುವದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅನ ಕೂಡದು; ಚಂದನ ವೃಕ್ಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿ ಸುಡುವದಿಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದೋ ? ಮತ್ತೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವನೆಂಬ ನಿಶ್ಚ

ಯವಿಲ್ಲ; ನೋಡಿರಿ, ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಆರುವದು, ಆ ನೀ
ನಿಂದಲೇ ಬಡವಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನ
ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗುರುಹಿರಿಯರ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲ
ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತ, ನಾನು, ನನ್ನದೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿ
ಒಳಗಾಗದೆ, ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಗುರುಪದೇಶ
ಳನ್ನು ಕೇಳುವದೇ ಕಿವಿಗೆ ಭೂಷಣವು. ಅರಸನ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆದೂ
ಗುವವರೇ ಬಹಳ ಮಂದಿ. ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಅಂಜದೆ
ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳುವವರು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ, ಅಂಥದರೊಳಗೂ ದೈವ
ಯೋಗದಿಂದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನು ಗಂಟುಬಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜ
ನವೇನು ? ಗರ್ವರೂಪಮಲದಿಂದ ಅರಸರ ಕಿವಿಗಳು ಗಡದು ಹಾಕಿ
ರುತ್ತವೆ, ಆದರಿಂದ ಆತನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧೀ ಮಾತುಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾ
ಗುವವು. ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವವರ ಮರುಳು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮೋ
ಹಿತರಾದ ಅರಸರ ಮನಸ್ಸು ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸದುಪದೇಶಕ್ಕೆ ಎಳಿಸು
ವದಿಲ್ಲ: ಅಂಥವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಉಪದೇಶವು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದ
ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಹಣಿಸಿದ ನೀರಿನಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ; ಆದುದರಿಂದ
ಉಪದೇಶಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಖೇದವಾಗುವದೇ ಹೊರ್ತು, ಬೇರೆ ಏನೂ
ಫಲವಿಲ್ಲ. ಜೀಯಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಜನರು ಬಣ ಹೆ
ಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.
ಕೇಳಿರಿ! ಇಂಗಡಲೊಳಗಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಈಕೆಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ
ವರ ನೆರಳು ಬಿತ್ತೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯಿಂದ ವ
ಕ್ರತ್ವವು, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಪಲ್ಲವದಿಂದ ರಾಗವು, ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವ
ದಿಂದ ಚಪಲತೆಯು, ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷದಿಂದ ಮೋಹನಶಕ್ತಿಯು, ಮ
ದ್ಯದಿಂದ ಮದವು, ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯಿಂದ ಕಾಠಿಣ್ಯವು, ಪ್ರಾಪ್ತವಾ
ದವು. ಈಕೆಬಬ್ಬರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೋಡನೋಡಲು ಮಿಂಚಿನ
ಹಾಗೆ ತೋರಿಯಡಗುವಳು. ಜಾಣರು ಸಿರಿಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಬಾರದು. ಈ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕುಟಿಲತನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ಸ್ವಾಮಿ,
ಇಂದು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನಾಳೆಗೆ ತೊ
ಲಗಿ ಆತನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಪಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ದುಷ್ಟಲಕ್ಷ್ಮಿಯ

ಗಾಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಮೈಸೋಂಕಿದರೆ ಸಾಕು; ಆ ಪುರುಷನು ವಿದ್ವಾಂಸನಿರಲಿ, ಜಾಣನಿರಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯಿರಲಿ, ಕುಲೀನನಿರಲಿ, ಸುಶೀಲನಿರಲಿ, ಎಂಥ ವನಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲೋಪ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಭಿಷೇಕದಿಂದಲೇ ಅರಸರ ಸೌಜನ್ಯವು ತೊಳೆದು ಹೋಗುವದು. ಆಗಿನ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅವರ ನಿರ್ಮ ಲವಾದ ಹೃದಯುವು ಮಲಿನವಾಗುವದು. ಪುರೋಹಿತನು ದರ್ಭೆಯಿಂ ದ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸರ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಲಘು ವಾಗುವದು. ತಲೆಯುಮೇಲೆ ಕಿರೀಟ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ತಲೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಗುವದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಛತ್ರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅ ವರಿಗೆ ಪರಲೋಕವು ಮರೆಯಾಗುವದು. ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಅವರ ಸತ್ಯಶೀಲತ್ವವು ಹಾರಿ ಹೋಗುವದು. ಚೋಪದಾರರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೇತ್ರದಂಡದಿಂದ ಅರಸರ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಅಡಗುವವು. ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳ ಜಯುಜಯುಕಾರ ಶಬ್ದಗಳೊಳಗೆ ಅವರು ಸಾಧುಜನರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗು ಣಗಳಿಗೆ ತವರಮನೆಯಾಗುವರು. ಜೂಜಾಡುವದೇ ವಿನೋದವೆಂ ತಲು, ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡುವದೇ ಚತುರತನವೆಂತಲು, ಬೇಟೆಯಾ ಡುವದೇ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪರಿಶ್ರಮವೆಂತಲು, ಮದ್ಯಪಾನವೇ ತಕ್ಕ ವಿಲಾ ಸವೆಂತಲು, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂತಲು, ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯರ ಗಾನನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧರಾ ಗುವದೇ ರಸಿಕತನವೆಂತಲು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಉಪೇ ಕ್ಷಿಸುವದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ದೊಡ್ಡಸ್ತನವೆಂತಲು ಜನರು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ತಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ತಾಳ್ಮೆಯುಂತಲು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಘನತೆಯೆಂತಲು, ದೇವರ ಭಯು ವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಲ್ಲುವದೇ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂತಲು, ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರ ಕೊಂಡಾಟವೇ ಕೀರ್ತಿಯೆಂತಲು, ಚಂಚಲತನವೇ ಉತ್ಸಾಹವೆಂ ತಲು, ತಾರತಮ್ಯವರಿಯುದಿರುವದೇ ನಿಃಪಕ್ಷಪಾತವೆಂತಲು ಅರಸರು ತಿಳುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರರೇ, ಇಂಥ ವಿಪರೀತ ಸ್ಥಿತಿಗೊಳಗಾದ ಅರಸ
ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಹಪರಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವರು. ಸುಖೋಪಭೋ
ಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಒಂ
ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರು ಆ ಅರಸರಿಗೆ ಸೊಗಸು ಇಲ್ಲ ಕಂಡಿರಾ! ಹ
ವರು ಹಣದ ಕೆಟ್ಟಾಸೆಯಿಂದ, ಹಲವರು ದಿನಾಲು ಹೊಸಹೊ
ಬಗೆಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಲವಲ
ಯಿಂದ, ಹಲವರು ಪರನಾಡುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾ
ಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಕೆಲವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಳಸಂ
ಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ, ಈ ಮೇರೆಗೆ ಒಂ
ಇಲ್ಲ ಒಂದು ಚಿಂತೆಯೊಳಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಲೂ, ಕುಕರ್ಮಗಳನ್ನ
ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೂ ಅವುಗಳ ಫ
ಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಪ
ತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಅರಸರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ದುಷ್ಟ
ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ನೆರೆದು, ಒಳಗೆ ಅವರ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ನಗು
ದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹೊರಗೆ ಮುಖಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಚಿತ್ತವೃ
ಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಸುವ ಆ ದುಷ್ಟರ ಪ
ಸುಡಿಗಳಿಗೆ ಆ ಅರಸರು ಮರುಳಾಗಿ ಅವರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳ
ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ, ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತಾವು ಮರಣ
ರ್ಮಿಗಳೆಂಬದನ್ನು ಮರೆದು ಕೇವಲ ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿ
ಕೊಂಡು ಮುಂದಿಗೆ ತಾವು ದರ್ಶನ ಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಮೇ
ಅನುಗ್ರಹವೆಂತಲು, ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಜನರನ್ನು ನೋಡುವದೇ ಅವರ ಮೇ
ನ ಉಪಕಾರವೆಂತಲು, ಅವರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವದೇ ವರಕೊಟ್ಟ
ಗೆಂತಲು, ಅವರನ್ನು ಸೋಂಕುವದೇ ಅವರ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಮಾ
ಹಾಗೆಂತಲು ತಿಳುಕೊಂಡು, ಮದದಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದವರಾ
ದೇವರ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ವಿದ್ವಾಂಸರ ಉಪಹಾ
ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಸದುಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮುದಿಹು
ಹತ್ತಿ, ಸುಮ್ಮನೇ ವಟವಟ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆಂದು ಹಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಒಳ
ಹೇಳುವವರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಕಿಸಿಯುತ್ತಾರೆ; ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸ

ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ತಾವು ಅಂದದ್ದೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಅನ್ನುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರೊಡನೆಯೇ ಅರಸರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವರು; ಇಂಥವರಿಗೇ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು; ಇಂಥ ಕೀಳರ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುವರು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ರಾಜ್ಯವೆಂಬುವದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ; ತಾರುಣ್ಯವು ಮದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮದಗೊಳಿಸುವಂಥಾದ್ದು. ಧೂರ್ತರನ್ನೂ, ದುಷ್ಟರನ್ನೂ, ಜಾರರನ್ನೂ, ಚೋರರನ್ನೂ, ಹತ್ತರ ಬರಗೊಡಬಾರದು; ಇಲ್ಲದ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ತಕ್ಕರು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯುಂಟು. ಇದರಂತೇ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಮೊಗದಾವರೆಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಅವರ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಗೂ ಮರುಳಾಗಬಾರದು. ವೈರಿಗಳ ಉಕ್ಕಿನ ಬಾಣವನ್ನು ಎದೆಗೊಟ್ಟು ತಾಳಬಹುದು, ಕಾಮನ ಕೋಮಲವಾದ ಹೂಬಾಣದ ಹೊಡತವ ತಾಳುವದು ದುಸ್ತರವು. ನೀವು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಬಲ್ಲೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿಮಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಮದಾಂಧರಾಗುವ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಿಗೇ ಈ ಉಪದೇಶವು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ಮನವರಿಕೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಸರಳತನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅತ್ಯಾನಂದಪಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಇವೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದೆ ಇರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮಗೆ ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವರು, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಮಾರಂಭವಾದ ಬಳಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಹಗೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆಪ್ತರನ್ನು ಉತ್ಕರ್ಷಗೊಳಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರು ಮೊದಲೇ ಜಯಿಸಿದ ಈ ಯಾವತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಿರಿಗಿ, ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ಯುವರಾಜರೆ ನೀವು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರ ಮನೆಯಾಗಿ ಮಂದಿ ನಗದಂತೆ, ಹಿರಿಯರು ಹೊಗಳುವಂತೆ, ಅನುಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವಂತೆ, ಮತ್ತೂ ಆಪ್ತ ಜನರಿಗೆ ಹಿತಕ

ರವಾಗುವಂತೆ ಕಡೆತನಕ ನಿಮ್ಮ ವರ್ತನವಿರಬೇಕು. ಕಂಡಿರಾ" ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಶುಕನಾಸನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಶುಕನಾಸನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಉದೆಪೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪ್ರಸನ್ನ ಹೃದಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶುಭ ದಿವಸ ಅರಸನು ಯಾವತ್ತು ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರನ್ನೂ, ವಜೀರ ಉಮ್ರರಾವರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಶುಕನಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಅಭಿಷೇಕ ಕಲಶವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಯುವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಪೌರ್ಣಿಮಾ ಚಂದ್ರನು ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಕಾಂಚನಮಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಪೃಥ್ವೀಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಊರತುಂಬ ಜಯಜಯಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ಪುರಜನರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಮನೆಗೆ ಗುಡಿ ತೋರಣಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗೆ ಕುಂಕುಮೋದಕದ ತಳಿ ಗೊಟ್ಟಿದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿನ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಸಹಿತ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು, ಯಾವತ್ತು ಅರಸರಿಂದ ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಮುಂದೆ ಆತನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಮೂಡಣ, ತೆಂಕಣ, ಪಡುವಣ, ಬಡಗಣ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲೆತು ನಿಂತ ಅರಸರನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಪೃಥ್ವೀ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಹತ್ತರ ಹೇಮಜಟನೆಂಬ ಕಿರಾತನಾಳುವ ಸುವರ್ಣಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ದಣಿದ ದಂಡಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಾಗಲೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಾರಗೊಟ್ಟು, ಕೆಲವು ದಿನ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಅಲ್ಲಿದಂಡು ಇಳಿದಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬೇಟೆಯಾಡಹೊರಟು, ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂ

ಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಹತ್ತರ ಹೋದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳು ಓಡಹತ್ತಿದವು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಅತಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಿ "ಇಕೋ ಈಗ ಸಿಗುತ್ತವೆ, ಇಕೋ ಹಿಡಿದೆನು' ಎಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ತನ್ನ ದಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೆರಡು ಗಳಿಗೆಯೊಳಗೇ ಐವತ್ತು ಗಾವದ ದೂರ ಹೋದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಕಿನ್ನರದಂಪತಿಗಳು ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಒಂದು ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋದವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮನದೊಳಗೆ–ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವು ತನ್ನ ಕೈವಶವಾಗುವ ಯತ್ನ ಮೀರಿತು; ವಿಚಾರಗೆಟ್ಟು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಇವುಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದೆನು ! ನನ್ನಿಂದ ಮೂರ್ಖತನವಾಯಿತು ! ಈ ಕಿನ್ನರದಂಪತಿಗಳು ನನಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು? ಇವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಿಗದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ! ಇಂಥ ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ, ದಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಈ ದಟ್ಟವಾದ ಘೋರಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಮೋಸಗೊಂಡು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದೆನು; ಸುವರ್ಣಪುರವೆತ್ತ ಉಳಿಯಿತೋ ನಾನೆತ್ತ ಬಂದೆನೋ ನನ್ನದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು ! ಇನ್ನು ಈ ಕಟ್ಟಡವಿಯೊಳಗೆ ದಾರೀ ತೋರಿಸುವವರು ಯಾರು ? ಶಿವಶಿವಾ ಎಂಥ ದಡ್ಡತನವಾಯಿತು ! ಈ ಪೃಥ್ವಿಯ ಬಡಗಣ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಪುರ ಉಂಟೆಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ನಿರ್ಮಾನುಷವಾದ ಅರಣ್ಯ ಹತ್ತುತ್ತದೆಂತಲೂ, ಅದರ ಆಚೆಗೆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತ ಉಂಟೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದೇ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವೊ ಏನೋ ! ಇನ್ನು ನಾನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೆಟ್ಟಗೇ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. " ತನ್ನ ದಡ್ಡತನದ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು." ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಕಡಿವಾಣ ಜಗ್ಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ಮರಳಿ ಮನದೊಳಗೆ— " ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು, ಬಿಸಿಲೇರಿ ನೆಲಕಾಯಿತು, ಕುದುರೆಯು ದಣಿಯಿತು; ಇದಕ್ಕೆ ಮೇವು ತಿನಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ತಾನು ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು " ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು

ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಅದೇ ಹೋದ ಕಾಡಾನೆ
ಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಿಯಿಂದ ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತು
ಕಿತ್ತು ಚಲ್ಲಿ ತುಳಿದಾಡಿದ ತಾವರೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ರಸದಿಂದ ತೊಯ್ದು
ನೆನೆದ ನೆಲವನ್ನೂ, ಎಡಬಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಳೇ ಹುಲ್ಲ
ನ್ನೂ, ಸುವಾಸಕ್ಕೆ ಸೊಕ್ಕದುಂಬಿಗಳು ಮೊನೆದೆರಗುವ ಹೂಗೊಂಚ
ಲುಗಳನ್ನೂ, ದಾರಿಗುಂಟ ಬಿದ್ದ ಮೆಲ್ಲೆಲೆಗಳನ್ನೂ, ಕಾಡಾನೆಗಳ
ಕಿವಿಯೊಳಗಿಂದ ಸೋರಿದ ಸುಗಂಧದಿಂದ ನೆನೆದು ಸುವಾಸಮಯ
ವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸರೋವರವಿದ್ದೀ
ತೆಂದು ಮನದೊಳಗೆಣಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದೇ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿ
ದು ಹೋಗಲು—ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹಲವು ತರದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು,
ಅವುಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಪಾಷಾಣ ಭೇದಿ ಎಂಬ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಚಲ್ಲವರಿದು
ಹಬ್ಬಿದ್ದವು; ಶಿಲಾಜಿತ ವೃಕ್ಷಗಳ ರಸದಿಂದಲೂ ಗುಗ್ಗುಳ ಗಿಡಗಳ
ರಸದಿಂದಲೂ ತೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳು ಎಣ್ಣೆ ಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿ
ದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಮಳಲಮಾರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಸ್ತೂರೀಮೃ
ಗಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ ಕಾಡಾಕಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ ಮೂಡಿರುವವು; ಕಾಡ
ಮಿಕಗಳು ಕೆದರಿದ ಅರದಾಳದ ಪುಡಿಯು ಬಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವು ಹೊಂ
ಬಣ್ಣದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು; ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಧಕದ ಉಗ್ರವಾ
ಸವು ಬರುತ್ತಿರುವದು; ಕೆಲವು ಗವಿಗಳೊಳಗೆ ವನಮನುಷ್ಯರು ಕುಳಿ
ತಿರುವರು; ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಜ್ಜೀವಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಧ್ವನಿ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದ ಮೆಳೆಗಳೂ ಬಿದರ ಮೆಳೆ
ಗಳೂ ಗಿಡದ ಗುಂಪುಗಳೂ ಜಿರ್ರ‍ಅನ್ನುತ್ತಿರುವವು. ಇಂಥ ಅಭಿನಂ
ದನೀಯವಾದ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಾಲದಾರೀ
ಹಿಡಿದು ಆ ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ಹೂಗೊಳದ ನೀರ
ಮೇಲಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಮಂದವಾದ ತಂಗಾಳಿಯು ಹೂವುಗಳೊಳಗಿನ
ತನಿಗಂಪು ತಂದು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೈಗೆ ಸೋಂಕಿ, ಮೂಗಿಗೆ ಸುಗಂಧವನ್ನು
ಬೀರಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಲ್ಹಾದಗೊಳಿಸಿ ಸುಳಿಯಿತು; ಅರಳಿದ ತಾವರೆಗಳೊ
ಳಗಿನ ಮಕರಂದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮತ್ತವಾದ ಮರಾಳಪಕ್ಷಿಗಳ
ಕಿಲಕಿಲಾಟವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ಬನ

ದೊಳಗಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕನ್ನಡಿಯೋ; ಭೂದೇವಿಯು ಕ್ರೀಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ಫಟಿಕದ ನೆಲ ಮನೆಯೋ; ಮಹಾಸಾಗರಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನವೋ; ಉದಕದ ಅವ ತಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿದ ಆಕಾಶವೋ; ಕರಗಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ಚಳಿ ಬೆಟ್ಟವೋ, ಒಬ್ಬುಳಿಗೂಡಿ ಸರೋವರದ ರೂಪ ತಾಳಿದ ತ್ರಿಭುವನದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯೋ ರಸರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬೆಳದಿಂಗಳವೋ ಜ ಲರೂಪನ್ನಾಂತ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಟ್ಟಹಾಸವೋ ಉದಕರೂಪವನ್ನು ತಾಳ್ದು ಪಸರಿಸಿ ನಿಂತ ವೈದೂರ್ಯ ಪರ್ವತವೋ ಅಥವಾ ನೀರಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಒಂದು ಕಡಿಗೆ ನಿಂತ ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹವೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂಥ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದದ್ದೊಂದು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ತಂಗೊಳವು ಅತಿ ರಮಣೀ ಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಸರೋವರವು ಮುನಿಜನರ ಮನದಿಂಡ ಅಥವಾ ಸಜ್ಜನರ ಗುಣದಿಂದ ಅಥವಾ ಹರಿಣಗಳ ನಯ ನ-ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಮೌಕ್ತಿಕ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸರೋವರದ ನೀರು ಅತಿ ಸ್ವ ಚ್ಛವಿದ್ದದರಿಂದ ತಳದೊಳಗಿನ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿ ರುವವು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯ ಹೊಡತಕ್ಕೇಳುವ ತೆರೆಗಳಿಂದ ಸಿಡಿವನೀರ್ವನಿಗಳೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ, ಇಂ ದ್ರಧನುಷ್ಯದ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಇದರ ಧಡದ ಲ್ಲಿ ಕಡುದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ತಮಾಲವೃಕ್ಷಗಳ ನೀಲಚ್ಛವಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಇರುಳೆಂದು ಮರಳುಗೊಂಡು ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಗ ಲೇ ವಿಯೋಗದು:ಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವವು. ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿ ದರೂ ಈ ಸರೋವರದ ಮಹಿಮೆ ತೀರದು! ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯ ಋಷಿಗಳು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಸಾವಿ ತ್ರಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಇದರೊಳಗಿನ ಕಮಲಗಳನ್ನು ದೇವಾ ರ್ಚನೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದಿದ್ದಾಳೆ; ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ

ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳ ಅಘಮರ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಇದರೊಳಗಿನ ಉದಕವು ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವೂ ಯಮನ ಕೋಣವೂ ಇದರ ದಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿನೋದಿಸುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೆಂದು ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿ! ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಕೆಂದಾವರೆ ಹೊಂದಾವರೆ ಇಂದೀವರ ಬೆಳ್ದಾವರೆಗಳು ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳ ಮಕರಂದಕ್ಕೆ ಭ್ರಮರಗಳೆರಗಿ ಜೇಂಕಾರಸ್ವರ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ನಡುನೀರೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ ಮಸಳೆಗಳೂ, ಆವೆಗಳೂ, ಮೀನುಗಳೂ ಆನಂದದಿಂದ ಆಡುತ್ತವೆ; ದಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ತರದ ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ; ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಿಲಿಕಿಲಿಸುತ್ತವೆ; ನವಿಲಗಳು ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆ; ಮರಗಳ ಟೊಂಗೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮಂಗಗಳು ನೀರ ಮಡುಗಳೊಳಗೆ ಧಡಧಡನೆ ಹಾರುತ್ತವೆ; ನೀರು ಕುಡಿಯ ಬಂದ ವನ್ಯಮೃಗಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತವೆ; ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದರೆ, ಕಿವಿಮುಟ್ಟ ಕೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಲ್ಹಾದವೂ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಂಟಾಗುವವು. ಇಂಥ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ದಣಿದ ಶ್ರಮವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ-"ಆ ಕಿನ್ನರ ಮಿಥುನಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದು ನಿರರ್ಥಕವಾದರೂ ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದದ್ದೊಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಈ ತಂಗೊಳವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪುಣ್ಯವು ಇಂದಿಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಅಹಹಾ ಎಂಥ ಮನೋಹಾರಕವಿದು!" ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಸರೋವರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ತಟಾಕದ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆ ಇಳಿದು, ಅದರ ಬೆನ್ನಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲಣ ತೆಗೆದು ಆ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಒಯ್ದು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಮೈದೊಳೆದು, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ಮೇಲೆ ತಂದು ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ, ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಎಳೆಯೆಳೆ ಕರಿಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಅದರ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ ತಾನೂ ಆ ಸರೋವರದೊಳಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ನೀರು ಕುಡಿದು ಒಳಗಿನ ಕೆಲವು ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ

ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆ ಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮನದೊಳಗೆ— “ಅಹಹಾ ಎಂಥ ರಮಣೀಯ ಸರೋವರವಿದು! ಎಷ್ಟು ತೋಷದಾಯಕವಿದು? ಈ ತಂಗೊಳದ ನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೀಲಿಸುತ್ತವೆ; ಕಾವೇರಿದ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಇದರ ಸಂಪರ್ಕಸುಖದಿಂದ ತಂಪಾಯಿತು; ಈ ಹೂವುಗಳ ಸುವಾಸದಿಂದ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವು ತೃಪ್ತವಾಯಿತು; ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಕೂಜಿತಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಯಿತು; ಈ ಉದಕದ ಸ್ವಾದವೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಎಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗದು” ಎಂದು ಒಂದೆರಡುಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸರೋವರದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರಿಂದ ಗಾಯನದ ಸುಸ್ವರವು ಕೇಳಬಂತು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಇಂದ್ರಾಯುಧವು ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಿವಿ ನಿಗರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಗಾಯನದ ಮಧುರಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ಮೋರೆಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದಂಥ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಾಡುತ್ತಾರೋ, ಎಂದು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎದ್ದು ಆ ಗಾಯನದ ಸ್ವರ ಬರುವತ್ತ ಹುಬ್ಬುಗೈಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಧ್ವನಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಆ ಸರೋವರದ ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದ ಸಪ್ತಪರ್ಣ ಕದಳಿ, ಬಕುಳ, ಲವಂಗ, ತಾಳ, ಹಿಂತಾಳ, ನಾರಿಕೇಳ, ತಮಾಲತರುಗಳ ಬನಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಆ ಗಾಯನದ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ನಡೆದನು. ಮುಂದೆ ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಸ್ಫಟಿಕದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಂಡನು. ಅದರೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ಶಿವಮೂರ್ತಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹರೆಯದ ಸುಂದರ ಕನ್ನಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಸನ ಹಾಸಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂದಾಕಿನಿಯೊಳಗಿನ ಇಂದೀವರಗಳಿಂದ ಪರ

ಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ವೀಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಿ, ಕೊರಳು ಬೆರಳು ಸಂಚುಗೂಡಿ ಪಂಚಮದಿಂಚರ
ದೊಡನೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಜಗನ್ನಿಯಂತನ
ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಶುಭ್ರಕಾಂತಿಯು
ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಪಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಯಾವತ್ತು
ಪ್ರದೇಶವು ಶುಭ್ರಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಆಕೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಗೃಹ
ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂತೆ, ಅಥವಾ ದುಗ್ಧರಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನೆಯಾದಂತೆ ಇಲ್ಲವೆ
ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತ್ತು ಶುಭ್ರವಾದ ಚೀನ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತ
ವಾದಂತೆ ಕಣ್ಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶರೀರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ
ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನುಳಿದು ಶುಭ್ರವಾದ ಸತ್ವಗುಣದಿಂ
ದಲೇ ಆಕೆಯ ಶರೀರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಂತೆ ತೋರು
ತ್ತಿತ್ತು; ಮೈತುಂಬ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು, ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು
ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮೈಗೆಲ್ಲ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು ಈಶ್ವರಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರತಿಯೋ ಅಥವಾ
ರಾಹುವಿನ ಭಯದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಮರೆಹೊಕ್ಕ ಚಂದ್ರನ
ಮೂರ್ತಿಯೋ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ರಾವಣನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದಾಗ್ಯೆ
ಅಂಜಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಬೆನ್ನು ಬಿದ್ದ ಆ ನಗಲಕ್ಷ್ಮಿಯೋ ಏನೋ
ಅನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಜಡೆಗೂದಲುಗಳು ಹೆಗಲಿನ
ಮೇಲಿಂದ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಪಸರಿಸಿದ್ದವು.
ಆಕೆಯ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಸಕಲ ವನಚರಪಶುಗಳು ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮ ವೈರತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಲ ಮತಿಯಿಂದ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು
ಗಾಯನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ
ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು
ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶಿವಮೂರ್ತಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ದಂಡಪ್ರಣಾಮಂಗೈದು,
ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆವೆ ಹಳಚದೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು
ಕೊಂಡು, ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ತಪಃಪ್ರಭೆಗೂ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ
ಮನದೊಳಗೆ—“ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ

ಏನು ಬಂದೀತೆಂಬುವದು ನಿಯಮದ್ದಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ನಾನು ಹೊರಟು ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಈ ನಿರ್ಮಾನುಷ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಇಲ್ಲಿ ತೃಷೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಜಾಯಾರಿ ನೀರು ಹುಡುಕುವದರೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಂದ ಸೇವ್ಯವಾದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುಳಿತಾಗ ಈ ಮಧುರಗಾಯನ ಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ ಸ್ವರವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತವೋ ಎಂದು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಮಾನವರು ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡೇವೆಂದರೆ ದುರ್ಲಭಳಾದ ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಕಾಯಕಾಂತಿಯುನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಇವಳು ದೇವಕನ್ನಿಕೆ ಇರಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದವರಿಗೆ ಇಂಥ ಗಾಯನವೆಲ್ಲಿಯದು !" ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದೇ ಶಿವಾಲಯದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಒಂದು ಕಂಬದ ಹತ್ತರ ಆಕೆಯ ಗಾಯನ ಮುಗಿಯುವ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಗಾಯನ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆಕೆ ಎದ್ದು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮುಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ—"ಸ್ವಾಮೀ, ಇಂಥ ಅಮಾನುಷ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಾವು ಏನು ಕಾರಣ ಬಂದಿರಿ? ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರಬೇಕು. ನಾನು ಮಾಡುವ ಆತಿಥ್ಯಸತ್ಕಾರವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು" ಎಂದಳು. ಈ ವಿನಯೋಕ್ತಿಯುನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಎದ್ದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ—"ಒಳ್ಳೇದು ತಾಯಿ, ಮಹಾಪ್ರಸಾದ" ಎಂದು ಆಕೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ಗವಿಗೆ ಹೋದನು. ಆ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ವಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೀಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಝುರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ದೊನ್ನೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತ ಹಾಸಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಆತನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಗುಡಿಯ ಪೌಳಿಯೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯುನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಗಿಡಗಳ ತುದಿ

ಯಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆ ಪಾತ್ರೆಯೊ
ಳಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಂದೆ ಆದ
ದಿಂದಿಟ್ಟು,—"ಸ್ವಾಮೀ, ಕ್ಷುಧೆಯಿಂದ ತಾವು ಬಹಳ ಬಳಲಿದ್ದೀ
ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು." ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಲು, ಆತನು
"ತಾಯೀ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪ
ಹಾರವಾದವು; ತಾವು ಕಷ್ಟಬಟ್ಟು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಅನುಗ್ರ
ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಪುನೀತನೇ ಸರಿ" ಎಂದು ವಿನಯ
ದಿಂದ ಹೇಳಿ ಆ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಹು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕೈಕೊಂಡು,
ಸೇವಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಶಾಂತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು
ಒಂದು ಹಾಸಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು—"ಸ್ವಾಮೀ, ತಾವು
ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು?" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಚಂ
ದ್ರಾಪೀಡನು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾನು ಹೊರಟಂದಿನಿಂದ ಸಂಭ
ವಿಸಿದ ಸರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಕನ್ನಿ
ಕೆಯು ಝರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ತಿರುಗಿ
ಬಂದು ಅದೇ ಹಾಸಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ
ನು—"ತಾಯಿ, ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದ
ರಿಂದಲೂ, ಮಾನವರಾದ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದರಿಂದಲೂ
ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.
ಒಡೆಯರು ಲೇಶಮಾತ್ರ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಅಧೀರ ಸ್ವಭಾ
ವದ ಭೃತ್ಯರು ದಿಟ್ಟರಾಗುವರು. ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾ
ದರೂ ಕೂಡಿಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಗುರ್ತು ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸತ್ಕಾರವಾ
ದರೂ ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ತಮ
ಗೆ ಖೇದವಾಗದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೆರ
ವೇರಿಸಬೇಕು. ತಾವೇನು ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರೋ, ಋಷಿಕನ್ನಿಕೆಯ
ರೋ? ಇಂಥ ಸುಕುಮಾರ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಈ ಉಗ್ರ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು
ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರಣವೇನು? ತಾವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು, ಈ ನಿರ್ಮಾ
ನುಷಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರೇ ಇರುವ ಕಾರಣವೇನು? ನಿಮ್ಮ ಮೈಬ
ಣ್ಣವು ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಾಯಕಾಂತಿಯಂತಿರದ

ಇಷ್ಟು ಚೆಲ್ವಗೆ ಇರುವ ಬಗೆ ಏನು? ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ ಸುಕುಮಾರತ
ನಗಳೆತ್ತ! ಈ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಶಾಂತಿಗಳೆತ್ತ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ
ಕುತೂಹಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಬಹು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ,
ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು." ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಂ
ದು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಬಿಸುಸುಯ್ದು ಅಳ
ಹತ್ತಿದಳು! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ—
"ಶಿವಶಿವಾ! ದುಃಖವು ಎಂಥವರನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈಕೆ ಅತ,
ಅತ್ತ ಹಾಗೆ ಏನು ಇದ್ದೀತು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ಹೆಚ್ಚಾ
ಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥವಳು ಇಷ್ಟು ಅಳಬೇಕಾದರೆ ಏನಾದರೂ ದೊಡ್ಡ
ಕಾರಣವಿರಬೇಕು." ಎಂದು ಬಗೆದು, ತಾನೇ ಈಕೆಗೆ ದುಃಖದ ನೆ
ನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ಮರಮರನೆ ಮರಗಿ—"ತಾ
ಯಿ, ತಮ್ಮಂಥವರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬಾರದು! ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಲನ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು." ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಝರಿ
ಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಆಕೆ ದುಃಖಿಸುವ
ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಲ್ಕಲದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತ
ನು ಕೊಟ್ಟ ಉದಕದಿಂದ ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು, ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು
ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಲನುವಾದಳು—"ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ನಾನು ಹತ
ಭಾಗ್ಯಳು, ಮಹಾಪಾಪಾತ್ಮಳು, ನನ್ನಂಥ ಚಂಡಾಲಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು
ಕೇಳುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಆದರೂ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ
ಕೇಳಬೇಕು—ಸ್ವರ್ಗದೊಳಗೆ ಅಪ್ಸರ ಕನ್ನಿಕೆಯರಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದು
ತಮಗೆ ಅರಿಕೆಯಿದ್ದೀತು, ಅವರೊಳಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕುಲಗಳುಂಟು.
ಮೊದಲನೇ ಕುಲವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು; ಎರಡನೇದು ವೇದಗ
ಳಿಂದ, ಮೂರನೇದು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ, ನಾಲ್ಕನೇದು ವಾಯುವಿನಿಂದ,
ಐದನೇದು ಅಮೃತದಿಂದ, ಆರನೇದು ನೀರಿನಿಂದ, ಏಳನೇದು ಸೂ
ರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ, ಎಂಟನೇದು ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ, ಒಂಭ
ತ್ತನೇದು ಭೂಮಿಯಿಂದ, ಹತ್ತನೇದು ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯಿಂದ, ಹನ್ನೊಂ
ದನೇದು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ, ಹನ್ನೆರಡನೇದು ಮದನನಿಂದ, ಹದಿಮೂ
ರನೇ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಕುಲಗಳು ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದ

ಮುನಿ ಹಾಗು ಅರಿಷ್ಟೆ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವ್ರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುನಿ ಎಂಬವಳಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹದಿ ನಾರನೇ ಮಗನು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಚಿತ್ರರಥನೆಂಬ ವನು. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮ ಕಂಡು ಇಂದ್ರನು ಇವನನ್ನು ತನ್ನ ಗೆ ಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಅರಸನಾದನು; ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ ಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಿಂಪುರುಷವೆಂಬ ದೇಶವದೆ; ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಮ ಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವ ನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ ಈ ಚೈತ್ರರಥವೆಂಬ ಮನೋಹರವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಈ ಅಗಾಧವಾದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಅಗಿಸಿ, ಈ ಸ್ಫಟಿಕ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅರಿಷ್ಟೆಯೆಂಬವಳು ಆರುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು, ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾದ ಹಂಸನೆಂಬವನು ಗಂಧರ್ವ ರೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈ ಹಂಸನಿಗೆ ಆ ಚಿತ್ರರಥರಾಜನು ಎ ಡನೇ ಕುಲದ ಗಂಧರ್ವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಹಂಸನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅದೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇರು ತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅಪ್ಸರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿ ತೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ, ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯೆಂಬವಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹಂಸನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿ ವಸ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹಂಸರಾಜನು ಕಡುಸಡಗರದಿಂದ ಶುಭಸಂಸ್ಕಾ ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನನಗೆ "ಮಹಾಶ್ವೇತೆ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ತಂ ದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮುದ್ದಿಗೂ ಈಡಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಶೈಶವಾವ ಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ನನಗೆ ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯ ಒದಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾಯಿಯ ಕೂಡ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರೂ ನಾನೂ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದ ಸೌಂದ ರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಲತಾಮಂಟಪಗಳೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಮುಂದ

ಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ—“ಹೂವಿನ ಭಾರದಿಂದ ಮಾವಿನ ಮರವೆಷ್ಟು ಬಾಗಿದೆ ನೋಡಿರಿ! ಇಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ನವಿಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಸರ್ಪಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ! ಅಹಹಾ ಈ ಚಂದನ ವನದೊಳಗಿನ ತಂಪು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರಿ !” ಎಂದು ಗೆಳತಿಯರ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆ ಹೂಗೊಳದ ದಂಡೆ ಹಿಡಿದು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಮನ ಮೋಹಕವಾದ ಪರಿಮಳವು ಗಾಳಿಯ ಕೂಡ ಬಂದು, ನನ್ನ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿತು. ಅಂಥ ಸುಗಂಧವು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವೇ ಸರಿ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಂದೆಂದೂ ಅಂಥ ಸುವಾಸವನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನುಪಮವಾದ ಆಮೋದವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತಹಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಸಖಿಯರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಿಟ್ಟು, ಮುಗುಳುಗಳಿಂದೊರಗುವ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಗೇ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಖನೊಡನೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಸ್ವಾಮೀ, ಆತನ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ! ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಮದನರನ್ನು ನಿವಾಳೀ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆತನ ಕಾಯಕಾಂತಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಕುಕ್ಕಿದವು. ಆತನ ಕೆಂಜಡೆಗಳೂ, ಕುಡಿ ಹುಬ್ಬುಗಳೂ, ಸೋಗೆಗಣ್ಣುಗಳೂ, ನಿಡುಮೂಗೂ, ಕೆಂದುಟಿಗಳೂ, ನಗೆಮೊಗವೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಮುಂದೇ ಕಟ್ಟವೆ. ಇನ್ನೂ ಮೊಕ ಮಿಾಶಿ ಒಡೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದದರಿಂದ ಆತನ ಮುಖವು ಭ್ರಮರವೆರಗದ ಬಾಲಕಮಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು, ಎಡಗೈಯೊಳಗೆ ಕಮಂಡಲುವನ್ನು ಹಿಡುಕೊಂಡು ಎದುರಿಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಲಾಸ ಮಂದಿರವೋ ಸರ್ವಶ್ರುತಿಗಳ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನವೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಇತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ ಮಕರಂದವು ಇದೇ ಮಂಜರಿಯದೋ ಏನೋ

ಮುನಿ ಹಾಗು ಅರಿಷ್ಟೆ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುನಿ ಎಂಬವಳಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹದಿನಾರನೇ ಮಗನು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಚಿತ್ರರಥನೆಂಬವನು. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮ ಕಂಡು ಇಂದ್ರನು ಇವನನ್ನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಅರಸನಾದನು; ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಿಂಪುರುಷವೆಂಬ ದೇಶವದೆ; ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ ಈ ಚೈತ್ರರಥವೆಂಬ ಮನೋಹರವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಈ ಅಗಾಧವಾದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಅಗಿಸಿ, ಈ ಸ್ಫಟಿಕದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅರಿಷ್ಟೆಯೆಂಬವಳು ಆರುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು, ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾದ ಹಂಸನೆಂಬವನು ಗಂಧರ್ವರೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈ ಹಂಸನಿಗೆ ಆ ಚಿತ್ರರಥರಾಜನು ಎರಡನೇ ಕುಲದ ಗಂಧರ್ವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಹಂಸನೂ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅದೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅಪ್ಸರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ, ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯೆಂಬವಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹಂಸನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹಂಸರಾಜನು ಕಡುಸಡಗರದಿಂದ ಶುಭಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನನಗೆ "ಮಹಾಶ್ವೇತೆ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮುದ್ದಿಗೂ ಈಡಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ನನಗೆ ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯ ಒದಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾಯಿಯ ಕೂಡ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರೂ ನಾನೂ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಲತಾಮಂಟಪಗಳೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಮುಂದ

ಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ—"ಹೂವಿನ ಭಾರದಿಂದ ಮಾವಿನ ಮರವೆಷ್ಟು ಬಾಗಿದೆ ನೋಡಿರೆ! ಇಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ನವಿಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಸರ್ಪಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ! ಅಹಹಾ ಈ ಚಂದನ ವನದೊಳಗಿನ ತಂಪು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರೆ !" ಎಂದು ಗೆಳತಿಯರ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆ ಹೂಗೊಳದ ದಂಡೆ ಹಿಡಿದು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಮನಮೋಹಕವಾದ ಪರಿಮಳವು ಗಾಳಿಯ ಕೂಡ ಬಂದು, ನನ್ನ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿತು. ಅಂಥ ಸುಗಂಧವು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವೇ ಸರಿ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಂದೆಂದೂ ಅಂಥ ಸುವಾಸವನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನುಪಮವಾದ ಆಮೋದವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತುದೋ ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತಹಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಸಖಿಯರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಿಟ್ಟು, ಮುಗುಳುಗಳಿಂದೊರಗುವ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಗೇ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಖನೊಡನೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಸ್ವಾಮೀ, ಆತನ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ! ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಮದನರನ್ನು ನಿವಾಳೀ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆತನ ಕಾಯಕಾಂತಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಕುಕ್ಕಿದವು. ಆತನ ಕೆಂಜಡೆಗಳೂ, ಕುಡಿ ಹುಬ್ಬುಗಳೂ, ಸೋಗೆಗಣ್ಣುಗಳೂ, ನಿಡುಮೂಗೂ, ಕೆಂದುಟಿಗಳೂ, ನಗೆಮೊಗವೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಮುಂದೇ ಕಟ್ಟಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಮೊಕ ಮಿಶಿ ಒಡೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದದರಿಂದ ಆತನ ಮುಖವು ಭ್ರಮರವೆರಗದ ಬಾಲಕಮಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು, ಎಡಗೈಯೊಳಗೆ ಕಮಂಡಲುವನ್ನು ಹಿಡುಕೊಂಡು ಎದುರಿಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಸರಸ್ವತಿಯು ವಿಲಾಸ ಮಂದಿರವೋ ಸರ್ವಶ್ರುತಿಗಳ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನವೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಇತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ ಮಕರಂದವು ಇದೇ ಮಂಜರಿಯದೋ ಏನೋ

ಎಂದು ನಾನು ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಾಗ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಮೋಹಕ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಲುವಾಗಿ ಜಗದಾನಂದಕರನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸ ಸ್ಥಾನವಾದ ಕಮಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಬಹುದು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಸದೃಶ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ಬರೇ ರೂಪಕ್ಕೇ ಮರುಳುಮಾಡುವ ಮದನನು ತನ್ನ ಕೂರಂಬುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಎದೆಗೆಚೆದು ನನ್ನನ್ನು ಪರವಶಮಾಡಿದನು. ಆಗ ನಾಚಿಕೆದೊರೆದು ಎಚ್ಚರಗೆಟ್ಟು ಎವೆ ಹಳಚದೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಆತನ ರೂಪ ಕಂಡು ಹೀಗಾಯಿತೋ ! ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೋ ! ತಾರುಣ್ಯದ ಧರ್ಮವೇ ಹೀಗೋ! ಏನುಕಾರಣ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂಬುವದು ನನ್ನದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು ! ಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತನೆಡೆಗೆ ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಎಳದೊಯ್ಯಿತು. ಮೈಯೊಳಗೆ ಬೆವರು ಹುಟ್ಟಿ ನಡುಗಹತ್ತಿದೆನು. ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು ಸ್ವಾಮಿ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆಗ—"ನನ್ನನ್ನು ದುಷ್ಟ ಕಾಮನು ವಿಷಯಸುಖನಿರೀಚ್ಛನಾದ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರನ ವಶಮಾಡಿ ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವ ಮಾಡಿದನು ! ಯಾರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು ? ಯಾರಮೇಲೆ ಮಾಡಬಾರದು? ಎಂಬ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲ, ಇಂಥ ಪಾಮರರು ನಾವು! ಈ ಮಹಿಮನ ತಪೋತೇಜವೆತ್ತ? ಮರುಳ ಮಾನವರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಈ ದುರುಳ ಕಾಮನ ಚೇಷ್ಟೆಯೆತ್ತ ? ನನ್ನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಮನದೊಳಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಲೊಲ್ಲದು; ಇದೇ ಒಂದು ಸೋಜಿಗವು! ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಿರುವದರೊಳಗೇ, ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವದರೊಳಗೇ, ನಾನು ಇ

ಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವದು ಮಾನವು; ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾಮಪೀಡಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆತನು ನನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಾನು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಶೀಘ್ರಕೋಪಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ !" ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ತಂದು ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಯತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ, ಹಾಗೇ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿದೆನು. ಸ್ವಾಮೀ ಯೌವನ ಭರದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕ ಕಡಿಮೆ; ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಬಲು ಚಂಚಲವು; ಹರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಪರಮ ದುಸ್ತರವು; ವಿಷಯಸುಖಗಳಂತೂ ಬಹು ಸವಿದೋರುವವು; ಅದರೊಳಗೆ ಮುಂದೆ ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವದು ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದೊಳಗಿತ್ತು! ಆದದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆತನ ಧೈರ್ಯವೂ ನಷ್ಟವಾಯಿತು; ಕಾಮನಂತೂ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು, ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆತನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಹೇಳುವದೇನು! ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು; ಶ್ವಾಸ ಬಿಡಹತ್ತಿದನು; ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗುಹುಟ್ಟಿ ಜೋರಸೇ ಬೆವತನು; ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಗೆಗಣ್ಣೆತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಋಷಿಕುಮಾರನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ವಿಕಾರವು ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಆಗ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ—"ವಿಲಾಸಸಂಬಂಧವಾದ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಮದೇವನೇ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದಿದ್ದ ಈ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಈ ಸುಖಾನಂದಮಯವಾದ, ಶೃಂಗಾರರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂಚಲವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ಸವಿನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವ ಜಾಣತನವು ಹ್ಯಾಗೆ ಬರಬೇಕು? ನೋಡು! ಮಾತಾಡದೆ ಪ್ರೇಮಾವಲೋಕನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗಿನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ!" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಾನು ಆತನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಯತಿಬಾಲಕನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ವಂದಿಸಿ—"ಅಯ್ಯಾ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಹೆಸರೇನು ? ಈತನು ಯಾರ ಮಗನು ?

ಈತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಪೂಗೊಂಚಲವೆಲ್ಲಿಯದು ? ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು. ” ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು—“ ತಾಯೀ, ಇದನ್ನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ನಿಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು? ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ.— “ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಕೇತು ಎಂಬ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ತಪೋಮಹಿಮೆಗೆ ಸುರ-ಸಿದ್ಧರು ಸಹ ಭಯಪಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನು ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಮಂದಾಕಿನಿಯೊಳಗಿನ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಪುಂಡರೀಕದೊಳಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಕಾಮಿಸಿ, ಪ್ರೇಮಾವಲೋಕನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ಯತೀಶ್ವರನ ಸಮಾಗಮ ಸುಖಪಡೆದು, ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ತೊಡೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನನ್ನು ಹತ್ತರ ಕರೆದು, ಸ್ವಾಮೀ, ಈತನು ತಮ್ಮ ಮಗನು, ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಆತನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಋಷೀಶ್ವರನು ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಂಡರೀಕ (ಬಿಳೇ ಕಮಲ) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಪುಂಡರೀಕನೆಂದು ನಾಮಕರಣಂಗೈದು, ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಆತನ ವ್ರತಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದನು. ಅದೇ ಪುಂಡರೀಕನಿವನು. ಆತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಂಜರಿಯು ಪಾರಿಜಾತಪುಷ್ಪ ಮಂಜರಿಯು. ಈ ಹೊತ್ತು ಶಿವನ ಪಾದಪೂಜೆಗೆಂದು ನಾನೂ ಈತನೂ ನಂದನವನದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಆ ನಂದನವನದೇವತೆಯು ಈ ಪುಂಡರೀಕನ ದರ್ಶನದ ಸಲುವಾಗಿ, ಕೈಯೊಳಗೆ ಈ ಪುಷ್ಪಮಂಜರೀ ಹಿಡುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಈತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ, ಸ್ವಾಮೀ, ತಮ್ಮ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯು ಯೋಗ್ಯವದೆ; ಇದನ್ನು ತಾವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ದಯಮಾಡಿ ಕರ್ಣಾಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು! ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಜನ್ಮವು ಕೃ

ತಾರ್ಥವಾಗಲಿ!" ಎಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಆ ವನದೇವತೆಯು ಸ್ತುತಿಪರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಂಡರೀಕನು ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರೀ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಆಕೆ ಹಿಂದಿಂದೇ ಬರಹತ್ತಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು–ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿದಾನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಆ ವನದೇವತೆಯು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪುಷ್ಪಮಂಜರೀ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟೆನು, ಎಂದು ಎರಡನೇ ಯತಿಬಾಲಕನು ಹೇಳುವಾಗ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು ನನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ–"ಕೌತುಕವತಿಯೇ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೇಳುವ ಆಯಾಸವೇಕೆ? ಇದರ ಸುವಾಸವು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನೇ ಹಿಡಿ, ಎಂದು ಹತ್ತರ ಬಂದು, ತನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಪುಷ್ಪಮಂಜರೀ ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟನು. ಆಗ ನನ್ನ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಆತನ ಅಂಗೈ ಸೋಂಕಿದರಿಂದ ನನಗೆ ಅನುಪಮವಾದ ಆನಂದವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕಪೋಲ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖದಿಂದ ಆತನೂ ಮೋಹಿತನಾದನು. ಆ ಭರದೊಳಗೆ ಕಂಪು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಮಾಲೆಯು ಸಡಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು, ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾನು ಬಾಗಿ, ಕೈಚಾಚಿ, ಅದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಗೊಡದೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಬಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಮೋಹಿತರಾದದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಅಪ್ತಾಗಿರೀ ಹಿಡಿಯುವ ದಾಸಿ ಕಂಡು—" ಗಂಧರ್ವ ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಅವ್ವನವರ ಸ್ನಾನವಾಗಿದ್ದೀತು; ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತು ಆಯಿತು; ಇನ್ನು ನೀವು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿರಿ!" ಎಂದು ಅಂದಳು. ಅವಳ ಈ ನುಡಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಿಡಿದು ತಂದ ಆನೆಗೆ ಅಂಕುಶದ ಮೊದಲನೆ ಹೊಡತ ಬಿದ್ದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳಲೊಲ್ಲವು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಆತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಸರೋವರದ ಮಾರ್ಗ

ಹಿಡಿದೆನು. ನಾನು ಹೊರಟದ್ದು ತಿಳಿದ ಮಾತ್ರವೇ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಧೈರ್ಯವೇ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಎರಡನೇ ಯತಿಕುಮಾರನು ಪ್ರಣಯಕೋಪದಿಂದ ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕನೇ, ಇದು ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲದು; ಕೀಳರು ಹಿಡಿಯುವ ಹೊಲ್ಲದ ಹಾದೀ ಹಿಡಿದಿ; ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯವೇ ಧನವು. ನಾಡಾಡಿಗರಂತೆ ನೀನು ಕಾಮವಿಹ್ವಲನಾಗುವದುಚಿತವೇ ? ನೀನು ಎಂದೂ ಭ್ರಾಂತನಾದವನಲ್ಲ; ಇಂದು ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾದ ಕಾರಣವೇನು ? ನಿನ್ನ ಮುಂಚಿನ ಧೈರ್ಯವೂ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವೂ, ಶಾಂತಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೂ, ವೈರಾಗ್ಯವೂ, ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು ? ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವೂ, ಇಂದಿನವರಿಗೆ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನವೂ, ಪರಲೋಕ ಸಾಧನವೂ, ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದವು ? ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನಗೇನೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ; ನೀನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಜಾಣತನವೂ ಇಂದಿಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದವು; ನಿನ್ನ ವಿವೇಕಬುದ್ಧಿಯು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೋಡು, ನಿನ್ನಂಥವರು ಸಹ ಇಂಥ ಮೋಹಪಾಶದೊಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಮಾಲೆ ಸಡಲಿಬಿದ್ದದ್ದೂ, ಅದನ್ನು ಆಕೆ ಒಯ್ದದ್ದೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಅರವು ಗೆಟ್ಟ ! ನಿನಗೇನು ಅನ್ನಬೇಕು ? ಎಲೈ ಮೂಢನೇ, ನಿನ್ನ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಒಯ್ದರೂ ಒಯ್ಯಲಿ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸಹ ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ; ಅದನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ ? ” ಎಂದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪುಂಡರೀಕನು ನಾಚಿ— “ ಕಪಿಂಜಲಾ, ಹಾಗೆ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಆಕೆ ನನ್ನ ಜಪಮಾಲೆ ಒಯ್ದಳೇ ? ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ! ” ಎಂದು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದವನ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನನಗೆ—“ ಎಲೈ ಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀ ? ನಿಲ್ಲು ! ನನ್ನ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೇ ಇಡು ! ” ಅಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳೀ ಸರವನ್ನು ತೆಗೆದು—“ ಸ್ವಾಮೀ, ನಿಮ್ಮ ಜಪಮಾಲೀ ಹಿಡಿಯಿರಿ ” ಎಂದು ಆತನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟು

ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು. ಸರೋವರದೊಳಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಸಖಿಯರ ಆಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಾಯೀ ಸಂಗಡ ನಾನು ಆ ಋಷಿಕು ಮಾರನನ್ನು ನೆನಸುತ್ತ ನೆಳವಿನ ಕೂಡ ಹೋಗುವ ಹರಗೋಲನ್ನು ಎದುರೇರಿಸುವಂತೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಅಯ್ಯಾ ಚಂದ್ರಾಪೀಡಾ, ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆದ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯ ನ್ನು ಏನು ಹೇಳಲಿ ! ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬಂದೆನೋ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತೆನೋ, ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದೇನೋ, ಸಖಿಯರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಇದ್ದೇನೋ, ಇದೇನು ಸುಖವೋ ದುಃಖವೋ, ಹಗಲೋ ಇರಳೋ, ಎಂಬದು ಸಹ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಮದನನ ಚೇಷ್ಟೆ ಎಂಬುವದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಹೇಳಬೇಕು, ಏನು ಕೇಳಬೇಕು ಎಂಬು ವದು ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಹೇಳಿ, ಹೊರಗಿನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಒಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಬಿಗಿಮಾಡಿ, ಒಬ್ಬಳೇ ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಹುಬ್ಬುಗೈಹಚ್ಚಿ, ಕಿಡಿಕಿಯೊ ಳಗಿಂದ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನಿರುವ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ, ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ಸರೋ ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದ ನನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿ ಯುವ ತರಲಿಕೆ ಎಂಬ ದಾಸಿಯು ಬೇಗ ಬಂದು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ನನಗೆ—" ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದ ದಂಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಇಬ್ಬರು ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛ ವಿಟ್ಟ ಕುಮಾರನು ಆ ಎರಡನೆಯವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ, ಅವನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು—"ಆ ಕನ್ನಿಕೆ ಯಾರು? ಅವಳ ಹೆಸ ರೇನು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ?" ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ತಾಯಿ ಗೌರಿ, ತಂದೆ ಹಂಸರಾಜ ನು, ಈಗ ತಮ್ಮ ಹೇಮಕೂಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಆಲೋ

ಚಿಸಿ, ನನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ—"ತಂಗೀ ನೀನು ಸಣ್ಣವಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಬಹುಜಾಣಳಿದ್ದೀ; ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳೀಯಾ?" ಅಂದನು. ಆಗ ನಾನು ಆತನಿಗೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು—"ಸ್ವಾಮೀ, ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ದರ್ಶನವಾಗುವದೇ ಪರಮ ಪುಣ್ಯವು. ಅದ ರೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾರೂಪ ಪ್ರಸಾದ ದೊರೆದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಕೃತಾ ರ್ಥಳೇ ಸರಿ. ಅದೇನು ತಮ್ಮ ಮಾತು ಸೇವಕಳಿಗೆ ಅರುಹಬೇಕು," ಅಂದೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆತನು ಆನಂದ ಪಟ್ಟು, ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಎಳೆದಳಿರುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಿಕ್ಕಿ ರಸ ತೆಗೆದು, ತನ್ನ ಉತ್ತರೀಯದ ಸೆರಗು ಹರಿದು, ಆ ತುಣಕಿನ ಮೇಲೆ ಆ ರಸ ದಿಂದ ತನ್ನ ಕಿರಿಬೆರಳಿನಿಂದ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಬರೆದು—ಇದನ್ನು ಆ ಕನ್ನಿ ಕೆಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೊಡು, ಎಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ಯನ್ನು ತೆಗೆದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಯಾವಾಗ ಓದೇನು ಎಂಬ ತವ ಕದಿಂದ ಸಾಗರ ಬಿದ್ದು ಆಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡು ಓದು ತ್ತೇನೆ, ಅದರೊಳಗೆ

ಆರ್ಯಾವೃತ್ತಂ । ದೂರಂ ಮುಕ್ತಾಲತಯಾ ।
ಬಿಸಸಿತಯಾ ವಿಪ್ರ ಲೋಭ್ಯಮಾನೋಮೇ ॥
ಹಂಸ ಇವ ದರ್ಶಿತಾಶೋ ಮಾ ।
ನಸ ಜನ್ಮ ತ್ವಯಾ ನೀತಃ ॥ ಬಾಣ ॥

ಇದೇ ಅರ್ಥದ ಕಂದ ಪದ್ಯವು । ಎನಗಾಶೆದೋರಿ ಬಿಸಸಿತ ।
ಮೆನಿಸುವ ನಿಜತಾರಹಾರಲತೆಯಿಂದಂಹಂ ।
ಸನಪೋಲ್ ಮಾನಸ ಸಂಭವ ।
ನೆನಿಪ ಮದೀಯಾಭಿಮಾನಮಂ ಕಟ್ಟೊಯ್ದಾ ॥
ನಾಗವರ್ಮ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ—'ತಾವರೆಯ ತಂತುಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಮುತ್ತಿನಸರವು "ಮಾನಸ ಹಂಸವನ್ನು ಆಶೆಗೊಳಿಸಿ ದೂರ ಒಯ್ಯು ವಂತೆ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾನಸ ಹಂಸವನ್ನು ಒಯ್ದಿ" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದನು.

ಅದನ್ನು ಓದಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ಕಾಮವಿಕಾರವು ಅತಿಶಯ ವಾಯಿತು. ನನ್ನ ದಾಸಿಯು ಎರಡನೇ ಸಾರೆ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ

ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿ, ಬಂದದರಿಂದ ಅವಳು ಅತಿ ಭಾಗ್ಯವಂತಳೆಂದು ಎಣಿಸಿದೆನು. ದಾಸಿಯಾದಾಗ್ಯೂ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಆದರದಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾತಾಡಿದೆನು. ಆಕೆಯನ್ನು ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗಲ್ಲವ ಹಿಡಿದು, ಮುಂಗುರುಳು ತೀಡಿ, ತರಲಿಕೇ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಮತ್ತೇನೇನು ಅಂದನು? ನೀನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿ? ಆತನು ಎಲ್ಲಿಯ ತನಕ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿಂದೆ ಬಂದನು? ಎಂದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಆಡುತ್ತ ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂಜೀತನಕ ಹೊತ್ತುಗಳೆದೆನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅಸ್ತಮಯವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಸತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತೊತ್ತು ಬಂದು,—'ಅವ್ವನವರೇ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೇಡಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅರಿಕೆ ಯಾಗಬೇಕು' ಎಂದ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಋಷಿಕುಮಾರನೇ ಬಂದನೇನೋ ಎಂದು ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಆ ಕಂಚುಕಿಯ ಹಿಂದಿಂದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಕಪಿಂಜಲನು ಏನೋ ಬೇಡುವವನ ಹಾಗೆ ಸಣ್ಣಮೋರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ನಾನು ಎದ್ದು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆತನು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅವನ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನೇ ಆತನ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸೀರಿಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಆತನ ಕಾಲುಗಳನ್ನೊರೆಸಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆನು.

ಬಳಿಕ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತು ಏನೋ ಮಾತಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ನಿಂತ ತರಲಿಕೆಯ ಮೋರೆ ನೋಡ ಹತ್ತಿದನು. ನಾನು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು "ಸ್ವಾಮಿ, ಈಕೆ ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯು, ನಮ್ಮ ಶರೀರಗಳೇ ಬೇರೆಯಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣವೊಂದೇ; ಆದರೆ ತಾವು ಏನಾದರು ಮಾತಾಡುವದಿದ್ದರೆ ನಿಃಶಂಕೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಕಪಿಂಜಲನು—' ತಾಯೀ ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಏನು ಹೇಳಲಿ ! ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡೇನೆಂದರೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಏಳಲೊಲ್ಲದು. ನೋಡು, ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾದ ತಪೋನಿಷ್ಠರೆತ್ತ ? ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾದ ಕಾಮುಕರು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮಲಿನವಾದ ವಿಷಯಪ್ರಪಂಚವೆತ್ತ? ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೀಗಿರಲಾಗಿ, ನೋಡು, ದೈವವು ನಮ್ಮನ್ನು ಏನು ಮಾಡಹೆಚ್ಚಿತು! ಎರಡನೇ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಅನರ್ಥವಾಗುವಂತಿದೆ. ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಹ ಕೊಟ್ಟು ಮಿತ್ರನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನೀತಿಯುಂಟು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಠುರತೆಯಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳಿದ್ದು ನೀನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅವನ ನಡತೆ ನನಗೆ ಸರಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ಹೂವುಗಳನ್ನೆತ್ತುವ ನೆವ ಮಾಡಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಬಳಿಕ ನೀನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋದದ್ದು ತಿಳಿದು, ಇವನೊಬ್ಬನೇ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಗಿಡದ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ---ಇವನು ಕಾಮವಶನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದನೋ, ಅಥವಾ ನೀನು ಇತ್ತ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರ ಹುಟ್ಟಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಇನ್ನೇನು ಮೋರೇ ತೋರಿಸಲೆಂದು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಎದ್ದು ಹೋದನೋ, ನನ್ನ ನಿಷ್ಠುರ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಇನ್ನು ಇವನ ಸಂಗತಿಯೇ ಸಾಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದನೋ, ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತ ಎರಡನೇ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನೋ ಎಂಬ ಹಲವು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ನಾನೂ ಅವನೂ ಎಂದೂ ಅಗಲಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದದರಿಂದ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ—ಖೇದಗೊಂಡು ಧೈರ್ಯಗೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ, ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಜೀವಕ್ಕೇನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕಬಾರಂಭಿಸಿದೆನು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಆತನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಬೀಳದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಎದೆಯೊಡಕೊಂಡು

ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಹೂದೋಟದೊಳಗೂ ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊಳಗೂ ನೋಡಿ, ಸರೋವರದ ದಂಡೀ ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಹುಡುಕುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅರಳಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಒಂದು ಹಾಸಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಸಣ್ಣ ಮೋರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಆಗಾಗ್ಯೆ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ, ಎಡಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಎಡಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಮೋಹಿತನೋ, ಮೂರ್ಛಿತನೋ, ಮರುಳು ಹಿಡಿದಾತನೋ, ನಿದ್ರಿತನೋ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥನೋ, ಭೂತಗ್ರಸ್ತನೋ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ,ಬಾಯಿಂದ ಆಡದೆ, ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರ ತೊರೆದು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಮುಖವು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಕಂದಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಮರುಗಿತು. ಇಂಥ ವಿರಕ್ತನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೇ ಈ ಹಾಡುಮಾಡಿದ ಮದನನು ಎಂಥ ಸಮರ್ಥನು! ಇಂಥ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಹೀಗೆ ಬರೇದಾಯಿತಲ್ಲವೆ! ಇದಕ್ಕೇನೆನ್ನಬೇಕು? ಎಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದು!! ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಈ ಪುಂಡರೀಕನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು; ಈತನ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವೂ, ಸುಸ್ವಭಾವವೂ, ಸದಾಚಾರವೂ ನನಗೂ ಉಳಿದ ಋಷಿಕುಮಾರರಿಗೂ ಬಹು ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದವು; ಕಾಮನು ಇಂಥವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಂದಗೆಡಿಸಿ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತು, ನಾಡಾಡಿಗರನ್ನು ಭಂಗಿಸುವಂತೆ ಇವನನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು ಪೂರಾ ವಿಷಯಲಂಪಟ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿಲುಕಡೆಗೊಳ್ಳುವದು ಬಹಳ ವಿರಳ, ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅದೇ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಗೆಮೈಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತು, ಅವನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಗೆಳೆಯಾ ಪುಂಡರೀಕಾ, ಇದೇನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿ ? ಎಲಾ, ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ತುಸು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು! ಎಂದು ನಾನು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಆಯಾಸದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಮುಖವನು

ಮಂದದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತೊದಲುತ್ತ—'ಕಪಿಂಜಲಾ, ನೀನು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಕೇಳುತ್ತೀ!' ಎಂದು ಸಂಕಟದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಂದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಈ ವಿಚಾರವು ಶಾಂತವಾಗುವದು ದುಸ್ತರವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆದಾಗ್ಯೂ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸನ್ಮಾರ್ಗ ದೊಳಗಿಂದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಎಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ—'ಪುಂಡ ರೀಕಾ, ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತುಂಟು; ಆದರೆ ಮೊದಲು ಸವಿದೋರಿ ಕಡೆಗೆ ವಿರಸವಾಗುವಂಥ ವಿಷಯೋಪಭೋಗವು ಸುಖಕರವೆಂದು ತಿಳಿಯು ವದು, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಷವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರದಂತೆ, ಕಮಲದ ಮಾಲೆಯೆಂದು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ, ರತ್ನ ವೆಂದು ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಬೆಂಕೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುವದು. ನೀನು ವಿಷಯುಗಳ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ಯಾಕೆ ಅಜ್ಞಾನದೊಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತೀ? ಹರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ತಡೆಯಲೊಲ್ಲಿ! ಮನ್ಮಥನೆಂದರೆ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಪದಾರ್ಥ ! ಧೈರ್ಯಹಿಡಿದು ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸು; ಕೀಳನಂತೆ ಅವನ ವಶನಾಗಬೇಡ.' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನು ಈ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಳಿದು, ಕಣ್ಣೀರು ಒರ ಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, 'ಕಪಿಂಜಲಾ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಮನ ಕೂರಂಬಿನ ಹೊಡತವು ತಗಲಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತೀ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಸದಸದ್ವಿ ಚಾರಶಕ್ತಿಯಿದ್ದವನಿಗೇ ನಿನ್ನ ಈ ಉಪದೇಶವು ಸಲ್ಲುವದು. ನಾನಂ ತೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಎರವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳು ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟವು. ಜೀವಮಾತ್ರ ಒಂದು ಉಳಿದದೆ, ಇಂಥ ಸಮಯುದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೊರ್ತು ನನಗೆ ಹಿತವಂತರೂ ಒಳಿತು ಹೇಳುವವರೂ ಯಾರು ? ನಿನ್ನ ಹೊರ್ತು ಯಾರ ಮಾತು ಕೇಳಲಿ? ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ನನಗೆ ಬಂಧುಗಳು ಯಾರು? ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ನನ್ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಡೆಯುವದಾಗದು. ನನ್ನ ಮೈ ಯೆಲ್ಲ ಸುಡುತ್ತದೆ; ಹೃದಯುವು ಕುದಿಯುತ್ತದೆ; ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಬೆಂದ ವು. ನನ್ನ ಯತ್ನ ಮೀರಿತು. ಇನ್ನು ಇಂಥಾ ಪ್ರಸಂಗಧಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ

ಉಪಾಯವನ್ನು ನೀನೇ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಇನ್ನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ, ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಗಲಿ, ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ, ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಈತನ ಪ್ರಾಣ ಉಳದೀತು ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತೆನು. ಕಡೆಗೆ ಹೀಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೇನಾಗುವದು? ಒಳ್ಳೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ ಕೀಳ ಮಾರ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ ಇವನನ್ನು ಒದುಕಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರನ ಜೀವ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವಾದ ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ನಾನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳುಕೊಂಡು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳದೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನಂತೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗುಂಟು; ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದ ಹೊರ್ತು ಆತನು ಉಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಎಂದು ಅಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಏನು ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮೋರೆ ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತನು.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಪ್ರೀತಿರಸದ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಈಸಾಡಿ, ಸುಖವೆಂಬ ಅಮೃತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಕೈಗೂಡಿತೆಂದು ಆನಂದದೊಳಗೆ ಮಗ್ನಳಾದೆನು; ಆ ಸುಖಾತಿಶಯದೊಳಗೆ ನನ್ನ ನೇತ್ರದಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುದುರಿದವು. ಕಾಮನು ಅವನನ್ನೂ ಪರವಶ ಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಿ, ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದನೆಂತಲೂ, ಇಂಥ ಪ್ರಸಂ

ಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ—ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ತವಕದಿಂದ ಬಂದು, ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ನೀವು ಅಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾ ರಾಣಿಯವರು ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಪಿಂಜಲ ಋಷಿಯು ಅಂಜಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ರಾಜ ಪುತ್ರೀ, ಇನ್ನು ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯವಿಲ್ಲ, ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಸರ್ವಪರಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯ ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಕಂಡಿಯಾ! ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿ ಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರದ ಮಾರ್ಗನೋಡದೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸೇವಕರ ದಟ್ಟಣಿಯೊಳಗಿಂದ ನುಸುಳಿ, ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ತುಸುಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸೆಲ್ಲ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಕಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದು ಏನು ಮಾತಾಡಿದಳೋ ನನಗೇನೂ ಅರವು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯುವಾಗಿ ಮುಂಗಾಳು ಗವಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುವದು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಮೂಢ ಳಾಗಿ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—"ತರಲಿಕೇ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತರಹರಗೊಳ್ಳದು, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ! ನೀನಾದರೂ ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆ ಹೇಳೇ. ಆ ಕಪಿಂಜಲನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಕೇಳಿದಿ ಯಷ್ಟೆ. ಉಳಿದ ಕನ್ಯೆಯರಂತೆ ನಾಚಿಕೆದೊರೆದು, ಧೈರ್ಯಗೆಟ್ಟು, ಸದಾಚಾರ ಬಿಟ್ಟು, ಕುಲವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರದೆ, ವಿಷಯಾಂಧಳಾಗಿ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಅನುಜ್ಞೆ ತಕ್ಕೊ ಳ್ಳದೆ, ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ದೋಷ ಬರುವದು. ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಬಂಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ನಾನೇ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೆ ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಕಪಿಂಜಲನ ಮನೋಭಂಗ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಶಾಭಂಗ ಮಾಡಿದಳೆಂದು

ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಪಾಪವು ನನಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ಬಿಡದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನೀನೇ ಹೇಳು" ಎಂದು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೂಡ ಣದಿಕ್ಕು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ಚಂದ್ರನು ಮೇಲ ಕ್ಕೇರಿದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ಮದನಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ತರಲಿಕೆಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ತಲೆ ಇಟ್ಟು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ—"ಮದನ, ಮಧುಮಾಸ, ಮಲಯಮಾರುತರು ಒಂದು ಕಡೆ, ಈ ಚಂದ್ರನು ಒಂದು ಕಡೆ. ನೋಡು, ಕಾಮವ್ಯಥೆಯಿಂದ ನಾನು ಬಳಲುವಾಗಲೇ ಈತನು ಉದಯನಾಗಿ, ಜ್ವರಬಂದವರ ಮೈಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆ ಗರೆದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ, ಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ಪದ್ಮಿನಿಯು ಮುಕುಳಿತವಾಗುವಂತೆ, ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆನು. ಆಗ ತರಲಿಕೆಯು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ಚಂದನರಸವನ್ನು ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ತೊಡೆದು, ತಾಲವೃಂತದಿಂದ ನನಗೆ ಗಾಳೀ ಹಾಕಿದಳು. ಆಗ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವ ತರಲಿಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡಹತ್ತಿದೆನು. ನಾನು ಕಣ್ಣು ತೆರದದ್ದು ನೋಡಿ ತರಲಿಕೆಯು ನನಗೆ ಕೈಮುಗಿದು—' ಭರ್ತೃದಾರಿಕೇ, ಇನ್ನು ಲಜ್ಜೆ ಯಾಕೆ? ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ಇನ್ನು ಅಂಜಿ ಪ್ರಯೋಜ ನವೇನು ? ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರತರು ವೆನು; ಇಲ್ಲವೇ ನೀನೇ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡು. ಇನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಸಂತಾಪವನ್ನು ನೀನು ಸೈರಿಸಲಾರಿ; ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬೇಡ, ಬೇಗನೆ ಏಳು'' ಎಂದ ತರಲಿಕೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾನು—' ಗೆಳತೀ, ನೀನು ಆಡುವದು ನಿಜವು; ಈ ದೋಷಾ ಕರನಾದ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಪ್ರಿಯನ ಬಳಿಗಾಗಲೀ, ಯಮನ ಬಳಿಗಾಗಲೀ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂತಲೇ ಉದಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಇನ್ನು ತಾಳಲಾರೆನು. ಏಳು ಜೀವವಿರುವದರೊಳಗೆ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಹೋಗಿ

ಆ ಪ್ರಿಯನ ಮುಖ ನೋಡುವಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನ್ಮಥವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಅಶಕ್ತಳಾದಾಗ್ಯೂ ತರಲಿಕೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತೆನು.

ನಾನು ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರಿತು. ಆ ದುಶ್ಚಿಹ್ನದಿಂದ ಮತ್ತೇನು ಅರಿಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಶಯ ತಟ್ಟಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಚನ್ನಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಶೋಭೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿ, ನಾನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಮಂಜರೀ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೆಂಪು ಶಾಲಜೋಡಿಯನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲಿಂದ ಪೈತುಂಬ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ ಸೌಧಾಗ್ರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದೆನು. ಆಗ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ, ತಾಂಬೂಲವನ್ನೂ, ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತರಲಿಕೆಯೂ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಪ್ರಮದವನದ ದಾರೀ ಹಿಡಿದು, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟೆವು. ದಾರಿಯೊಳಗೆ ನಾನು—"ತರಲಿಕೇ, ಈ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲಗೊಡದೆ ಹೊರಡಿಸಿದಂತೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ತಂದಾನೇನೇ?" ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು, ವಿನೋದದಿಂದ ನನಗೆ—"ರಾಜಕನ್ಯೇ, ನೀನು ಹುಚ್ಚಳು. ಈ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೋಡು, ತಾನೇ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಬೆವರಹನಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತು, ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ! ನಿನ್ನ ಕಾಲ ಉಗುರೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪದಿಂದ ಮೂಡಿ ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ, ದೈನ್ಯದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ನೋಡು! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗದವರು ಯಾರು! ಎಂದು ನಗೆಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ಸಖಿಯೂ, ನಾನೂ ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮೀಪದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಣಿಯ ಝರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಾದಿಯ ಹುಡಿಯಿಂದಲೂ ಪುಷ್ಪಪರಾಗದಿಂದಲೂ ಮಲಿನವಾದ ಕಾಲು ತೊಳೆ

ಧುಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಪುಂಡರೀಕನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ
ಪುರುಷನು ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಬಂತು. ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಬಲ
ಗಣ್ಣು ಹಾರಿದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಸಂಶಯವಿತ್ತೇ ಇತ್ತು; ಆ
ಮೇಲೆ ಆ ರೋದನಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ಹರಣವೇ
ಹಾರಿತು; ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳದ ಹಾಗಾದವು. ಏನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿ
ತೋ ಏನೋ ಎಂದು ಎದೆಯೊಡಕೊಂಡು, ತರಲಿಕೇ, ಇದೇನಿ
ದ್ದೀತು, ಎಂದು ನಡುಗುತ್ತ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು,–
"ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಏನು ಮೋಸವಾಯಿತು! ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಎಂಥ
ಸಂಕಟ ಬಂತು! ಎಲಾ, ದುರಾತ್ಮಾ ಕಾಮಾ, ನೀನು ಎಂಥ ನಿರ್ದ
ಯನೋ, ಇಂಥ ಹೊಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ಯಾ ! ಎಲೈ ನಿರ್ಘೃಣ
ಮನಸ್ಕಳಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನಿನಗೆ ಈತನು ಅಂಥಾದ್ದೇನು ಮಾಡಿ
ದ ನೇ! ಪಾಪಾತ್ಮನಾದ ಚಾಂಡಾಳಾ ಚಂದ್ರಾ, ನಿನ್ನ ಹರಿಕೆ ಇಂದಿಗೆ
ಕೈಗೂಡಿತೇ ! ಈಗ್ಗೆ ತಣ್ಣಗಾದೆಯಾ ! ಮಲಯಮಾರುತಾ ಈಗ್ಗೆ
ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೇ ! ಇನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು
ಬೀಸು ! ಎಲೈ ಪುತ್ರವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ವೇತಕೇತೂ, ಮಗ ಸತ್ತದ್ದು ನಿ
ನಗೆ ಗೋಚರವೇ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ಬಯಲಾದಿ!
ತಪವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ನಿರಾಶ್ರಯವಾದಿ! ಸರಸ್ವತಿಯೇ, ಇಂದಿಗೆ
ನೀನು ಪತಿಹೀನಳಾದಿ ! ಸುರಲೋಕವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ
ಶೂನ್ಯವಾದಿ ! ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನೇ, ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು
ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿ! ನಿನ್ನನ್ನು ಆಗಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದೂ
ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಸಹ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು !
ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿಂದಲೇ ಬಂದೆನು ! ಇಂದು ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ
ಬಿಟ್ಟು ಅಪರಿಚಿತನಂತೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ನಿನಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನಿ
ಸಿತೆ ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಇಷ್ಟು ಬೇಸರವಾದ ಕಾರಣವೇನು ?
ಇನ್ನು ನಾನು ಯಾರ ಸಂಗಡ ತಿರುಗಾಡಲಿ ? ಯಾರ ಕೂಡ ಮಾ
ತಾಡಲಿ ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೊಗಲಿ ?
ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಮುಂದಗಾಣದವನಾದೆನು; ನಿರಾಶ್ರಿತನಾದೆನು;
ಸುಖಹೀನನಾದೆನು. ಮಿತ್ರನೇ, ಇಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ನನಗೆ

ಸ್ವಲ್ಪಾದರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೋ ! ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕಾ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಎತ್ತ ಹೋಯಿತು? ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವ ನಿನ್ನ ಸವಿಮಾತುಗಳು ಎತ್ತ ಹೋದವು ? " ಎಂದು ಕಪಿಂಜಲನು ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೆ, ನಾನು ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಅವಸರದಿಂದ ತೆಗ್ಗು ಮುಗ್ಗುಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ, ಓಡಿ ಬರುವಾಗ ನನ್ನ ಸೀರಿಯ ಸೆರಗು ಬಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹರಿಯಿತು; ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಆದಷ್ಟು ತ್ವರೆ ಮಾಡಿ, ಯಾರೋ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದೆನು. ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಮೃಣಾಲಗಳನ್ನೂ ಹರವಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಹತ್ತರ ಕಪಿಂಜಲನು ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ಇವನೇನು ನಿದ್ರಿತನೋ, ಮೂರ್ಛಿತನೋ, ಎಂದು ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ತೀರ ಸಮೀಪಕ್ಕೇ ಹೋದೆನು. ಕಪಿಂಜಲನು ಆತನ ಮೈತುಂಬ ಕರ್ಪೂರಚೂರ್ಣವ ತೊಡೆದು, ಕೊರಳೊಳಗೆ ಮೃಣಾಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆಯೆಲೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು; ಎದೆಗೆ ಎಡಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ತಾವರೆಯ ತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಬಲಗೈ ಚಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜೀವ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಈ ಪಾಪದ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದವು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಆ ಕಪಿಂಜಲನು ಅತಿ ದುಃಖದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಪುಂಡರೀಕನ ಕೊರಳಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆಬಿದ್ದು ಅಳಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಪುಂಡರೀಕನು ಸತ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೇ ಇಳಿದೆನು; ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲುಗವಿಯಿತು. ನಾನೂ ಆಗಲೇ ಸತ್ತು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು, ಆದರೆ ಮೂಢರ ಹೃದಯವು ಬಹು ಕಠಿಣವು, ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಯಾರು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು! ದುಃಖದ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ, ಹಲುಬಿ, ಹಂಬಲಿಸಿ, ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸಿ, ಪುಂಡರೀಕನು ಸತ್ತು ನಾನು ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು ನನ್ನದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ, ಇದು ಏನಾಯಿತೆಂದು

ಗೋಳಿಟ್ಟು, ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಕಾಂತಾ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ನಿಷ್ಕರುಣಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಬಂಧು, ಬಳಗದವರನ್ನು ತೊರೆದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು; ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿದಾಗ ಒಂದು ದಿನವೆಂಬುವದು ನನಗೆ ಒಂದು ಯುಗವಾಯಿತು. ಈ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳು, ಬೇಕಾದರೆ, ಇಂಥಾಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದುಚಿತವೇ? ಮಾತಾಡು, ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತವತ್ಸಲತೆ? ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸ್ವಲ್ಪಾದರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು. ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತ ದಾಸಿಯು, ದೀನಳು, ಅನಾಥಳು, ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ತೊತ್ತು; ಇಂಥವಳಿಗೆ ದಯೆ ತೋರಿಸುವದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು ಹೇಳು! ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಏನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಕೂಲಳಾದದ್ದೇನು? ಸುಮ್ಮನೇ ಇಷ್ಟು ಮುನಿಸು ಯಾಕೆ? ನಚ್ಚಿದವಳನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಲೋಕಾಪವಾದ ಬಾರದೆ? ಇದು ನಿಜವೇ ಸರಿ, ಸುಳ್ಳೇ ಅನುರಾಗ ತೋರಿಸಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯಿಂದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು! ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ಇನ್ನೂ ನಾನು ಜೀವಾ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕೇ! ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನೇ, ನೀನು ನನಗೆ ಇಲ್ಲದಾದದರಿಂದ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಬಂಧು, ಬಳಗ, ಇಹಲೋಕ, ಪರಲೋಕವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾದವು; ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟರು. ಏನಾಯಿತು ನನ್ನ ಜನ್ಮ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಎಂಥ ಪಾಪಿಷ್ಟಳು! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋದ ನನ್ನಂಥ ಕ್ರೂರಹೃದಯಳು ಇನ್ಯಾವಳಿರುವಳು! ನಿನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಅಂಥದೇನು ನನಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿತ್ತು! ನನ್ನ ಬಾಳ್ವೆ ಸುಡಲಿ! ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಶರಣ ಹೋಗಲಿ! ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಿ! ಯಾರು ನನ್ನ ಪ್ರಳಾಪ ಕೇಳುವರು? ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತ, ಆತನ ಗಲ್ಲವನ್ನೂ, ಹಣೆಯನ್ನೂ, ಹೃದಯವನ್ನೂ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ನೀನು ಬಹು ನಿರ್ದಯನು! ನಿಷ್ಠುರನು! ಇಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುವವಳನ್ನು ನೀನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲೊಲ್ಲಿ! ಇಂಥ ಕಲ್ಲು

ಮನಸ್ಸಿನವನೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯದೆ ಮೋಸ ಹೋದೆನು ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಜರಿದು, ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಎದೆಗೆ ಎದೆ ಹಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ, ಆತನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಸರವು ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ನಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಆ ಮಾತು ನೆನಪಾದದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಕಿಚ್ಚಿನೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೀಡಿಯಾಗಿ ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳಿಯೇ, ನೀನು ಸಹ ಇಷ್ಟು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿದಿಯಾ? ಕೊರಳು ಕೊಟ್ಟವರ ಕುತ್ತಿಗೆ ಕೊಯ್ಯಬೇಕೇ! ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವ ತನಕ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ! ಕಡೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕಠಿಣ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿ! ಕಪಿಂಜಲಾ, ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ; ತರಲಿಕೇ, ನಿನಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ! ಎಂದು ಭೂಮಿ ಬಗೆದು ಶೋಕಿಸಿದೆನು." ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹೇಳುತ್ತ ಆ ದುಃಖದ ಭರದೊಳಗೆ ಮೈಮರೆದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ನೆತ್ತಿಗೆ ನೀರು ಬಡಿದು, ಗಾಳೀ ಹಾಕಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಆ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ—"ತಾಯಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಇನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು! ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನಾದೆನು. ನಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಾತ್ಮನು. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಥೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಕೇಳಲಾರೆನು. ಯಾಕಂದರೆ ತೀರಿಹೋದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಥನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ, ಆ ದುಃಖಗಳು ಸುಹೃಜ್ಜನರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಹೊಸ ನೋವು ಮಾಡುತ್ತವೆ; ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದಿಟವಾಗಿ ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತೇವೋ ಏನೋ, ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಖಿನ್ನ ಮುಖಳಾಗಿ,—"ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಅಂಥ ಭಯಂಕರವಾದ ಇರುಳೊಳಗೇ ಹೋಗದ ಈ ಪಾಪಿಯ ಪ್ರಾಣವು ಇನ್ನು ಹೋಗುವದು ದೂರವು. ಯಮನು ಕೂಡ ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇಂಥ ಪಾಪಾತ್ಮಳಾದ ನಾನು ಕೊನೆಗೆ ಜೀವಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಯಿಸಿ, ತರಲಿಕೇ, ಇನ್ನೆಷ್ಟಂತ ಪ್ರಳಾಪಿಸಲಿ? ಏಳು, ಬೇಗನೇ ಕಾಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಚಿತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನ ಕೂಡ ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ." ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದೊಳಗಿಂದ ಶುಭ್ರ ಶರೀರದ ದಿವ್ಯಾಕೃತಿಯ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು, ಕಿರೀಟ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಟಕ-ಕುಂಡಲ-ಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು ಸರ್‍ರನೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ತನ್ನ ನಿಡಿದೋಳುಗಳಿಂದ ಪುಂಡರೀಕನ ಕಳೇವರವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ–"ಎಲೈ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಬೇಡ, ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಈತನ ಸಮಾಗಮವಾಗುವದು" ಎಂದು ತಂದೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು, ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋದನು. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಕೌತುಕಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಪಿಂಜಲನು ನನಗೆ ಉತ್ತರಸಹ ಕೊಡದೆ ತವಕದಿಂದೆದ್ದು, ಎಲೈ ದುಷ್ಟ ಅಂತಕಾ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೀ, ಎಂದು ನಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಆ ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ತಾನೂ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದನು. ನೋಡು ನೋಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಾರಾಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಕಪಿಂಜಲನು ಸಹ ಹೋದದರಿಂದಂತೂ ನನಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ದುಃಖವಾಯಿತು. ತರಲಿಕೆಯಂತೂ ಗದಗದನೆ ನಡುಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಇನ್ನು ಈಕೆ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆಂದು ಖಿನ್ನಳಾಗಿ, ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ನನಗೆ—"ಎಲೈ ರಾಜಕನ್ಯೇ, ಇದು ಹೇಳಲಸದಳವಾದ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು! ಬಂದವನು ದಿವ್ಯಪುರುಷನಿದ್ದನು; ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಂಥವರು ಆಡಿದ್ದು ಸಟಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದೇನೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಆತನ ಹಿಂದಿಂದೇ ಕಪಿಂಜಲನೂ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಯಾವಾತನು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನು ? ಪುಂಡರೀಕನ ಶವವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು? ಆತನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಸಾದವಚನ ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು? ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಕೈಯೊಳಗೇ ಅದೆ; ಬೇಕಾದಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. ಕಪಿಂಜಲನು ಜೀವದಿಂದಿರುವದರೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡದೆ ಇರನು. ಕಾರಣ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಮಾರ್ಗ ನೋಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಆಶೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಜೀವಾ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆಶೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರು ಏನು ಮಾಡರು ? ಬಳಿಕ ಅದೇ ಸರೋವರದ ದಂಡಿಯಮೇಲೆ, ಅಂದಿನ ಇರುಳು ಗಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ನನಗೂ ತರಲಿಕೆಗೂ ಒಂದು ಯುಗ ಕಳೆದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಅದೇ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು, ಆ ಪುಂಡರೀಕನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಅವನ ಕಮಂಡಲು, ವಲ್ಕಲ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ನಿಃಸಾರ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಬೇಕೇ ! ಎಂದು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ದೀನಬಂಧು ಪತಿತಪಾವನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶರಣಹೋಗಿ, ಆತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಮರುದಿನ ಈ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಶೋಕ ಮಾಡಿ, ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ, ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಮಾತು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆನು; ಆದರೂ ಮಗಳೆಂಬ ಕರುಳಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು

ಹಲವು ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಕಂಡು, ಕಡೆಗೆ ಆಶೆ ದೊರೆದು, ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಪ್ರಿಯನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಶೋಕದಗ್ಧವಾದ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಹಲವು ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಸವಿಸುತ್ತ, ಈ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ, ವನದೊಳಗಿನ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಈ ಗವಿಯೊಳಗೆ ತರಲಿಕೆ ಸಹಿತ ಅತಿತರ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಪಾಪಾತ್ಮಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಿಮ್ಮಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಫಲವೇನು? ನನ್ನಂಥ ನಿಂದ್ಯಳ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎಂದು ಮೋರೆಗೆ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೊದಲೇ ಆಕೆಯ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೂ, ಮಧುರಭಾಷಣಕ್ಕೂ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ, ಗೌರವಕ್ಕೂ, ಪ್ರಸನ್ನಹೃದಯನಾಗಿದ್ದನು. ಮೇಲಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸದ್ಭಾವ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಅವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಜನಿಸಿದರಿಂದ “ ತಾಯಿ ನೀನು ಪ್ರಿಯನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸತಕ್ಕವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಚರಿಸಿದಿ; ತಾಯಿತಂದೆ ಬಂಧುಬಳಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಿ; ಸಂಪತ್ತಿನ ಸುಖಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿ; ಕಷ್ಟಕಾರಕವಾದ ಈ ಅರಣ್ಯವಾಸವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನೂ ಕೈಕೊಂಡು ಕಾಯವನ್ನು ಕಂದಿಸಿದಿ. ಇನ್ನು ಉಳಿಯಿತೇನು? ಪತಿ ತೀರಿದನೆಂಬ ಶೋಕದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದು ಮಾತ್ರ ಮೂರ್ಖತನವು. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ, ಪ್ರಿಯನ ಸಲುವಾಗಿ ಆಗುವ ಶೋಕವೇದನೆಯನ್ನು ತಾನು ತಾಳಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುತ್ತದಲ್ಲವೆ, ಆದರಿಂದ ಸತ್ತ ಪ್ರಿಯನಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು ? ಸತ್ತವನು ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ಕರ್ಮಾರ್ಜಿತ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ

ದೋಷದಿಂದ ನರಕದೊಳಗೆ ಬೀಳುವರು. ಇನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದು ಸತ್ತವನಿಗಾಗಿ ಜಲಾಂಜಲಿದಾನ, ಪಿಂಡದಾನ ಮುಂತಾದವು ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆತನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ಯಾಗಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವದು. ಇಂಥದರಿಂದ ಉಭಯತರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಆತ್ಮಘಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಯಾವ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು? ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಪಂಡುರಾಜನು ಕಿಂದಮ ಋಷಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಮೃತನಾಗಲು, ಆತನ ಪತ್ನಿ ಕುಂತಿಯು ಜೀವಕೊಡದೇ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ ? ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿ ಮಡಿದ ಬಳಿಕ ಆತನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ಉತ್ತರೆಯು ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳೇ? ಈ ಮೇರೆಗೆ ದೇವದೈತ್ಯ-ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ತರುಣಿಯರು ಪತಿರಹಿತರಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆವು. ಮತ್ತೂ ಪುಂಡರೀಕನ ಸಮಾಗಮವಾಗುವದೆಂದು ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ಸಟೆಯಾಗದು. ಯಾಕಂದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆ ಹುಟ್ಟಿ ಆತನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೇ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಆತನನ್ನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಿದ್ದಾನೆ. ದೈವವು ಬಲವತ್ತರವು; ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದೈವಾಧೀನರೇ ಸರಿ. ಬಂದದ್ದನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಸಾರಮಾರ್ಗವು ಅತಿಗಹನವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹಲವು ತರದ ಎಡರುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಗಬೇಕು." ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯ ಮೃದುಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಪಡುವಣಗಡಲ ಮರೆಯಾಗಿ, ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಕಮಂಡಲದೊಳಗಿನ ಉದಕದಿಂದ ಕರಚರಣಮುಖ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನವನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ ವಲ್ಕ

ಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಎದ್ದು, ನೆರೆಯ ಝರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಿಗುರೆಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ, ಅದರಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮನದೊಳಗೆ ಆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ನೆನೆದು— " ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ವನವಾಸದೊಳಗಿನ ಗೆಳತಿ ತರಲಿಕೆ ಎಂಬವಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ? " ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು—" ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯವಂತನೇ, ಅಮೃತದಿಂದ ಅಪ್ಸರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಅದೇ ಕುಲದೊಳಗೆ ಮದಿರಾ ಎಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಾಜನಾದ ಚಿತ್ರರಥನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವರ ಉದರದಿಂದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಲಾವಣ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ನಾನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಓರೆಗೆಯ ಗೆಳತಿಯರು. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಒಂದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಗೀತಾದಿ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತೆವು; ಕೂಡಿಯೇ ಉಂಬುವೆವು, ಕೂಡಿಯೇ ಆಡುವೆವು, ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವೆವು. ನನ್ನ ಹೊರ್ತು ಆಕೆಗೆ, ಆಕೆಯ ಹೊರ್ತು ನನಗೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು, ಈ ನನ್ನ ದುಃಖದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ, ನಾನು ದು:ಖದೊಳಗಿರುವ ತನಕ ತಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗಳು ಈ ಮೇರೆಗೆ ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ, ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು ಬಹು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಕೆಯ ನೇಮವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೆನಸಿಕೊಂಡು, ಇರುವ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತಲ್ಲ ! ಎಂದು ಬಹಳ ಹಳಹಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದೆ, ಹೆಂಡತಿ ಮದಿರಾದೇವಿಯೂ ತಾನೂ ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ಷೀರೋದ ಎಂಬ ಕಂಚುಕಿಯ ಕೂಡ ನನಗೆ—" ಮಗಳೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ನಿನ್ನ ವರ್ತ

ಮಾನ ಕೇಳಿ ನಾವು ತಳಮಳಗೊಂಡೆವು. ಅದರೊಳಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಎರಡನೇ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು; ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬುದ್ಧೀ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಸಮರ್ಥಳು. ನಿನ್ನ ಹೊರ್ತು ಎರಡನೆಯವರಿಂದ ಆಗದು " ಎಂದು ನಿರೋಪ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ವಚನ ಗೌರವದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಗೆಳತಿಯು ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮುಂಜಾನೆ ಆ ಕಂಚುಕಿಯು ಸಂಗಡ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯು ಬಳಿಗೆ—"ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ದುಃಖಿತರಾದ ಪ್ರಿಯಜನರಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೋವಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀ ? ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿದ್ದರೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು " ಎಂದು ನಿರೋಪ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ನಿರೋಪ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ತರಲಿಕೆಯು ಅತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದ ಕೂಡಲೆ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಧವಲಿತವಾಗಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಯಿತು. ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ಮಗ್ಗಲು ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚುವ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ತಳಿರ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ವೈಶಂಪಾಯನ ಪ್ರಧಾನನೂ, ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಪತ್ರಲೇಖೆಯೂ ಆ ಅರಸುಮಕ್ಕಳೂ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರು ? ಎಂದು ಅವರನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿದ್ರೆಗೊಳಗಾದನು. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಎದ್ದು. ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಜಪಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಳು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಪ್ರಾತರಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಹರೆಯದ ಭವ್ಯಾಕೃತಿಯು ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು, ತರಲಿಕೆಯು ಬಂದು, ಇವನ್ಯಾರು ಎಂದು

ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ ಕುಳಿತಳು. ಬಳಿಕ ಆ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು, ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲೆಂದೂ ನೋಡದಂಥ ಸುಂದರಕಾಯದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು.

ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಜಪವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ—"ತರಲಿಕೇ! ನೀನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕಂಡಿಯಾ? ಆಕೆ ಸುಖದಿಂದಿರುವಳೇ? ನನ್ನ ಮಾತು ಮನ್ನಿಸುವಳೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ತರಲಿಕೆಯು—"ತಾಯೀ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಆಕೆ ಸುಖರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದಾಳೆ. ನಿನ್ನ ನಿರೋಪವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದ ನಿರೋಪವನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಆಕೆಯ ವೀಣೆ ಹಿಡಿಯುವ ಈ ಕೇಯೂರಕನೇ ಹೇಳುವನು. ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ ಕೂಡಲೆ, ಆತನು ಮುಂದೆ ಬಂದು—' ತಾಯೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯು ನಿಮಗೆ ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವದೇನಂದರೆ 'ತರಲಿಕೆಯ ಕೂಡ ನೀವು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೋಪವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ, ಅಥವಾ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೋ, ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪ್ರೇಮಭರಿತವಾದದ್ದೆಂದು ನಿನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದೂ ಇಂಥ ನಿಷ್ಠುರ ನಿರೋಪ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಗೆ ಏನು? ಮಧುರ ಮಾತಿನ ಮಾನಿನೀ, ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಕಠೋರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು? ಸುಹೃಜ್ಜನರ ದುಃಖದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖದ ಆಶೆಯೂ ಶಾಂತಿಯೂ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯವು? ಸೂರ್ಯನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮ್ಲಾನವಾದ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಯು ಸಹ ಖಿನ್ನವಾಗಿ ಸುಖತೊರೆಯುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುಮ್ಮನಿರುವರೇ? ಪ್ರಿಯನ ವಿರಹದಿಂದ ದುಃಖಿತ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮನೆಯಾದ

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪುರುಷನನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಬಗೆ ಯಾವದು ? ವಿರಹ ದುಃಖ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ನೀನು ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಸಣ್ಣಿಸಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವಾಗಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಆ ಮಾತು ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ತೆಗೆಯಬೇಡ. ನನ್ನ ಜೀವವು ನಿನ್ನ ಕೂಡ ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.' ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಕೈಮು ಗಿದು ಕಾಲುಬಿದ್ದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು " ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮನದೊಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ, "ನೀನು ಹೋಗು, ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರು ತ್ತೇನೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ—"ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜ ಕುಮಾರನೇ, ನೀನು ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ರಾಜಧಾನಿಯುಂಟು; ಕಿಂಪುರುಷರೂ ಗಂಧರ್ವರೂ ಇರುವ ಕೌತು ಕದ ಸುಂದರ ಲೋಕವು ಅದು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ. ದಾರಿ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ತಮಗೆ ಶ್ರಮವಾಗದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತಿ ದ್ದರೆ, ಆ ಅಪೂರ್ವ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೆರ ವೇರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾವು ಪಾತ್ರರೆಂದು ಮನವ ರಿಕೆಯಾದರೆ, ನೀವು ದಯೆಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು, ಕಾದಂಬರೀ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಹಟವನ್ನು ನಿರಸನ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ನಾಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುತ್ವ ಘಟಿಸಿತು; ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾದಾಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಸ್ವಸ್ಥವಾ ಗಿದೆ; ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಶೋಕವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಸಜ್ಜನರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ದುಃಖಿ ಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರ

ಗುಣೋದಯವು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಸುಖ ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರವಾಗಿರುತ್ತದೆ " ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—" ತಾಯೀ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದಾಗಿನಿಂದ ಈ ದೇಹವು ನಿನ್ನದಾಗಿದೆ; ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು " ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಸಂಗಡ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಗಮನ ಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ, ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಕನಕತೋರಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಏಳು ಚೌಕುಗಳೊಳಗಿಂದ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿಯುವ ಕಂಚುಕಿಗಳು ಓಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿ ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಲು, ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೊಡನೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಇದ್ದರು; ಪುರುಷರ ಸಂಪರ್ಕ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಮಯವಾದ ಎರಡನೇ ಲೋಕವೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು.

ಆ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನೆರೆದಿದ್ದ ನೂರಾರು ದಾಸಿಯರು ತಟ್ಟನೆ ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯು ಕುಳಿತ ಮಂಟಪದ ಹತ್ತಿರ ಹೋದನು. ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ನೂರಾರು ಸುಂದರ ಕನ್ಯೆಯರು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಬಡನಡು ಬಳುಕುವ ಚೆನ್ನೆಯರಿಬ್ಬರು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಾವಿನ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೂಳ್ಪರಿದು ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೆಗವಿ ಢಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು, ಹಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರು

ಸಂದಣಿಗೊಂಡು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ; ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ರೇಸಿಮೆಯ ದಿಂಬುಗಳಿಗೆ ಆತು ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕೇಯೂರ ಕನ ಕೂಡ-"ಆತನು ಯಾರು? ಯಾರ ಮಗನು? ಎಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಿನ ವನು? ಆತನ ಹೆಸರೇನು? ಏನು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು? ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿದಿಯಾ? ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿ? ಅವ ನಿಗೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಗುರುತಾಯಿತು? ಆತನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನೋ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಏನು ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು?" ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನೋಡಿದನು.

ಲೋಕೋತ್ತರ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಳಾಗಿ, ರೂಪಯೌವನಸಂಪ ನ್ನಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೋಡುವಂಥ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾವು! ಇದೇನು ಕಾದಂಬರಿಯ ರೂಪವೋ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲಾವಣ್ಯದ ನಿಧಿಯೋ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋ ಚಿಸುತ್ತ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಆದರದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುವ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಆತನ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ಕಂಡು ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ತನಕ ಕೆಯೂರ ಕನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಈತನೇ ಆದಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಚಿರಗಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಅವಳ ನೇತ್ರಗಳು ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾದವು; ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು: ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನಡುಗೂ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಇದರಂ ತೆಯೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೂ ಕಾಮಭಾವಗಳಾದವು.

ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಆನಂದಭರಿತಳಾಗಿ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು, ಅವಳು ಈಕೆ ಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು—" ಸಖೀ

ಕಾದಂಬರೀ, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವಲಯಾಂಕಿತ ಪೃಥ್ವಿ ಯನ್ನು ಆಳುವಂಥ, ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜರನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂಥ ತಾರಾಪೀಡನೆಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲಿಯಷ್ಟೆ; ಆತನ ಮಗನು ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು. ಈ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥ ಹೊರಟು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ದರ್ಶನವಾದ ಬಳಿಕ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಈತನಿಗೂ ನನಗೂ ಬಂಧುತ್ವ ಘಟಿಸಿತು; ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ವಿರಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಈತನು ತನ್ನ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಚತುರನಿದ್ದು ಅನುಕೂಲತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂಥ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಕಾಯುವಂಥ, ನಿಷ್ಕೃತ್ರಿಮ ಅಂತಃಕರುಣವುಳ್ಳಂಥ ಪುರುಷನು ದೊರೆಯುವದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಆದದರಿಂದ, ಈತನನ್ನು ನೋಡಿ ರೂಪದ ನಿರುಪಮತ್ವವನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಯೋಗ್ಯನಿವಾಸವನ್ನೂ, ಸತ್ಪತಿ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಸುಖರೂಪವನ್ನೂ, ದೇವಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದ ಮೇಲನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನೂ, ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಸಕಲ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಜಾಣ್ಮೆ ಔದಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೀನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ತಿಳುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ಎಂದು ನಾನು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನನ್ನು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಆದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ದರ್ಶನವಾದದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನಾಚಿಕೆಗೆ ಇಂಬುಗೊಡದೆ, ಪರಿಚಯುವಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ತೋರುವ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸ್ವಭಾವ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಹುಟ್ಟುವ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೂಡ ವರ್ತಿಸಿದಂತೆಯೇ ಈತನಕೂಡ ವರ್ತಿಸು. ಈತನು ನಿನ್ನ ಆಪ್ತನು. ” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿದನು. ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕಡು ಮಮತೆಯ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ, ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗುತ್ತ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತು ಕುಳಿತ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೇ ನೋಡಹತ್ತಿದರು.

ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ದಾಸಿಯರು ತವಕದಿಂದ ತಂದಿಟ್ಟ ಮಣಿಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯರು ಅಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವೇಣು ವೀಣಾ ಮೃದಂಗ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ, ಗಾನಗಾರ್ತಿಯರ ಗಾಯನವನ್ನೂ, ಸ್ತುತಿಪಾತಗೈಯುವ ಸುಂದರಿಯರ ಜಯಜಯಕಾರವನ್ನೂ ಕಣ್ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದರು.

ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಎದ್ದು ದಾಸಿಯರು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಪನ್ನೀರು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಾನೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಾಲ್ತೊಳೆದು ಮೇಲುದದಿಂದ ಒರಸಿ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ ಮದಲೇಖೆ ಎಂಬವಳು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕೋಮಲ ಹಸ್ತವ ಚಾಚಿ ಆತನ ಕಾಲಹೆಬ್ಬೆರಳು ಹಿಡಿದು ಚನ್ನಾಗಿ ಪನ್ನೀರಿಂದ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸೀರಿಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರಸಿದಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ತನ್ನ ಎಡದೋಳು ಹಾಕಿ, ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಬಂದ ಆಕೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಬಲಗೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಿದ್ದಿ, ಸುಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಸಖಿಯು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದೊಂದು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ನಾಚುತ್ತ ಸುಖರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ನೆನನೆನಸಿ ಅಂತಃಕರುಣದೊಳಗೆ ಶೋಕಾವಿಷ್ಟಳಾಗಿ ಅವಳ ಮೋರೆ ನೋಡುತ್ತ, ನಡುನಡುವೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಖವನ್ನು ಓರಿ ನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿನೋಡಿ ಆತನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತಳಾದಳು. ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೋದಬಳಿಕ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲಸುವಾಗಲು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು— "ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಮೊದಲು ಅವನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡು'' ಎಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡುತ್ತ, ಕಾದಂಬರಿಯು—'' ಅವರಾ ನನ್ನಾ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂಕುಚಿತಳಾಗುತ್ತೇನೆ; ನೀನೇ ಈ ತಾಂಬೂಲ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು. ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿಯಲು ಅವಳು ಕಾದಂಬರಿಗೆ "ನೀನೇ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು" ಎಂದು ಬಹಳ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಳು. ಆದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಅಂಜುತ್ತ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ತಾಂಬೂಲದ ಕೈಯನ್ನು ಸಾವಕಾಶ ಚಾಚಿದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿನಯದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುಬಿದ್ದು ಕೈಯೊಡ್ಡಲು, ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಆತನ ವಶಮಾಡುತ್ತಾಳೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಅವನ ಕೈಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟು. ಸ್ಪರ್ಶ ಸುಖದಿಂದ ಅತಿ ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿ, ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಎರಡನೇತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಯು ಬಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ—"ತಾಯಿಾ ಆಯುಷ್ಮತೀ, ಚಿತ್ರರಥರಾಜನೂ ಮದಿರಾದೇವಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲುತ್ಕಂಠಿತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಅತ್ತ ಹೋಗಲನುವಾಗಿ—" ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಇನ್ನು ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕು? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮನದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವೇ ಇವನಿಗೀಗ ಮಂದಿರವಾಗಲು, ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವೇಕೆ? ಎಂದು ತುಸುನಕ್ಕು,—" ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುವ ಬಗೆಯೇನು ? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ, ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿದ್ಧತೆಯುಂಟು." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು— "ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಸಾದದ ಬಳಿಯ ಪ್ರಮದವನದೊಳಗಿನ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ

ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಯ ಗೃಹದೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇರಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೊರಬಿದ್ದು ಕೇಯೂರಕನು ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸರ್ವ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು, ಒಬ್ಬ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನೇರಿದಳು.

ಪ್ರಾಸಾದದ ಶಿಖರವನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ, ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಒರಗುವಳು; ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಳತಿಯು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವಳು; ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು—" ಈತನನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದೂ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅಪರಿಚಿತನನ್ನು ಬಯಸುವದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ಶಂಕಿಸಿದೆನೇ! ಹತ್ತರಿರುವ ಗೆಳತಿಯರು ನನಗೆ ಮಾತು ಇಟ್ಟಾರೆಂಬದನ್ನು ಬಗೆದೆನೇ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಪುರುಷನ ಮನಸ್ಸು ಹ್ಯಾಗಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆನೇ? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಿಸಿದೆನು; ಎಂಥ ಮೂಢಳು ನಾನು! ಗುರುಹಿರಿಯರ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನೂ ಜನರು ಏನೆಂಬುವರೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆದೆನು; ಇಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡೆನು; ಮೋಹದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟೆನು; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆನು; ನಾನು ಎಂಥ ಮಂದಮತಿಯು! ಈ ನನ್ನ ದಡ್ಡತನವೂ ಮರುಳುತನವೂ ಈ ಚತುರ ಸಖಿಯರಿಗೂ ಮದನವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ತಿಳಿಯವ್ರೋ ? ಅಲ್ಪಪುಣ್ಯಾದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ತರದಿಂದ ಗತಿಗೆಟ್ಟೆನು; ಈ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದರೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೇನೆಂದಾರು ? ಗಂಧರ್ವರೇನೆಂದಾರು ? ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಕಾಮನಂತೂ ಕ್ರೂರಂಬುಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ನನ್ನ ಎದೆ ಹೋಳುಮಾಡಿದನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ

ದುಃಖಪಡ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನೇಮವೇನಾಯಿತು! ಕೇಯೂರಕನ ಕೂಡ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ದೊಡ್ಡಸ್ತನದ ಪ್ರತಿನಿರೋಪಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆನೇನು! ಈಗ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಗಾದೆನೇನು! ನಾನು ಎಂಥ ಚಂಚಲಮನಸ್ಕಳು!'' ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ನಾಚಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ''ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾನೇ? ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾನೇ?'' ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ, ಚಟ್ಟನೇ ಎದ್ದು, ಕಿಡಿಕಿಯ ಜಾಳಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ಮರಮರಳಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು.

ಅತ್ತ ಆ ರಮಣೀಯ ಮಣಿಮಯಗೃಹದೊಳಗೆ, ಮೃದುವಾದ ತಿವಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ರತ್ನಗಂಬಳೀ ಹಾಕಿ, ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಕಾಲುಚಾಚಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದನು; ಕೇಯೂರಕನು ಪಾದಸಂಹಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಕುಶಲ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವೀಣಾಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ಶೃತಗೊಳಿಸಿ ಬಾರಿಸುತ್ತ, ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡನೇ ಹೃದಯವೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ—'' ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಲಾಸಗಳು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಎಳಕೊಂಡವು! ಓರೆ ನೋಟದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ನಾನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಮುಸುಕಿನೊಳಗೆ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು ನಾಚಿ ಮೋರೆದಿರುವುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ? ಕಾಮಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿಯೋ? ತಿಳಿಯದು '' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ '' ಮೋಹಿತಳಾದದ್ದೇ ನಿಜವಾದರೆ ಮನ್ಮಥನೇ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿ, ನನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಈಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಫಲವಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಎದ್ದು ಕುಳಿತು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಕೂಡ ಪಗಡಿ, ಚದುರಂಗ, ವಾದ್ಯವಾದನ, ಗಾಯನ, ಸುಭಾಷಿತ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತುಗಳೆದ ಬಳಿಕ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು, ಉಪವನದೊಳಗೆ ವಿಹರಿಸಿ, ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುವ ನೆವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಬಂದು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಿರುಗಿ ಬಂದಳೆಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಸೌಧಾಗ್ರದಿಂದಿಳಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಾಗ್ಯೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಇತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಆ ಕ್ರೀಡಾಶೈಲದ ಶಿಖರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವಕರು ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದದ್ದು ಸೂಚಿಸಲು, ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾ ದೇವತಾರ್ಚನ ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಕತ ಮಣಿಯ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಸ್ಥ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯಾದ ಮದಲೇಖೆಯೂ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಗೆಳತಿ ತರಲಿಕೆಯೂ ಹಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನೊಡಗೂಡಿ, ಛತ್ರ ಚಾಮರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತದ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಅಂಗರಾಗ ದ್ರವ್ಯ ತುಂಬಿದ ಕರಡಿಗೆಗಳನ್ನೂ, ತಮಾಲಿಕೆ ಎಂಬವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಲತೀ ಕುಸುಮದ ಹಾರತುರಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂಜಿನಂಥ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಎರಡು ಬಿಳೀ ಶೆಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಶೋರ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನೂ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಪೊಂಬರಿವಾಣದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಮಡಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರುವ ಮದಲೇಖಾ-ತರಲಿಕೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ಎದ್ದು, ಆದರದಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮದಲೇಖೆಯು ಅದೇ ಶೀಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು, ಬಳಿಕ ಎದ್ದು ಕರಡಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಗೆ ತಾನೇ ಪೂಸಿ, ಅವೆ

ರಡೂ ಕಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಹೊದಿಸಿ, ಪೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಮುಂಡಾಸದಲ್ಲಿ ತುರಾಯಿ ಇಟ್ಟು, ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು—“ ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ಈ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತರಾಗದವರು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯವೇ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಸುಸ್ವಭಾವವೂ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಹಾರವೂ ಯಾರನ್ನು ಒಲಿಸವು? ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಇಂಥ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅನುಚಿತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸಖಿ ಕಾದಂಬರಿಯು—“ತಾನಾಗಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರುಣವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾದವನಿಗೆ ಏನು ಕೊಡಬೇಕು ? ಪ್ರಥಮಾಗಮನದಿಂದಲೇ ಮಹದುಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ? ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಿದವನ ಆಗಮನದ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಯಾತರಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು?” ಎಂದು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಈ ಮುಕ್ತಾಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ನೆವದಿಂದ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಾಣಿಕೆಯು ಅವಳ ವೈಭವದ್ಯೋತಕವೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ತಮ್ಮಂಥವರು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವದೇ ದುರ್ಲಭವಿದ್ದು ತಾವು ಬಂದಿರಲೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತಕ್ಕ ಸತ್ಕಾರವಾಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾಪರಾಧಳೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಮಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮೋಸಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲೆಂತಲೂ, ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಳೆಂತಲೂ ನಾವು ತುಂಬಾ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ಸಮುದ್ರನಾಥನು ತನ್ನಿಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮುತ್ತುಗಳೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಈ ಹಾರ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಶೇಷವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ವರುಣನಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆ ವರುಣನು ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಸನ್ಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು; ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದನು; ಅಂಥ ಈ ಹಾರಕ್ಕೆ ತಾವು ತಕ್ಕವರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕಾದಂಬರಿಯು

ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಮಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಗುಣರೂಪವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತ ರಾದ ತಮ್ಮಂಥ ಪುರುಷರು ಇಂಥ ಕ್ಲೇಶಕಾರಕವಾದ ಜಡಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಹಾರವನ್ನು ತಾವು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾವು ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾದರೆ, ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಳೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಈ ತರಲಿಕೆಯ ಕೂಡ—"ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರೀತಿದಾನವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸೀ ಕಂಡಿಯಾ" ಎಂದು ತಮಗೆ ನಿರೋಪ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೊರಳೊಳಗೆ ಆ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದಳು."

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಕೆಯ ಜಾಣ್ನುಡಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು,—"ಎಲೈ ಮದಲೇಖೆಯೇ, ನೀನು ಬಹು ಚತುರಳು. ಹೆರವರಿಗೆ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲುವದು. ಮಾತಾಡಗೊಡದೇ ಮಾತಾಡುವ ಇಂಥಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿ? ಮಾನಿನೀ, ನಿಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯದ ಮುಂದೆ ನನ್ನದೇನು ಸಾಗೀತು? ಅದೇ ನನ್ನನ್ನು ತೀರ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನೀವೇ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹೇಳ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಯಾರು ದಾಸರಾಗರು?" ಎಂಬ ಆದರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಮದಲೇಖೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು.

ಬಳಿಕ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇವಕರು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಅಂಚೆದುಪ್ಪಳದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದನು. ಆಗ ಕೇಯೂರಕನು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು—"ಜೀಯಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು" ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರೊಡನೆ ಮದಲೇಖೆಯ ಮುಂಗೈದಂಡೆವಿಡಿಯುತ್ತ, ಬೇಸರದಿಂದ ಛತ್ರಚಾಮರಗಳನ್ನು ಓರೆಮಾಡುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಕೊರಳೊಳಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳೀ ಸರ ಒಂದನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಲ್ಪ-ವೃಕ್ಷದ ಶ್ವೇತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅತಿವಿನಯದಿಂದ ತಲೆವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮದಲೇಖೆಯು ಎಷ್ಟು ಅಗ್ರಹಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಕೇಳದೆ, ಆತನೂ ನೆಲದಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತನು. ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸಂಗಡ ಬಂದ ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲರು ಕೆಳಗೇ ಕುಳಿತರು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು-"ದೇವೀ, ಕಾದಂಬರೀ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆನಿಮ್ಮ ಸುಸ್ವಭಾವವೂ ನಿರಭಿಮಾನತೆಯೂ ಸೌಜನ್ಯವೂ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗುಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅವಲೋಕನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆನಂದಪಡುವವನು ನಾನು; ಇನ್ನು ನೀವೇ ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಧನ್ಯನೇ ಸರಿ." ಎಂದು ಕೃತಾರ್ಥಭಾವವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದದ್ದನ್ನು ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡಲು, ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಮದಲೇಖೆಯೂ ಆತನ ವಿನಯೋಕ್ತಿಗೆ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಿತರಾಗಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ತೆಗೆದು, ತಾರಾಪೀಡ ದೊರೆಯು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ; ವಿಲಾಸವತೀ ರಾಣಿಯು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ? ಶುಕನಾಸ ಪ್ರಧಾನನು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೂರವದೆ? ಹ್ಯಾಗದೆ? ಭರತಖಂಡದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹ್ಯಾಗದೆ? ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವು ರಮಣೀಯುವದೆಯೋ ಹ್ಯಾಗೆ ಎಂದು ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಆತನು ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಇಂಥ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತುಗಳೆದು; ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿ

ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಸಜ್ಜಿವನೆಯೊಳಗೆ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಇತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರಭಿಮಾನತೆಯನ್ನೂ, ಅಭಿರೂಪವನ್ನೂ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವತ್ಸಲತೆಯನ್ನೂ, ಮದಲೇಖೆಯ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೂ, ಸೇವಕರ ಮಹಾನುಭಾವತೆಯನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಕಿಂಪುರುಷ ದೇಶದ ರಮ್ಯತನವನ್ನೂ ಮನದೊಳಗೆ ನೆನಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ನಿಮಿಷದಂತೆ ಇರುಳು ಗಳೆದನು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರನು ಅಸ್ತನಾಗಿ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನ ತಂಗಾಳಿಯು ಮಕರಂದವನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯ ಹತ್ತಿತು; ಸೊಡರುಗಳು ಬೆಳ್ಳಗಾದವು; ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಕಾಣದಾದವು; ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಣದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರವುತ್ತಬಂದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶಿವಸ್ಮರಣೆಯೊಡನೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಳನಮಾಡಿ, ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ—"ಎಲೈ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಎದ್ದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಎದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡಿ ಬಾ." ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ಆ ಮೇರೆಗೆ ಕೇಯೂರಕನು ನೋಡಿ ಬಂದು—"ಸ್ವಾಮೀ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಂದರಪ್ರಾಸಾದದ ಕೆಳಗಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಡಪದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಕಟ್ಟೆಯಮೇಲೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ" ಎಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನತಕ್ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗಲು, ಅಷ್ಟರಿಂದೇ ಅವಳು ರಾಜಪುತ್ರನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು—"ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಾರನು; ಆದರೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ, ಹಿಂದೆ ಬಂದ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಇವನ ಗೊತ್ತುಹ

ತ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಹಳ ದು:ಖವಾಗುತ್ತಿದ್ದೀತು ? ಆದದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ದೂರ ಹೋಗುವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ, ಪದ್ಮಿನಿಯೂ ಸೂರ್ಯನೂ ಇರುವಂತೆ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಮಾಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು." ಎನಲು ಕಾದಂಬರಿಯು—" ಅಕ್ಕಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಅಂಕೆಗೊಳಗಾದ ಈ ಹೊತ್ತು ಈತನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲಳಾಗ ಸಮರ್ಥಳೇ?" ಎಂದು, ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೊದಲು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ನಮಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ, ಕಣ್ತುಂಬ ನೀರು ತಂದು—"ದೇವೀ ಕಾದಂಬರೀ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವದೇನು ? ಬಹಳ ಮಾತಾಡುವವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಆದರದಿಂದ ಆಲಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ಸೇವಕರೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಣಿಸಿ, ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ನಿರೋಪ ಕಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು." ಎಂದ ಹೇಳಿ ಕನ್ಯಾಂತ:ಪುರದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹೊರ್ತು ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆತನ ಹಿಂದಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತ ವಿನಯದಿಂದ ಆತನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ತನಕ ಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ಆ ಹೆಂಗಳೆಯರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗ ಹೇಳಿ, ಕೇಯೂರಕನು ತಂದ ಅಶ್ವವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ, ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನಿಳಿದು ಪಯಣಗತಿಯಿಂದ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಕೂಡ, ಆತನ ಹೃದಯವೇ ಕಾದಂಬರೀಮಯವಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಎತ್ತನೋಡಿದರೂ ಆತನಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿದಳು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆತನ ಸೇನೆಯು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಡಿದು ಬಂದು, ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಡುಗೊಂಡಿತ್ತು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನ

ಸಂಗಡ ಬಂದ ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರರನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿ, ತನ್ನ ಪಾಳಯದೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ಜನರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಹತ್ತಿದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವರ ಶರಣುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಆನಂದದ ನೋಟದಿಂದವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ಪಟಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬಂದ ಯಾವತ್ತೂ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ದರ್ಶನಲಾಭಕೊಟ್ಟು ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ವೈಶಂಪಾಯನ ಪತ್ರಲೇಖೆಯರ ಕೂಡ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಇಂಥಾಕೆ ಕಾದಂಬರಿ ಇಂಥವಳು, ಮದಲೇಖೆ ಇಂಥವಳು, ತಮಾಲಿಕೆ ಇಂಥಾಕೆ, ಕೇಯೂರಕ ಇಂಥವನು, ಗಂಧರ್ವಲೋಕವಿಂಥಾದ್ದು ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೊತ್ತುಗಳೆದನು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಕೇಯೂರಕನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಸಂಗಡ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು, ದೂರಿಂದಲೇ ತಲೆಬಾಗಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದಿಸಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ, ಆನಂದದಿಂದ “ಕೇಯೂರಕಾ, ಯಾವಾಗ ಬಂದಿ ಬಾ. ” ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು, ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ—“ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸುಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಳೇ ? ” ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹ್ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಕೇಯೂರಕನು—“ ಜೀಯಾ, ತಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ಸರ್ವರು ಸುಖರೂಪ ಇರುವರು. ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಕಮಲಪತ್ರದ ಪುಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಅದರೊಳಗಿನ ಪಚ್ಚದ ತೆನೆಗಳನ್ನೂ, ಕೇದಗೀಬಣ್ಣದ ವೀಳೆದೆಲೆಗಳನ್ನೂ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರವನ್ನೂ, ಕಸ್ತೂರಿಬೆರಿಸಿದ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮವನ್ನೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿ, “ಸ್ವಾಮೀ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ನೆನಿಸುತ್ತಾಳೆ ಮದಲೇಖೆ, ತಮಾಲಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಒಡೆಯರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ನನ್ನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ—“ ನಿನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ನೋಡದ ಹೆಂಗಳೆಯರೇ

ಧನ್ಯರು; ಯಾಕಂದರೆ ನೀನು ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಇದ್ದಾಗ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ಚಂದ್ರನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂತೆ ತಣ್ಣಗೆ ಸುಖಕೊಡುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಅವೇ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ನೀನು ಅಗಲಿದ ಕೂಡಲೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳ ಹಾಗೆ ತಾಪವನ್ನೂ ದು:ಖವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಿನ ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಅಮೃತಮಯವಾಗಿತ್ತು; ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಗಂಧರ್ವನಗರವು ಹಾಳುಸುರಿಯುತ್ತದೆ; ನಾನು ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವಳಾದಾಗ್ಯೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೆನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದದರಿಂದ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು " ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿರುವಳು. ಎಂದು ಹೇಳಿ, " ಈ ಶೇಷವೆಂಬ ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ತಾವು ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದಿರಿ, ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂದು ತನ್ನ ಸೆಲ್ಲೆಯ ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮುಂದಿಟ್ಟನು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—" ಇದೆಲ್ಲ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೃಪೆಯ ಫಲವು; ನಮ್ಮಂಥ ಬಡ ಸೇವಕರ ನೆನಪು ಕೃಪೆಯ ಹೊರ್ತು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹ್ಯಾಗಾದೀತು; ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಅಂತ:ಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವಿದು " ಎಂದು ಆ ಪರಿಮಳಿಸುವ ಪಚ್ಚದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತ:ಕರಣದೊಳಗಿನ ಪ್ರೇಮರಸವಿದೆಂದು ಆ ಅಲ್ಹಾದಕಾರಕವಾದ ವಿಲೇಪನದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಸವಿದು, ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕೇಯೂರಕನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಎಡದೋಳು ಹಾಕಿ, ಅವನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ, ಗಂಧಮಾದನವೆಂಬ ಆನೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ಕ್ಷಣ

ಹೊತ್ತು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಮಲ ತೃಣಗ್ರಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಅದರ ಬೆನ್ನಮೇಲಿನ ಜೂಲು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿದು ಓರೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಅದನ್ನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಸರಿಸಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಗೋಣ್ಗೂದಲು ಗಳನ್ನು ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ, ಸೇವಕರ ಕಡೆಗೆ ಮುಖದಿ ರುವಿ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸನ ಇಂಗಿತವನರಿದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೂರ ಹೋಗಲು ಕೇಯೂರಕನೊಬ್ಬನೇ ಹತ್ತಿರ ಉಳಿದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹೆಡಕಿನ ಮೇಲೆ ತೋಳು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೈಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಕೌತುಕದಿಂದ—ಕೇಯೂರಕಾ, ನಾನು ಹೊರಟು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಆ ಗಂಧರ್ವರಾಜಮಂದಿರದೊಳಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತ ವೇನು? ಕಾದಂಬರಿಯು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೊತ್ತು ಗಳೆವಳು? ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು? ಮದಲೇಖೆ ಏನು ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರಕನು "ಸ್ವಾಮಿ, ಆಲಿಸಬೇಕು. ತಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಕನ್ಯಾಂತ:ಪುರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕುದುರೆಯ ಖುರಪುಟದಿಂದೆದ್ದ ಕೆಂಧೂಳಿ ಕಾಣುವ ತನಕ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅದು ಕಾಣದ ಹಾಗಾದ ಬಳಿಕ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ ಮದಲೇಖೆಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ತಾವು ಹೋದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ದುಗುಡದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸಭಾಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಕುಳಿತು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸೆನಿಸದ ಕಾರಣ ತಾವು ಇಳುಕೊಂಡ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತವನ್ನು ಏರಿ,—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತ ಮರಕತ ಮಣಿಯ ಶಿಲಾಜಿತವಿದೇ ಅಲ್ಲವೇನೆ! ಆತನು ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದೆಡೆಯು ಇದೇ! ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತನು ಪ್ರಭುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು! ಅವನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಫಟಿಕದ

ಜಗುಲಿಯು ನೋಡು! ಇದೇ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನಲ್ಲವೇ!" ಎಂದು ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಒಡೆಯರ ವಿಲಾಸಸ್ಥಾನ ಗಳನ್ನು ನೋಡಿನೋಡಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇರುಳು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಡು, ಸಜ್ಜೆವನೆಗೆ ಬಂದು, ತಲೆನೋವಿನಿಂದಲೂ, ದಾಹಜ್ವರದಿಂದಲೂ, ಮನೋವ್ಯಥೆಯಿಂ ದಲೂ ವ್ಯಾಕುಲಳಾಗಿ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ, ಕಷ್ಟದಿಂದ ಇರುಳುಗಳೆದು, ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸುದ್ದಿ ತಿಳುಕೊಂಡು ಬಾ! ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಹು ಆತುರದಿಂದ ಕಳಿಸಿರುವಳು ಎಂದು" ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೇಯೂರಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆತುರತೆಯಿಂದ 'ಕುದುರೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ, ಕುದುರೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ' ಎನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನ ರಾಹುಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅಶ್ವಸೇವಕರು ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕೂಡಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ದಂಡು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸಂಗಡ ಸೇವಕರನ್ನು ಕರಕೊಳ್ಳದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು, ಅತಿ ತ್ವರೆ ಯಿಂದ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂದಿರದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ಮೊದಲು ಪತ್ರಲೇ ಖೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ, ಬಳಿಕ ತಾನೂ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ಅವನು ಪತ್ರ ಲೇಖೆಯೊಡನೆ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು—"ಜೀಯಾ, ಮತ್ತಮಯೂರಕವೆಂಬ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಮಲವನ ವಾಪಿಕೆಯ ದಂಡೆಯ

ಹತ್ತಿರ ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ'' ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಕೇಯೂರಕನು ತನಗೆ ಆ ಸ್ಥಳದ ಮಾರ್ಗವು ಗೊತ್ತು ಇದ್ದದರಿಂದ ಅತ್ತ ಕಡಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಅವರು ಪ್ರಮದವನದೊಳಗಿನ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಎದುರಿಗೆ ಸೊಂಪಿನಿಂದಲೂ ತಂಪಿನಿಂದಲೂ ಹಚ್ಚಗೆ ಶೋಭಿಸುವದೊಂದು ಕದಳೀವನವನ್ನು ಕಂಡರು. ಅದರ ನಡುವೆ ಆ ಹಿಮಗೃಹವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಸೇವಕರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಎಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಓಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆಗ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆಃ—ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ದಾಸಿಯರು ಶೀತೋಪಚಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನಳವಡಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಹಿಮಗೃಹದ ನಡುವೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಅದು ಚಳಿಬೆಟ್ಟದೊಳಗಿನ ಗವಿಯೋ, ಮಾಗೀ ಕಾಲದ ಇರುಳೆಡೆಯೋ, ಮಳೆಗಾಲದ ನೆಲಮನೆಯೋ, ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತಂಪು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುತ್ತಿರುವ ನೂರಾರು ಜಲಯಂತ್ರಗಳ ತುಂತುರ್ವನಿಗಳು ಮಂಜು ಗವಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು; ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯುವ ತಂಗಾಳಿಯು ಕದಂಬಪುಷ್ಪಗಳೊಳಗಿನ ಪರಾಗವನ್ನು ತಂದು ಹರವುತ್ತಿರುವದು; ಅರಳಿದ ಹೂವಿನ ತನಿಗಂಪಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುದುಂಬಿಗಳೆರಗಿ ಜೇಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಪೂಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದಲೂ ಕುಡಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅರಳ ಮೊಗ್ಗೆಗಳಿಂದಲೂ, ತೆನೆಗಳಿಂದಲೂ ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವ ತರತರದ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಕಿಡಿಕೆಗಳೊಳಗೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿರುವವು. ಇವೆಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶೀತೋಪಚಾರದ ಸೊಬಗನ್ನು ನಡುವೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅಂಗಾಲಿನಿಂದ ನಡುನೆತ್ತಿಯವರೆಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ತಂಪೇರಿ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು.

ಇಂಥ ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗೆ ಮಳಲೆಡೆಯ ಮೃಣಾಲ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಕಾದಂಬರಿಯ

ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೆರೆದು, ಶೀತೋಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಯಾರು ನೋಡಿದರು? ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವಳೆದುರಿಗೇ ಹೋಗಿ ನಿಂತನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಯ್ಯೂರಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು, ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ನೆಟ್ಟಗೆ ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದಲೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ತಿದ್ದಿ, ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುದುರುವ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ, ಕಾದಂಬರಿಯೂ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಕೇಯೂರಕನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ-"ತಾಯಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡರಾಜನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದಳಾದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಇವಳು;" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಭೆಟ್ಟೀ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌತುಕದಿಂದ—" ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮಾನುಷಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಕ್ಷಪಾತವೆಷ್ಟುಂಟು ನೋಡಿರಿ ! " ಎಂದು "ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ! " ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಕರೆದು ಕೈವಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಮತೆಯಿಂದ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಆನಂದಪಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡರು.

ಆಗಮನ ಸಂಬಂಧದ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ವ್ಯಥಿತಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ "ದೇವೀ ನೀವು ಸೊರಗಿದಿರಿ; ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತೀರಿ; ಹೀಗಾದ ಬಗೆಯೇನು ? ನೀವು ಹೀಗಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ " ಎಂದನು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಜ್ಜಿತಳಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಓರೆ ನೋಟದಿಂದ ಆತನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕಳು.

ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಾತಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮದಲೇಖೆಯು "ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ಈಕೆಯ ಸಂತಾಪವು ಹೇಳಲಾರದಂಥಾದ್ದು, ನೀವೇ ಮನಸುಗೊಟ್ಟು ಈಕೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು ! ಎಂದಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೂಡ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು, ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿಮಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಟು, ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕೇಯೂರಕನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು—"ಸ್ವಾಮಿಾ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈಪ್ಪತ್ತು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕಳಿಸುವೆನೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಮದಲೇಖೆಯ ಮುಖದಿಂದ ತಮಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದನು. ಕೇಯೂರಕನ ಮುಖದಿಂದ ಮದಲೇಖೆಯ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೇಳಿ—"ಎಲೈ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟುಂಟೋ ! ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಲೇಖೆ ಧನ್ಯಳು. ಒಳ್ಳೇದು ಅವಳು ಇರಲಿ !" ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಿ, ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ತನ್ನ ದಂಡಿಳಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಕರೆದು—"ಎಲಾ, ಸರ್ವ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತ ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ, ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಸುಖರೂಪ ಇರುವರೋ ?" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಸೇವಕನು ಪೊಡಮಟ್ಟು—'ಜೀಯಾ, ಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎರಡು ರಾಯಸಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಡಲು, ಅವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಒಡೆದು, ಓದುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ "ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ, ಉಜ್ಜ

ಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವಂಥ, ಸಕಲರಾಜರಿಂದ ವಂದಿತನಾದಂಥ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನಾದ ತಾರಾಪೀಡನು ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ತವರಮನೆಯಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಬರೆದದ್ದೇ ನಂದರೆ—ಎಲ್ಲ ರೈತರು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾರೆ; ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಹೆತ್ತಾ ಕೆಯೂ ಸುಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ, ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡೇವೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪತ್ರ ಓದಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ವಾದರೂ ತಡಮಾಡದೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕು.” ಎಂಬದಾಗಿ ತಂದೆಯು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯು ಬರೆದ ಮಾನಪತ್ರ ದೊಳಗೂ ಇದೇ ಸಂಗತಿ ಇತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು, ತನಗೆ ಬಂದ ಇದೇ ಸಂಗತಿಯ ಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಕುದು ರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತವನು ಪ್ರಯಾಣದ ಭೇರೀ ಹೊಯ್ಸಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮೇಘನಾದನೆಂಬ ದಳಪತಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ನೀನು ಹಿಂದಣಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು; ಅವ ಳನ್ನು ಕೇಯೂರಕನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸು ವನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಏನೂ ದುಃಖವಾಗದ ಹಾಗೆ ಬಹು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾ ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಯಾವತ್ತು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೀನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತನ್ನ ಪೈಗಾ ವಲದ ರಾವುತರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀ ಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಶೂನ್ಯಾಂತಃಕರುಣನಾ ದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಡುಮಚೀ ಹಿಡಕೊಂಡು ಸಂಗಡ ಬರುವ ಆ ಲೇಖವಾಹಕನ ಮುಖದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಕಡೆಯ ವರ್ತಮಾ ನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಿಸಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶೂನ್ಯಾ ರಣ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಾಳು

ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೂರ ಒಂದು ಹಳೇ ರಕ್ತಚಂದನ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೊಂದು ಕಾವೀ ಅರವಿಯ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇಗುಲ ಹತ್ತಿತು; ಅದರೊಳಗೆ ಚಂಡಿಕೆಯ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಯಿತ್ತು; ಅದರ ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆ ದೇವಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕೋಣವನ್ನು ಕಡಿದ ರಕ್ತವು ಸೋರಿರುವದು; ಮಾಂಸ ಮಿದುಳುಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವವು. ದೇಗುಲದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೋಣವಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧಧಾರ್ಮಿಕ ದ್ರವಿಡನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದಿನಹೋದವನಾದದರಿಂದ ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದವು. ಚಂಡಿಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ, ನಮಿಸಿ, ಅವನ ತಲೆಗೆ ಬುಗುಟೆಗಳೆದ್ದಿದ್ದವು. ಅವನ ಎರಡೂ ಕಿವಿಯಾಲೆಯ ತೂತುಗಳು ಲಿಂಬೀಹಣ್ಣು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ಅಗಲಿದ್ದವು. ಆ ಸ್ಥಳ ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುದುರೆಯಿಳಿದು ಆ ಚಂಡಿಕೆಯ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಪೊಡಮೊಟ್ಟು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ಶಾಂತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಮುದಿ ದ್ರವಿಡನು ಈ ಜನರನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬೈಯುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಅವನ ಬೈಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಿದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಕಾದಂಬರೀವಿರಹವ್ಯಥಿತನಾದಾಗ್ಯೂ ಸೌಮ್ಯ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಆ ಮುದುಕನ ಸಿಟ್ಟು ಇಳಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ಅವನ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಹೆಂಡರುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ವಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ವಿರಕ್ತನಾದ ಕಾರಣವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲೂ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಆ ಮುದಿ ದ್ರವಿಡನು ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಉತ್ತರಕೊಡುವಾಗ ಹಚ್ಚಿದ ಹಾಳು

ಹರಟೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ವಿನೋದದಿಂದ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಗಳೆದು ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿದನು.

ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಗಾಳು ಕವಿಯಲು, ರಾವುತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಯ ತಡೀ ತೆಗೆದು ಗಿಡಗಳ ಟೊಂಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಎದುರಿಗೆ ಈಟಿಯ ಗಣೆಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ದಾಣೀ ತಿನಿಸಿ, ಮೇವು ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಕಡುಗಲಿಗಳ ಕಾವಲವಿಟ್ಟು, ಹಲವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳ ಹತ್ತರ, ಹಲವರು ಗಿಡಗಳ ಕೆಳಗೆ, ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಹಲವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೇ ಉರೀಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೇವಕರು ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಹತ್ತರ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶಯನದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು, ಮನೋಗಮನದಿಂದ ಕಿಂಪುರುಷ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದ ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎಡೆಯಾಡಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ನೆನಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನವಾದದ್ದೇ ತನ್ನ ಜನ್ಮದ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು, ಮದಲೇಖೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು, ತಮಾಲಿಕೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಇನ್ನು ಕೇಯೂರಕನು ಎಂದು ಬಂದಾನೆಂದು ಹಾರೈಸಿ, ಹಿಮಗೃಹದ ನೆನಪಾದದರಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ದು ತನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಶೇಷವೆಂಬ ಹಾರದ ಮೇಲೆ ಮೋಹದಿಂದ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯವಂತಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚದೆ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಬೆಳಗು ಕಳೆದನು. ಮೂಡಣಗೆಂಪು ಹರಿದ ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎದ್ದು, ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ದ್ರವಿಡನಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯದಾನಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಡಾರವಿಡುತ್ತ ಪಯಣಗತಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ ತಾರಾಪೀಡ ಮಹಾರಾಜನು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ಕೆಲವು ಪರಿವಾ

ರದವರನು ಕರಕೊಂಡು, ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ಬರಲು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ತಲೆ ಬಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಿರೀಟ ಹಚ್ಚಿ ತಂದೆಯ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿದನು. ತಾರಾಪೀಡನು ಆನಂದಭರದಿಂದ ಬಾಗಿ 'ಬಾ ಮಗನೆ' ಎಂದು ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎದೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ತಂದೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಉಳಿದ ವಂದಿಸುವ ಮಾಂಡಲಿಕರಿಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಪ್ರತಿವಂದಿಸಿ, ನಿಂತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಮುಗಿಯುವ ಪುರಜನರ ಮುಜರೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತಂದೆಯಕೂಡ ರಾಣೀ ವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮೊಡಲು, ಅವಳು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಅರುಹುತ್ತ, ಅವರೊಡನೆ ಹೊತ್ತು ಗಳೆದು, ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹಿಂದೆ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮನೋರಮಾತಾಯಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಪರಾಧೀನನಂತೆ ಸ್ನಾನಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕುಮಾರಭವನವೆಂಬ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಗಲಿ ಬಂದದರಿಂದ ಅವ ನಿಗೆ ಆ ಕುಮಾರಭವನವಷ್ಟೇ ಹಾಳುಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಇಡೀ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರವೆಲ್ಲ ಭಣಭಣವೆನಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆದ ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯ ಸುದ್ದಿಯು ಯಾವಾಗ ಬಂದೀ ತೆಂದು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸ ಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಹೋದತರುವಾಯ, ಮೇಘನಾ ದನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಮೊದಲೇ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದಳು, ಈಗಂತೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹತ್ತರ ಹಲವು ದಿನ ನಿಂತು ಆಕೆಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ ಎರಡನೇ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪಡೆದು, ಆಕೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ

ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಬಂದು ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆದರಪೂರ್ವಕ ಎದ್ದು, ಕೈಹಿಡಿದು, ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಣೆಹಚ್ಚಿ ನಮಿಸಿದ ಮೇಘನಾದನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಸೈ ಸೈ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು.

ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಉಪವನದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಿ ಲತಾಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಇಬ್ಬರೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು—"ಪತ್ರಲೇಖೇ, ಕಾದಂಬರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು ಹೇಳು." ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಪತ್ರಲೇಖೆಯು— "ಜೀಯಾ ನೀವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇತ್ತಣ ದಾರೀ ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ, ಕೇಯೂರಕನ ಸಂಗಡ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಿರುವವು; ಕೈ ನನ್ನ ಕೈ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿರುವದು; ಮೈ ನನ್ನ ಮೈಗೇ ಹತ್ತಿರುವದು; ನಾಲಿಗೆಯು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ, ಹೃದಯವು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಿರುವವು. ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಹಿಮಗೃಹ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡಿ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರಿಗೆ ದೂರ ಹೋಗ ಹೇಳಿ, ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಾಲೋದ್ಯಾನದೊಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪಚ್ಚದ ಸೋಪಾನದ ಪಳುಕಿನ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಆತು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಮಾತಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ತುದಿನಾಲಿಗೆಗೆ ಬಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನುಡಿಯದೇ ಜೋರನೆ ಬೆವತು ನಡುಗಹತ್ತಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದು,— "ನೀವು ಏನು ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ನಿಃಸಂಶಯದಿಂದ ಆಡಬೇಕು. ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಕಾದಂ

ಬರಿಯು ಮೋರೇ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ,ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಆ ಪಳುಕಿನ ನೆಲ ಬರೆಯುತ್ತ ನೆನೆನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಪತ್ರಲೇಖೇ—" ಏನು ಹೇಳಲಿ! ದೊಡ್ಡವರ ನಡತಿ ಇದೇ ಸರಿಯೇ? ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಿದ್ದವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದು ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗಾದರೂ ಬಂತೇ? ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೂ, ಅರಮನೆಯನ್ನೂ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನೇ ಹೊರ್ತು ನನ್ನನ್ನೇನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ! ಪರಿಚಯವಾದದ್ದರ ಫಲವಿದೆಯೋ? ನೀನೇ ನೋಡು! ಆಗ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು ಆಡೇನೆಂದರೆ ನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಈಗ ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಹಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಯಿಂದ ಮುಗ್ಧೆಯಳಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸೆಳಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಹಾಡು ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಣಕೊಡುವದೇ ಲೇಸು!" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿ—"ತಾಯಿ ನೀನು ಪ್ರಾಣಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವೆನು" ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆನು. ಸ್ವಾಮೀ, ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಅದೆ, ತಮ್ಮ ಹೊರ್ತು ಆಕೆಗೆ ಜಗವೆಲ್ಲ ಈಗ ಶೂನ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ." ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದಳು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಇನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯ ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನವೆಂಬುವದು ಒಂದು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸಾಗದರಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು, ಕ್ಷಿಪ್ರಾವದೀತೀರದ ಮೇಲೆ ಚಂದನವನ

ದೊಳಗಿನ ಮನೋಹರ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಕಾಲಕ್ರಮಿಸ ಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಕೇಯೂರಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲು, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—" ಎಲೈ ಗೆಳೆಯಾ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಖರೂಪದಿಂದಿದ್ದಾಳೋ ? ಆಕೆಯ ನಿರೋಪವೇನು ? " ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಲು, ಆತನು—" ಜೀಯಾ, ತಾವು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಖರೂಪ ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ಅವಳು ಏನೂ ನಿರೋಪ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತಾವು ಅಗಲಿ ಇತ್ತ ಬಂದದರಿಂದ ದೇವಿಯು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮದಲೇಖೆಯು ಕೂಡ ಸಹ ಏನೊಂದು ಮಾತಾಡದೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನೆರೆದಿರುತ್ತೀರಿ; ಎಂದು ಬೇಸರದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತ, ನೆರೆದ ತೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಹೇಳುವಳು. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೇ ಕಂಡು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ನಾನೇ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ತಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಡಮಾಡದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಿರಹದಿಂದ ಸಂತಪ್ತಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೇಯೂರಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಉಮ್ಮಳಿಗೊಂಡು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯು ಹೊರ್ತು ಹ್ಯಾಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ? ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ ! ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಲಿ ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ, ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು—" ಜೀಯಾ, ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ಒಡೆಯರ ಚತುರಂಗ ಬಲವು ಪಟ್ಟಣದ ಹತ್ತರ ದಶಪುರಕ್ಕೆ ಇದೇ ಈಗ ಬಂತು " ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ ಇನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಯಿತೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ—" ಎಲೈ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನೇ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಸೇನೆ ಸಹಿತ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದಿಂದ ಇದೇ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ

ಬಂದನಂತೆ ! ಇನ್ನು ನಾನು ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ನೀನು ಈ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಈಗಲೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗು ! ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿಂದೇ ಬಂದೆನು. ನೀನು ಮಾತ್ರ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಹೋಗಿ, ಬಂದೆನೆಂದು ದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ." ಎಂದು ಕೇಯೂರಕನ ಸಂಗಡ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿ, ತಾನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಹಲವು ಪರಿಜನರೊಡಗೊಂಡು ದಶಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬೀಡಾರಗೊಂಡ ತನ್ನ ದಂಡಿನೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ದಂಡನಾಯಕರೆಲ್ಲರೂ ಖಿನ್ನ ಮುಖರಾಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿದರು. ವೈಶಂಪಾಯನನಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅವರು ದೀನ ಮುಖರಾದದರಿಂದಲೂ ಇವರಿಗೆ ಏನು ಎಡರು ಎಡೆಗೊಂಡಿತೋ ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಉಮ್ಮಳಗೊಂಡು, "ವೈಶಂಪಾಯನನು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ ! ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ? ಎಂದು ಆ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದನು. ಅವರು ಕೈಮುಗಿದು—"ಜೀಯಾ ಅವಧರಿಸಬೇಕು! ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ನಾವೂ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸೇನೆ ಸಹಿತ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೋ ನೋಡಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ—" ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಊರಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ " ಎಂದು ಮರುಳು ಹಿಡಿದವನಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿ, ಅದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋದನು; ನಾವು ಬಹುಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅದಷ್ಟು ಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆವು; ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಯತ್ನವೇನೂ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ; ಹೋದವನು ಹಾಗೇ ಹೋದನು; ಇನ್ನು ಆತನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲೆಂದು ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾನೆ." ಎಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸೇನಾನಿಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಒಳ್ಳೇದು ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಮುಂತಾದ ನನ್ನ ಆಪ್ತರುಂಟು; ಅವರು ಆತನ ಸಮಾಚಾರ ತಕ್ಕೊಂಡಾರೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿ,

ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಈತನ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡರಾಜನೂ ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಬಾರದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಚಿಂತಿ ಸುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ, ತಾರಾಪೀಡನು —“ ನೀನು ವೈಶಂಪಾಯನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದೊಂದು ಹೊಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿ!" ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕ ನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು—“ ಇದರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನದೇನೂ ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲ. ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯುಳ್ಳ ವೈಶಂಪಾಯನ ನದೇ ತಪ್ಪು; ಆತನ ಮೈ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು!" ಎಂದು ಅಂದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಗೆ—“ ಸ್ವಾಮಿ, ವೈಶಂ ಪಾಯನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದರಿಂದ ನಾನು ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಗುರಿ ಯಾದೆನು ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು! ನಾನು ಮರಳಿ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಕರ ಕೊಂಡು ಬರುವೆನು." ಎಂದು ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಖದಿಂದ ತಂದೆಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ತಾರಾಪೀಡನು ಮಗನಿಗೆ ಮರಳಿ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇನ್ನೇನು! ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯು ಕೈವಶವಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಿತನಾಗಿ, ಮರುದಿನ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಹೊರಟು, ತಂದೆಯ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ, ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನ ಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಲು, ತಂದೆಯೂ ತಾಯಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಪುನಃ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣದಪ್ರಸಂಗ ಬಂತೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಂಗಡ ಕೆಲವು ರಾಜಕುಮಾ ರರನ್ನೂ ಮೈಗಾವಲದ ರಾವುತರನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು, ಬಹಳ ತ್ವರೆ ಮಾಡಿ, ಪಯಣಗತಿಯಿಂದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಹುಡಿಕಿದನು. ಎಲ್ಲಿ

ನೋಡಿದರೂ ಆತನ ಕುರುಹೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ದೀನಮುಖಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ಆಕೆಯನ್ನು ತರಲಿಕೆಯು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ; ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಭಯಚಕಿತನಾಗಿ ಏನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿತೋ ! ಎಂದು ಎಣಿಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೊದಲು ತನಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಆದರ ಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸಹ ಈಗ ನೋಡಲೊಲ್ಲಳು ! ಮಾತಾಡಿಸಲೊಲ್ಲಳು ! ಆದದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಅಪಾರ ದುಃಖವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದು,—"ದೇವೀ, ಅಂಥದೇನು ನಿನಗೆ ಆಯಿತು ? " ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವಳು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು—" ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ; ಹೇಳುವದಕ್ಕೂ ಕೇಳುವದಕ್ಕೂ ಅಸದಳವಾದ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ನೀನು ಗಂಧರ್ವನಗರದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ದಾರೀ ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಆಶೆದೊರೆದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಕಾಯವನ್ನು ಸಣ್ಣಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನಿನ್ನೋರಿಗೆಯುವನೊಬ್ಬ ತರುಣನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ,—" ಎಲೈ ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೀ ? ನಿನ್ನ ಕಾಮೇಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಮೋಹಿತನಾದೆನು, ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೋ ಎಂದು ವ್ಯಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅವಿನಯದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಆತನ ದುಷ್ಟಭಾವ ತಿಳಿದು, ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಲ್ಲಬಾರದು ಹೋಗೆಂದು ತರಲಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದೆನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಇರುಳು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ನೆವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ನಾನು ಕೋಪಿಷ್ಟಳಾಗಿ ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿ ಚೇಷ್ಟೆಯುಳ್ಳ ನೀನು ಭಸ್ಮೀ ಭೂತನಾಗೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟೆನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರಿಂದ

ಮುಂದೆ ಶುಕನಾಗಿ ಜನಿಸೆಂದು ನಾನು ನುಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಆತನು ತನ್ನ ಪಾಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯವನೆಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—"ಓಹೋ ಘಾತ ವಾಯಿತು! ದೇವೀ ನೀನು ನನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇವೆ ಘಟಿಸದ ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದಿ! ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮ ದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನನಗೆ ಆಕೆಯ ಸೇವೆಯೊದಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡು" ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಹೇಳಿ ಹರಣಹಾರಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತರಲಿಕೆಯು ಅಯ್ಯೋ ಘಾತವಾಯಿ ತೆಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ಆತನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಶೋಕ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನಂತೂ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು.

ಇತ್ತ, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮುಖದಿಂದ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದೀ ಕೇಳಿ, ಕಾದಂಬ ರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದರ್ಶನದ ನೆವಹೇಳಿ, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಸಂಗಡ ಮದಲೇಖೆಯನ್ನೂ ಕೇಯೂರಕನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು, ಗಂಧರ್ವನಗರ ದಿಂದ ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೊರಟಳು. ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರಕನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರು ತ್ತ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯು—"ಮದಲೇಖೇ, ಆ ಚಂದ್ರಾ ಪೀಡನ ಕೂಡ ನಾನೇನೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ ಕಂಡಿಯಾ! ನೀನೇ ಬೇಕಾದರೆ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡು! ನೋಡು, ಸಂತಪ್ತಳಾಗಿ ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳುವವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ, ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಶಠನ ಕೂಡ ಇನ್ನೇತರ ಮಾತು! ಪತ್ರಲೇಖೇ, ನಿಮ್ಮವರ ನಡತೆಯು ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗಾದರೂ ಬಂತೇ ನೇ?" ಎಂದು ಅಂತರಂಗದ ಅಕ್ಕರತೆಯಿಂದಲೂ, ಬಹಿರಂಗದ ಮುನಿ ಸಿನಿಂದಲೂ ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತು ಗಳನ್ನೇ ಆಡುತ್ತ, ಯಾವಾಗ ಆತನನ್ನು ನೋಡೇನೆಂಬ ಆತುರತೆ

ಋಂದ ಪಥಶ್ರಮವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರದೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಹೀಗಾಗಿತ್ತು !!!

ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಪ್ರಾಣದರಸನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದೇನಾಯಿತೆಂದು ಹೌಹಾರಿ, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಬುಡಕೊಯ್ದ ಎಳೆಬಳ್ಳಿ ಬಸವಳಿದು ಮುದುಡಿ ಬೀಳುವಂತೆ ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕುರುಳಿ, ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಕೊಂಡು, ಹಾ ನಾಥಾ! ಹಾ ಕಾಂತಾ! ಹಾ ಪ್ರಿಯನೆ! ನಡು ಮಡುವಿನೊಳು ಮಡದಿಯ ಕೈ ಬಿಡುವದುಚಿತವೆ? ಎಂದು ಬೈಲಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು, ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಸತ್ವಗುಂದಿ, ಸೊಡರಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಹೂವಿನಂತೆ ಮೊಗ ಬಾಡಿ, ಮೈಮರೆದು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದಳು. ಪತ್ರಲೇಖೆಯಂತೂ ಇದೇನು ಮೋಸ ಬಂತೆಂದು ಭೂಮಿಾ ಬಗಿದು ಪ್ರಳಾಪಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಮದಲೇಖೆಗೆ ಮುಗಿಲು ಹರಿದು ಬಿದ್ದ ಹಾಗಾಗಿ ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು. ಕೇಯೂರಕನು ಘಾತವಾಯಿತೆಂದು ಓಡುತ್ತಹೋಗಿ ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಂದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ನೆತ್ತಿಗೆ ಬಡಿದು, ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಊದಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬೂದೀ ತಿಕ್ಕಿದನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರುಮರುಳಿ ಮನದನ್ನನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನೆಸಿ ಪುನಃ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಮದಲೇಖೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡು—“ ದೇವೀ, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ ಕುಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಟದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದರೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟಾರು. ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಹೋಗಲು, ಕಾದಂಬರಿಯು—“ ಮೂಢಳೇ, ಜೀವದಾಶೆಯಿದ್ದವರಿಗೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಆಶೆ; ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನ ಕೂಡ ಸಾಯುವದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಬದುಕು ಯಾಚಕರಿಗೆ ದಾನಕೊಡು, ಮಣಿಗಿರಿಯನ್ನು ಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಡು, ವೀಣೆಯನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ದುಃಖವಾಗದ ಹಾಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳು, ನೀನು ಇನ್ನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ, ಗಂಧರ್ವನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗು!!”

ಎಂದು ಮದಲೇಖೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು—“ ಅಕ್ಕಾ, ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಶೆ ನನಗಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಶೆ ನಿನಗಿಲ್ಲ, ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೂಡಿಸಲಿ ! ” ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವ ರೆಗೆ ಬಳಲುತ್ತ ಬಂದ ಚರಣಗಳಿವೇ ಎಂದು ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂವಾಹನ ಮಾಡಹತ್ತಿ ದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಕೈ ಸೋಂಕಿದಕೂಡಲೆ ಆ ದೇಹದಿಂದ ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿಯು ಹೊರಟು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ,—“ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಭಯವಚನ ಕೊಟ್ಟ ಜ್ಯೋತಿಯು ನಾನೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಜೀವ ಹಿಡಿದ ಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯ ನಾದ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವದೆ. ಶಾಪಾವಸಾನವಾದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಮರುಳಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು. ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಶರೀರವು, ನನ್ನ ಶರೀರವು; ಕಾದಂಬರಿಯ ಕರತಲಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣ ಬರು ವದು. ಇವನಿಗಾದ ಶಾಪವು ತೀರುತ್ತಬಂತು, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೇ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಈತನ ಸಮಾಗಮಸುಖ ಉಂಟಾಗುವದು; ಈಕೆ ಮಾತ್ರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಹಿಡಿದು ಕಾಯ್ದು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರಲಿ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು “ಇನ್ನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗ ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿ ವಿಲಾಸವತಿಗೂ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನಿಗೂ ಏನು ಹೇಳಲಿ ! ಹ್ಯಾಗೆ ಮೋರೇ ತೋರಿಸಲಿ ! ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೃದಯವೂ ಹೊರಗೆ ಮೈ ನೆಳಲೂ ಆದವಳು, ಆತ ನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ!” ಎಂದು ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಇಂದ್ರಾಯುಧನಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ನೆವ ಹೇಳಿ, ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು

ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅದರೊಡನೆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಮುಳುಗಿಹೋದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಎರಡುಗಳಿಗೆಯು ತರುವಾಯ ಅದೇ ಸರೋವರದೊಳಗಿಂದ ಕಪಿಂಜಲಮುನಿಯು ಬಂದನು. ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ—"ಸ್ವಾಮಿ, ಅಂದು ಪುಂಡರೀಕನ ಶವ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋದ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ನೀನು ಉಡ್ಡಾಣ ಮಾಡಿ ಹೋದವನು ಈಗ ಬಂದಿ! ಅಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಆಶೆಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ, ಅತ್ತ ಕಡೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು, ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು," ಎಂದು ಕೈಮುಗಿಯಲು ಆ ಕಪಿಂಜಲನು—"ತಾಯೀ, ಆಲಿಸು! ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದ ಆ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಚಂದ್ರಮನು. ನಾನು ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಆತನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈತನನ್ನು ಏನು ಕಾರಣ ತಂದೆ? ಎಂದು ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆತನು ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಕಾಮಾರ್ತನಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತ ಬಿದ್ದಾಗ್ಗೆ, ನಾನು ಉದಯನಾದೆನು; ಆದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಾಮಸಂತಾಪವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ನನಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯಭಾವವನ್ನು ತಾಳೆಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು; ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು—ಒಳ್ಳೇದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂಬ ಅರಸನಾಗುವೆನು, ನೀನು ಹುಟ್ಟಿ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂಬ ನನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗು; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಅವಿನಯದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ನಿನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವಳು, ಆ ಶಾಪದಿಂದ ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸು; ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆನು; ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ತಂದು ನನಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುವಳು; ಎಂದು ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಗ ಪುಂಡರೀಕನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಬಹು ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು—ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶ್ವೇತ

ಕೇತು ಮುನಿಯೂ ನನ್ನ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮ ಉಭಯತರಿಗೂ ತಟ್ಟಿದ ಶಾಪವಿಮೋಚನವಾಗಿ, ನೀನು ಶುಕಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವಿ; ನಾನು ಶೂದ್ರಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳು ವೆನು,ಆ ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವನ್ನು ನಾನು ಈ ದಿವ್ಯಾಸನದ ಮೇಲೆ ಜತನದಿಂದ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸೆಂದು ಸೂಚಿ ಸು' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅವಸರದಿಂದ ಬರುವಾಗ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುನೀಶ್ವರನನ್ನು ದಾಟಿದೆನು; ಆತನು ಮುನಿದು ನೀನು ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದಾಟಿದ್ದರಿಂದ ಕುದು ರೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟೆಂದು ನನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ನಾನು ಗದಗದನೆ ನಡುಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸ್ವಾಮೀ, ನನ್ನ ದುರ್ಗುಣ ನೋಡಬಾರದು, ತಮ್ಮ ದಯಾಗುಣ ಬಿಡಬಾರದು, ನನ್ನ ಅಪರಾಧ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ! ಅದಾಗದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಂಗಡ ಇರುವಂತೆ ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಬೇಕು; ಎಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಕಾರ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ತಪಸ್ವಿಯು—ನೀನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾ ಯುಧವೆಂಬ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಹವಾಸವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗುವದು. ಮುಂದೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿರಹದಿಂದ ತೀರಿದಾಗ್ಗೆ, ನೀನು ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗುವಿ; ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದೊ ಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಆ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆನು. ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಅತಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ, ಒಳ್ಳೇದು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಕಪಿಂಜ ಲನು, ಆಕೆಯ ದೇನೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಇಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಪರಿಯ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ

ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಮರುದಿವಸದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಾಯವು ಕಾಂತಿಗೊಳ್ಳಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾದಂಬರಿ ಮುಂತಾದವರು ಅಸಂದಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಮಾಂಡಲಿಕ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ದೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಣ್ಮುಟ್ಟ ನೋಡಿ ಪರಮ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ—" ಕಾದಂಬರೀದೇವೀ, ಈ ಶುಭೋದಯವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸರಿ " ಎಂದು ನುಡಿದು, ತಾರಾಪೀಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಚರರ ಕೂಡ ಚತುರಕನೆಂಬ ಕರ್ಣಿಕನನ್ನು ಈ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಅವರೊಡನೆ ಆ ಕರ್ಣಿಕನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ಕಷ್ಟವಿಸ್ಮಯಕಾರಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು, ವಿಲಾಸವತಿಯೂ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ಕಡು ತವಕದಿಂದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಕಾಂತಿಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶುಭಚಿಹ್ನವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವದೆಂದು ತಾರಾಪೀಡನು ತಿಳಿದನು. ಅರಸು ಬಂದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾದರು. ಮಗನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಶೋಕಿಸುವ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲೆಂತಲೂ ದು:ಖಿತಳಾದ ಸೊಸಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೆಂತಲೂ ಅರಸನು ಅಂದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಿಸಿ—" ತಾಯೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಇನ್ನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ! ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನೀನು ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗುವಿ " ಎಂದು ಹರಿಸಲು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ಅತ್ತೆಯ ಹಿಂದೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು.

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತಾರಾಪೀಡನು ಪೂರ್ವದಂತೆ ನೀನೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಹೆಂಡತಿ ಸಹಿತ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಜಾಬಾಲಿಋಷಿಯು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಈಗ್ಯೂ ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯು ಆ ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪುಂಡರೀಕನ ಆಶೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಈಗ್ಯೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ; ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಶಾಪವಿಮೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಶುಕನಾಸನೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಈಗ್ಯೂ ಆ ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಅವಿನಯದ ಮೂಲಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಪ ತಟ್ಟಿ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆವಷ್ಟೇ, ಆ ಗಿಳಿಯು ಇದೇ ಎಂದು ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಬೆರಳಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂದು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಎಲೈ ಶೂದ್ರಕಭೂಪಾ ಕೇಳು, ಆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರನು ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಥಿಸುವಾಗ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಎರಡೂ ಜನ್ಮದ ನೆನಪಾಗಿ ನನ್ನ ವೈಶಂಪಾಯನ ಜನ್ಮದ ಗೆಳೆಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ಪುಂಡರೀಕ ಜನ್ಮದ ಗೆಳತಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನೂ ಯಾವಾಗ ನೋಡೇನೆಂದು ಉತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿ— “ಸ್ವಾಮೀ, ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈಗಲೇ ನಾನು ಆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.” ಎಂದು ಹಾರೀತಮುನಿಗೆ ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆನು. ಆಗ ಆತನು ಪ್ರಣಯಕುಪಿತನಾಗಿ—“ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಚಂಚಲತನವ ಬಿಡಲೊಲ್ಲಿ! ಹಾರಿ ಹೋಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಹೋಗುವಿಯಂತೆ, ಆ ವರೆಗೂ ಸುಖದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರು.” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲೆಂದು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಹಾರೀತ ಋಷಿಯು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದು—“ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಪಿಂಜಲ ಋಷಿಯು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ನೋಡು.” ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಆಗ ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಕಪಿಂಜಲನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನವೆರಡು ಜನ್ಮಗಳು ಹೋದವು ! ಇಂದಿಗೆ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು! ವಿಧಿಯು ವಿಮುಖವಾಗಲು ಎಲ್ಲವೂ ವಿಮುಖವೇ ಸರಿ. '' ಎಂದು ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲು, ಆತನೂ ನನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ ದೀನಮುಖನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ,—"ನಿನಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಶಾಪವಿಮೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶ್ವೇತಕೇತು ಋಷಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ; ನಿನ್ನ ಪಾಪ ಹಿಂಗಿ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದರೂ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾದೀತು; ಆ ವರೆಗೆ ಚಾಂಚಲ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗದೆ ಸ್ವಸ್ಥ ಇರು; ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ಜಾಬಾಲಿಋಷೀಶ್ವರನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆದು, ಒಂದು ದಿನ ಇನ್ನು ಹಾರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದೆನು. ಮುಂದೆ ಹಾರಿ ಹೋದ ಹೋದಹಾಗೆ ದಣಿದು, ಒಂದಾನೊಂದು ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಂತ್ಯಜನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಬಲಿ ಹಾಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಅವನಿಗೆ—ಮಹಾರಾಯಾ, ನಾನು ಮುನಿಪುತ್ರನು, ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೈಶಂಪಾಯನ, ನನಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಯುಂಟು, ನಾನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು, ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವದಿಂದ ಬಿಡು ! ನಿನಗೆ ಈ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಗಳುಂಟು. ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು— "ಎಲೈ ಭದ್ರನೆ, ನನ್ನ ದೈವ ತೆರೆಯಿತು! ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳ ಮುಂಚೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳಿಗೆ ಜಾಬಾಲಿಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬದೊಂದು ಗಿಳಿಯುದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವುಂಟೆಂದು

ಹೇಳಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಂದುಕೊಟ್ಟಾರೆಂದು ಕುತೂಹಲ ಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ತಂದವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನಂಥ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಚರರನ್ನು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಥದರೊಳಗೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ, ಔಷಧದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ತೊಳಲುತ್ತ ಹುಡುಕುವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲ್ತೊಡಕಿದಂತೆ ನೀನೇ ನನಗೆ ದೊರಕಿದಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಜಾಬಾಲಿಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬ ಗಿಳಿಯು ನೀನೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವ ಮಾತೆಲ್ಲಿ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಆಕೆಗೆ ಕೊಡುವದೇ ನಿಶ್ಚಯ; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವದೂ ಬಂಧಿಸುವದೂ ಆಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗುಂಟು.'' ಎಂದು ಹಿರ್‍ರನೆ ಹಿಗ್ಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ನಾನು ಆಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ—'' ಮಗನೇ, ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀ ? ಪುಂಡರೀಕಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿ, ಈಗ ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈವಶವಾದದ್ದು ನಾಕಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ? ಮೂಢಾ ಇದು ನಿನ್ನ ಅವಿನಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು ! " ಎಂದು ಆ ನನ್ನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಹಳಿದು ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಬಹು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಇನ್ನೇನಂತ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಜನ್ಮವಿಡಬೇಕು ! ಇನ್ನು ಕೂಳೂ ನೀರೂ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತೆನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆಕೆ ಹಣ್ಣೂ ನೀರೂ ತಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ' ತಿನ್ನು ' ಎನಲು ನಾನು ಆ ಹಣ್ಣು ಮುಟ್ಟದೇ, ನೀರು ಕುಡಿಯದೇ, ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತೆನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಕಾರಣ ತಿನ್ನಲೊಲ್ಲಿ ? ಎಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಳು. ಆಗ ನಾನು ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಹಣ್ಣೂ ನೀರೂ ಋಷಿಕುಮಾರರು ಸೇವಿಸುವದುಂಟೇ? ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಇಷ್ಟು ಜಾಣತನ ಉಳ್ಳವನು ಅಂಥ ಪಾಪಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ

ಈ ಗತಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿ ? ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಜಾಣರು ಬಹುತರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಎಂದು ಅಂದಳು. ಆ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ನೀರುಕುಡಿದೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ದುರ್ದೈವದ ಕಾಲವು ಹೋಗಿ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಸುದೈವದ ಕಾಲವು ಒದಗಿತು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಗೃಹವು ಇಂದ್ರಭವನದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಳು; ನನ್ನನ್ನು ಹಾಕಿದ ಪಂಜರವು ರತ್ನಮಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ನನ್ನೊಳಗೆ ನಾನೇ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಇದೇನು ಕೌತುಕವೆಂದು ಬೆರಗಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಾಗ, ಆಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸೇವಕರ ಕೈಯಿಂದ ಪಂಜರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ತಂದಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಕೆಯನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸು ! ಎಂದು ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿತು.

ಆ ಮೇಲೆ ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಕರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು, ಅವಳು—" ಜೀಯಾ, ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊ! ನೀನು ಲೋಕಾನಂದಕರನಾದ ಚಂದ್ರನು; ಪುಂಡರೀಕ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕಾದಂಬರೀ ವಿರಹದಿಂದ ಆ ದೇಹವ ತೊರೆದು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಾಗಿದ್ದೀ, ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಈಗ್ಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದ ತಟಾಕದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ಈ ಗಿಳಿಯು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ವೈಶಂಪಾಯನನು; ನಾನು ಪುಂಡರೀಕನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು. ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಈ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕನ ಸ್ವಾಧೀನವಿರುವಂತೆ ಮಾಡೆಂದು ಶ್ವೇತಕೇತುಋಷಿಯು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಮೂಲಕ ನಾನು ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡ ಬಂದೆನು. ನಿಮ್ಮ ಶಾಪಗಳು ತೀರುತ್ತ ಬಂದವು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಕಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ

ಕಾಯುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸುಖಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವಿರಿ.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೆನಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು; ಅವನ ಅವಸ್ಥೆ ಕಂಡು ಆ ಗಿಳಿಯೂ ಜೀವಾ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಇತ್ತ ಮಧುಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಪ್ರಾಣನಾಗಿ ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನಂತೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು; ಒಮ್ಮೆಂದೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಂಜಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು-'' ಕಾಂತೇ, ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ ! ಅಗೋ ನೋಡು ! ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಚಂದ್ರಲೋಕದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ '' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆಕೆ ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಪುಂಡರೀಕನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೊನೆಗಂಡಿತೆಂದು ಆನಂದಪಟ್ಟು, ತಾನೂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದಳು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಯೊಡನೆ ಬಂದು ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಲು, ಅವರು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಯಿತೆಂದು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿದರು.

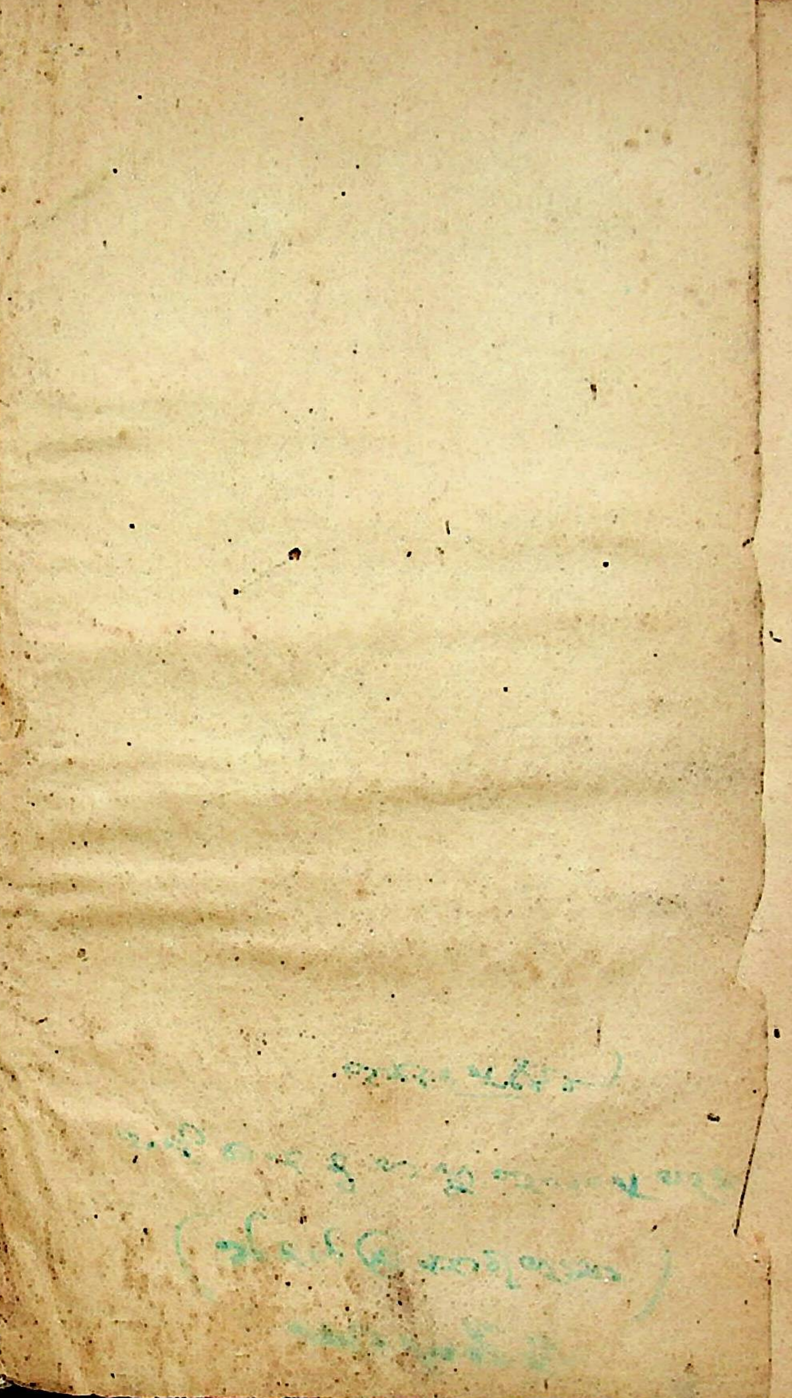
ಅನಂತರ ಪುಂಡರೀಕನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಸಹಿತ ಬಂದು ಶುಕನಾಸನ ಪಾದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ—''ಶಾಪವಿಮೋಚನವಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕನಾದೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗ ವೈಶಂಪಾಯನು'' ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನಾಸನು—''ಎಲೈ ಮುನಿಪುತ್ರನೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಳಿಕ ಶಾಪವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಿ; ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನಿನಗೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕ

ಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದರಿಂದಲೂ, ಮನಮುಟ್ಟಿ ಅರಿದದರಿಂದಲೂ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು'' ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕೇಯೂರಕನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಸುವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜನೂ ಹಂಸರಾಜನೂ ಹೆಂಡರು ಸಹಿತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅಳಿಯರನ್ನೂ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿ, ಬೀಗರಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ಕೈಮುಗಿದು ವಿನಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಂಧರ್ವ ನಗರಕ್ಕೆ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳಿಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತ ಗಂಧರ್ವ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಆತನು—''ಆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯಾರೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರೋಹಿಣಿಯು. ಶಾಪತಟ್ಟಿ ಮರ್ತ್ಯಶರೀರ ತಾಳಿ ನಾನು ದಿವ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ, ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಇರಲಾರದೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತೊತ್ತಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಸಲುವಾಗಿ ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಗಂಧರ್ವನಗರದಲ್ಲಿ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ದರ್ಶನವು ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗುವದು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

	ರು.	ಆ.	ಪೈ.
ಇಬ್ಬರು ತರುಣ ರಜಪೂತ ಸರದಾರರು	೦	೧೨	೦
ಕುಮುದ್ವತಿಯೆಂಬ ನೂತನ ಕಾದಂಬರಿಯು	೦	೮	೦
ಸಂಗೀತ ನವರಸ ಗಾಯನ	೦	೫	೦
ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕ	೦	೮	೦
ಬಭ್ರುವಾಹನ ನಾಟಕ	೦	೬	೦
ಉಷಾಪರಿಣಯ ನಾಟಕ	೦	೧೦	೦
ಚಂದ್ರಹಾಸ್ಯ ನಾಟಕ	೦	೬	೦
ನಾರಾಯಣರಾವ ಪೇಶವೆಯವರ ಫಾರ್ಸ ನ.	೦	೮	೦
ಪಂಚದಶೀ ಟೀಕಾ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸಾರ್ಥ	೫	೦	೦
ನಿಶ್ಚಲದಾಸ ಯುಕ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕಾ	೧	೨	೦
ವತ್ಸಲಾಹರಣ ನಾಟಕ	೦	೧೨	೦
ವಿರಾಟಪರ್ವ ನಾಟಕ	೦	೧೦	೦
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ನಾಟಕ ೬ ಆ. ಕ್ರಿ. ರಾಜಾಸತ್ವಹರಣ	೦	೬	೦
ರಾಸಕ್ರೀಡಾ ಗೋಪಿಕಾ ವಿನೋದ	೦	೪	೦
ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ನಾಟಕ	೦	೬	೦
ಇಂದ್ರಸಭಾನಾ. ೧೨ ಆ. ಕುಮಾರರಾಮನ ನಾ.	೦	೭	೦
ಗಯನಾಟಕ ೩ ಆಣೆ ಪಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮ ನಾಟಕ	೦	೭	೦
ಮೇಘದೂತಕಾವ್ಯ (ರೈಸಾಪೂರ ಕೃತ)	೦	೩	೦

ಇದರ ಹೊರತು ನಮ್ಮ ದಿಪೋದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸರ್ವ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮನೋರಂಜಕ ಇತಿಹಾಸ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಯೋಗ್ಯ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಅಬಾಜೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಾವಂತ,
ಶ್ರೀರಾಮತತ್ತ್ವ-ಪ್ರಕಾಶ ಮುದ್ರಾಲಯ
ಬೆಳಗಾಂವ.